Riksdagens protokoll 1994/95:119

Tisdagen den 13 juni

Kl. 9.00 – 17.31

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 7 juni.

2 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Finansutskottets betänkande 1994/95:FiU20
Justitieutskottets betänkande 1994/95:JuU26

Meddelande om samlad votering

Andre vice talmannen meddelade att efter debatten om finansutskottets betänkande FiU19 skulle beslut fattas i detta ärende samt i de ärenden som hade slutdebatterats den 8 och 12 juni.

3 § Den kommunala ekonomin

Den kommunala ekonomin

Föredrogs
Finansutskottets betänkande 1994/95:FiU19
Den kommunala ekonomin (prop. 1994/95:100 delvis, 1994/95:150 delvis och skr. 1994/95:220)

Anf. 1 LENNART HEDQUIST (m)

Fru talman! När vi nu går till att behandla den del av kompletteringspropositionen som berör den kommunala ekonomin och regeringens förslag till nytt inomkommunalt utjämningssystem uppstår den intressanta situationen att propositionens olika lagförslag i denna del kommer att avslås av riksdagen, t.o.m. av socialdemokraterna, som ju annars mycket länge var beredda att driva igenom detta grundlagsstridiga lagförslag. Vi erinrar oss väl alla finansminister Göran Perssons mycket karska uttalanden efter Lagrådets granskning. Nu är utskottet enigt om att respektera grundlagen så långt – men mycket längre tycks inte enigheten sträcka sig. Det framgår tydligt av utskottstexten att åtminstone delar av majoriteten har för avsikt att försöka att genom

olika kringgående manövrer gå förbi grundlagens bestämmelser i det kommande förslag som man hoppas att regeringen skall kunna lägga fram.

Fru talman! Det som beskattas för det lokala ändamålet skall också gå till den egna kommunens skötsel och ändamål. Det är den – som man tycker – självklara princip som den kommunala beskattningsrätten vilar på. Denna princip fastslås i vår svenska regeringsform. Om det är så att en majoritet i riksdagen nu verkligen vill ändra på den ordningen återstår att först ändra grundlagen – och det skall ske i två läsningar med mellanliggande val. Ett lagförslag med samma innebörd som det vi litet senare i dag skall avvisa i riksdagen kan alltså under normala förhållanden teoretiskt behandlas först hösten 1998.

Vi moderater slår vakt om den grundläggande principen att skattemedel som rubriceras kommunalskatt också skall ograverat tillföras den kommun man betalar skatten till. Detta borde vara självklart. Bryts det sambandet har vi inte längre kvar den kommunala beskattningen, utan vi har ersatt den med någon typ av statskommunal skatt. Det har varit överraskande att följa hur lätt det varit i debatten att förbigå detta. I diskussionen kring "vinnare" och "förlorare" i olika omfördelningsspel har många varit beredda att sälja ut den egna beskattningsrätten för en grynvälling.

Ett hållbart framtida system skall alltså enligt oss moderater som en grundläggande ingrediens ha att det man betalar i kommunalskatt skall gå till den egna kommunens skötsel. Kommuner med för sina uppgifter otillräcklig skattekraft – och det är det stora flertalet, i ett läge när staten ålagt kommunerna att finansiera så många uppgifter – skall liksom i dag erhålla statsbidrag. Genom det statsbidraget utjämnas skattekraftsskillnader. Det bidraget skall också i likhet med i dag ta hänsyn till de strukturella kostnadsskillnader som finns mellan olika kommuner. Regeringens förslag till strukturkostnadsindex är härvidlag en förbättring i förhållande till dagens totalkostnadsindex och kan därför i stort användas. Kommuner som har en egen tillräcklig skattekraft för skötseln av sina uppgifter skall självfallet inte ha något statligt bidrag. Regeringens s.k. inomkommunala utjämningssystem – det grundlagsstridiga, som vi alltså skall avvisa senare i dag – visar här tydligt hur ett fel leder till att hela konstruktionen blir orimlig. Kommunerna skulle nämligen först betala till varandra, varefter staten skulle gå in med statsbidrag till alla kommuner per capita, lika för alla.

Konstruktionen av regeringens förslag – och de riktlinjer som utskottsmajoriteten säger sig tillstyrka – är också att varje kommun görs helt oberoende av hur skattekraften utvecklas i den egna kommunen. Det innebär att kommunpolitikerna inte har någon morot att vidta åtgärder som t.ex. ger en högre förvärvsfrekvens, fler jobb och ekonomisk tillväxt. Kommuner som satsar på ekonomisk utveckling bestraffas snarast, eftersom det kostar pengar. De får ta på sig de högre kostnaderna utan att, om det går bra, få tillbaka något i form av den högre skattekraften.

Jag kan ta ett exempel. Om Göteborgs kommun genom olika aktiviteter inför VM i friidrott får högre skattekraft, har man nästan ingen favör av detta även om den egna skattekraften skulle öka.

Vi moderater visar i vårt alternativ på denna punkt hur man kan åstadkomma ett hundraprocentigt incitament för *alla* kommuner att öka den egna skattekraften och samtidigt genom statsbidragen ha en mycket hög utjämningsgrad. Det sker genom att frysa referensnivåerna för den egna skattekraften i bidragssystemet, förslagsvis till nivån taxeringsåret 1995.

Jag hoppas under alla förhållanden att regeringen studerar detta alternativ närmare, eftersom det ger den morot till ekonomisk tillväxt som man säger sig vara intresserad av. Och det är ju ute i kommunerna många av de åtgärder kan vidtas som stimulerar till det. Då skall man inte ha ett statsbidragssystem som nästan inte beaktar den faktorn. Även kommuner torde ju bete sig rationellt, och då skall det löna sig att stimulera till ekonomisk tillväxt och nya jobb – och inte, som i dag, nästan tvärtom.

Många av problemen med bidragssystemet för kommunerna hänger samman med den stora offentliga sektor vi har i vårt land och att en så stor del av den offentliga konsumtionen handhas av kommunerna och landstingen. Trots en bred kommunal skattebas och hög skatt på denna – vi vet att den i genomsnitt är mer än 30 % proportionellt på samtliga förvärvsinkomster – klarar inte den vanliga kommunen, som jag nyss sade, att finansiera sina uppgifter utan betydande statligt stöd. I den moderata partimotionen förordar vi därför en grundlig översyn av uppgiftsfördelningen i samhället. Många uppgifter som i dag är kommunala kan bättre och naturligare skötas av andra. Andra uppgifter, t.ex. skola och barnomsorg, kan få en nationell finansiering via staten. Vi medborgare skulle då, genom t.ex. en statlig skolpeng, erbjudas faktiska möjligheter att välja mellan kommunalt drivna skolor och olika fristående alternativ. Barnomsorgen skulle genom en omläggning av familjepolitiken kunna ge familjerna motsvarande frihet att välja den lösning som passar den enskilda familjen bäst. Sjukvården skulle med fördel finansieras genom en obligatorisk sjukvårdsförsäkring i stället för genom landstingsskatten.

Om kommunerna på det här sättet avlyfts finansieringsansvaret för ett antal kostsamma och av staten ålagda uppgifter ges helt andra möjligheter för dem att koncentrera sig på de ursprungliga kärnuppgifterna. Kommunalskatten kan då sänkas och i viss mån ersättas med en statsskatt och/eller försäkringsavgift. Hela finansieringsfrågan för de kvarvarande kommunala uppgifterna blir då betydligt lätthanterligare än i dag.

Regeringsförslaget och de utredningar som lett fram till det vittnar ju om vändan med dagens ordning. Skall vi rädda såväl den kommunala beskattningsrätten som den lokala självstyrelsen krävs därför förändringar i den riktning som vi moderater skisserat i motion Fi36. Den översyn vi förordar skulle därutöver ge oss som individer bättre möjligheter att välja lösning i det mer varierade utbud inom tjänstesektorn som då kommer att stimuleras fram på det lokala planet.

Fru talman! Det är intressant att ta del av regeringens riktlinjer för den kommunalekonomiska utvecklingen de närmaste åren. De överensstämmer väl med fyrpartiregeringens. Däremot kontrasterar de starkt mot den socialdemokratiska retoriken föregående mandatperiod och under valrörelsen. Välkommen till en mer realistisk hållning!

Kommunsektorn hade föregående mandatperiod en starkt ökande produktivitet, efter år av tidigare försämrad eller stagnerad sådan. Risken är nu stor att vi får ett återfall, om det inte mycket tydligt anges att förändringsarbetet måste fortsätta och att skattehöjningsvägen är stängd. Det är därför med stort beklagande vi noterar att regeringen inte vidtar någon åtgärd för att spärra skattehöjningsvägen. Vi moderater visar däremot på en sådan i vår motion.

Det här är särskilt intressant mot bakgrund av att vi nu senast har kunnat ta del av konvergensprogrammet, som ju publicerades i går. Där står det på s. 21 som en förutsättning att regeringen räknar med oförändrad kommunal utdebitering. Men man gör alltså ingenting för att säkerställa att vi får en sådan.

Utskottsmajoriteten har dess värre varit ännu mer vag än regeringen. Man säger sig inte utesluta några skattehöjningar, men man anser att de skall vara en "sistahandslösning". Den frasen kommer många socialdemokratiska kommunalråd att ta till sig – sistahandslösningar blir lätt valda alltför tidigt, särskilt av personer som i valrörelsen har uttalat sin beredvillighet att höja skatten "för att säkra välfärden", som det så absurt framställts.

Vi får se om regeringen har kraft att hålla emot den lokala retoriken, som kan tendera att ytterligare höja den genomsnittliga utdebiteringsnivån efter fjolårets stora höjning.

Fru talman! Det framgår av vad jag sagt att jag står bakom alla moderata reservationer till betänkande FiU19, men för tids vinnande inskränker jag mig till att yrka bifall till reservation 8, som gäller mom. 6 i utskottets hemställan.

Anf. 2 KARIN PILSÄTER (fp)

Fru talman! Den här debatten handlar dels om det allmänna ekonomiska läget i kommuner och landsting samt statsbidragens storlek, dels om det nya inkomst- och kostnadsutjämningssystemet.

För många låter det här absolut knastertorrt och tråkigt – bara siffror och tabeller. Men det är dessa siffror som sedan kan förvandlas till dagisplatser till mina barn, till hemtjänst för mina gamla släktingar, till snöröjning i vinter och böcker på biblioteken.

Den som tror att verksamheterna kan kopplas loss från ekonomin tror fel. De som bara säger att "barn måste få kosta" glömmer att det i så fall lätt blir barnen som får betala räkningen. Det är därför som den kommunala ekonomin, statsbidragen och utjämningssystemen är så viktiga för mig och för oss liberaler, som i hjärtat värnar om just den här verksamheten och ser dess betydelse för tillväxten. Sverige behöver både företag och dagis.

Läget i den kommunala sektorn behandlas både i kompletteringspropositionen och i en särskild skrivelse, Utvecklingen i den kommuna-

la sektorn. Det mest slående är just att regeringens texter nu är så helt annorlunda jämfört med vad som sades i den socialdemokratiska retoriken före valet. Då skälldes den borgerliga regeringen för ideologiskt betingad nedrustning. Då stod det på valaffischerna att personalen skulle utvecklas, inte avvecklas. Då lovades det nya pengar till kommunerna. Till min egen hemkommun Botkyrka lovades det 200 färska miljoner om bara Göran Persson kom till makten i Finansdepartementet. Kort sagt: Då gräts det krokodiltårar över den kommunala verksamheten.

Nu skildras läget i ljusa färger. Svensk sjukvård är bäst i världen. Eleverna lär sig mer. Lika många får vård fast vårdplatserna har blivit färre. Barnomsorgen håller hög kvalitet.

Det här står i mycket skarp kontrast mot de skräckskildringar som kom före valet, speciellt som mycket tyder på att Socialdemokraterna i praktiken vann valet på den retoriken. Man brukar säga att det aldrig ljugs så mycket som före ett val eller efter en jakt. Nu är björnen skjuten och valet vunnet, men det är likafullt fult att ljuga.

Självklart känner sig folk både arga och svikna, allra mest de som faktiskt trodde på den här retoriken. Med den i minnet måste följande mening ur propositionen framstå som minst sagt förvånande: "Sett i ett historiskt perspektiv, och även i förhållande till andra sektorer, är de senaste och de kommande årens neddragningar tämligen måttliga."

Attitydundersökningar visar att förtroendet för den kommunala servicen t.o.m. har ökat under de år som den borgerliga regeringen av Socialdemokraterna skälldes för vanstyre.

Vi tror att det som regeringen nu skriver är ganska riktigt. Jag angriper inte beskrivningen. Men det är viktigt med hederlighet i politiken.

Fru talman! För oss i Folkpartiet är mycket av den kommunalt finansierade verksamheten inom vård, omsorg och utbildning, tillsammans med bra fungerande socialförsäkringar, mycket av grunden för ett anständigt samhälle. De flesta kommuner och landsting har också på ett bra sätt klarat det omvandlingstryck som funnits. Förnyelse och alternativ har t.o.m. ofta skapat bättre kvalitet till lägre kostnader.

Med regeringsskiftet och maktskiftet i många kommuner stelnar nu åter betongen i många verksamheter. All kreativitet och skaparkraft, alla de enskilda initiativ som tagits av anställda och entreprenörer, börjar nu låsas fast igen. Detta kommer obönhörligen att leda till motsatsen: sämre kvalitet och högre kostnader.

Fru talman! Folkpartiet lämnade besked om statsbidragen före valet. I Nathalieplanen sade vi att kommunernas utgifter skulle vara realt oförändrade, och i vårt valprogram sade vi att statsbidragen till kommunerna skulle ligga fast i nominella tal. Vi lovade inga nya pengar.

Vi ställer oss bakom den föreslagna nivån på statsbidragen till kommunerna. Men vi gör det mot bakgrund av vad vi hittills har sagt och mot bakgrund av de övriga förslagen i vår ekonomiska motion. Med våra förslag får kommunerna i övrigt en bättre situation genom förhoppningsvis högre tillväxt, fler människor i arbete och därmed högre skatteintäkter. Tillsammans med en högre ersättningsnivå i sjuk-

Den kommunala ekonomin

och arbetslöshetsförsäkringarna ger det ett bättre utfall för kommunernas ekonomi.

Vi är mycket oroliga för den ekonomiska utveckling som kan komma om Socialdemokraternas nu uppsatta prognoser för skatteinkomster och tillväxt inte slår in och för det som kan hända när man lägger hämsko på förnyelse och kreativitet. Vi kommer att följa den här utvecklingen mycket noga.

Fru talman! Vi är särskilt oroliga för läget i ett antal starkt segregerade förortsområden i och kring våra stora och medelstora städer. Dessa områden präglas av en hög andel invandrare, hög arbetslöshet, högt socialbidragsberoende och många olika typer av sociala problem. Det är uppenbart att vi här har en social bomb som lätt kan brisera. Detta handlar också om de kommuner som de senaste åren har råkat värst ut i det delvis provisoriska utjämningssystem som vi har haft.

Det här är en av orsakerna till att vi i Folkpartiet under många år har arbetat för en justering av det kommunala inkomst- och kostnadsutjämningssystemet.

Regeringen har nu lagt fram ett förslag som i utredningen till fullo endast stöddes av de liberala ledamöterna. Socialdemokrater, centerpartister och övriga reserverade sig mot stora delar av förslaget. Vi tycker det är bra att socialdemokraterna och centerpartisterna har ändrat sig och nu lägger fram i princip samma förslag som utredningen, som leddes av Kjell-Åke Henstrand, lade fram.

Ingen har kunnat visa på något annat än att det här är det bästa underlaget som hittills har tagits fram. Det finns naturligtvis ofullkomligheter, brister, och t.o.m. nackdelar med olika komponenter i det här paketet, men alla förslag till förändringar får antingen sämre effekter eller är praktiskt ogenomförbara i dagsläget.

Fru talman! I grunden handlar det om att de kostnader som inte är möjliga att påverka och att kostnader som kommunerna har för att få intäkter kompenseras och att inkomstnivåerna utjämnas så gott som till hundra procent. Att regeringen nu lägger fram detta förslag är viktigt för att många av de kommuner som i dag har det svårast att klara den viktiga verksamheten skall få en vettig chans.

Vi blev givetvis bestörta när beskedet från Lagrådet kom om att lagförslagens utformning strider mot grundlagen. Detta är en bedömning som absolut måste respekteras och ligga till grund för det nya lagförslag som regeringen skall komma med. Vi anser att regeringen skall få i uppdrag att utifrån de principer som slås fast i min reservation från Folkpartiet lägga fram ett nytt lagförslag för inkomst- och kostnadsutjämningssystem mellan kommunerna. Givetvis måste det förslaget kontrolleras av Lagrådet så att det blir förenligt med grundlagen innan det läggs fram på riksdagens bord.

Fru talman! Vi föreslår också vissa smärre förändringar i regeringens förslag. De förändringarna har den effekten att de allra flesta av de kommuner i och runt våra större städer som i dag har mycket svårt att ekonomiskt klara sin uppgift faktiskt får litet mera pengar än med majoritetens förslag.

För det första vill vi ändra inkomstutjämningsnivån. Sverige behöver ekonomisk tillväxt – tillväxt som kommer ur en långsiktigt hållbar utveckling. För att nå dessa mål om tillväxt och nya jobb krävs att alla sektorer i samhället drar åt samma håll. Bra utbildning, transporter, bostäder, kommersiell och offentlig service är några viktiga faktorer, och där har kommunerna ett avgörande inflytande. Vi tycker att det är viktigt att kommunen inte bara har den allmänna samhällsekonomin som drivkraft när det gäller att jobba för höjd skattekraft för kommunens egna invånare utan att man faktiskt får någon egen liten ekonomisk vinst. Vi föreslår därför att inkomstutjämningen sätts till 90 i stället för 95 %.

För det andra bör varken de förändringar i strukturkostnadsutjämning eller införanderegler som föreslås, jämfört med utredningen, genomföras.

Kommuner och landsting måste få klara spelregler. Den långa införandetiden är oacceptabel. Den leder garanterat till att omvandlingstrycket för "förlorarkommunerna" minskar. *Inget* system för intäkts- och kostnadsutjämning har över huvud taget överlevt i åtta år. En införandetid på åtta år är detsamma som ett besked om att det här aldrig kommer att genomföras fullt ut och att man aldrig behöver anpassa sig helt. Vi föreslår därför en maximerad bidragsminskning på 500 kr per invånare och år för alla kommuner.

Fru talman! Hela Sverige skall leva, det är en självklarhet. Vi kan inte ta bort många av de skillnader som finns. I viss mån kan vi dock kompensera för de skillnader som finns i kostnader. I storstäderna och dess förorter är de sociala kostnaderna större och andelen missbrukare är högre. Nästan alla personer som har aids finns i storstäderna. Kostnaderna för socialbidrag per invånare är mer än tre gånger så höga som i genomsnittskommunen.

I storstäderna har mer än 6 %, var tjugonde invånare, kommit från ett land utanför Norden under de senaste tio åren.

Andelen heltidsarbetande kvinnor är högre, antalet barn i barnomsorgen är större och den tid de tillbringar där är längre. Självfallet är detta kostnader som måste räknas med, likaväl som de ökade kostnader man får för långa avstånd för hemtjänstpersonalen, klimat som ger höga uppvärmningskostnader eller små barnkullar som ger dyrare skola eller barnomsorg.

Allt det här är sådant som Strukturkostnadsutredningen och Henstrands utredning fångar in. Den rödgröna koalitionens förändringar av utredningens förslag är felaktiga och innebär faktiskt att man tar pengar från de förortskommuner kring landets storstäder där välfärden är hårdast prövad och där man har mycket stora utgifter.

De här förändringarna utgör ett partipolitiskt hafsverk och är mindre rättvist än det ursprungliga förslaget. Regeringens hantering av kommunernas ekonomi kännetecknas mera av svaghet för intern högljudd opinion och en önskan om att köpa Centerns stöd än av eftertanke.

Kostnaderna för denna kohandel uppgår till bortåt 2 miljarder kronor. Vi vill att de pengarna skall fördelas enligt samma principer som för övriga pengar.

Fru talman! Folkpartiets företrädare, framför allt den förra finansministern Anne Wibble, har i flera år jobbat för att hitta en lösning på Haninge kommuns särskilda ekonomiska problem. När detta förslag nu har kommit till riksdagens bord, är det självklart för oss att stödja det. Jag vill också särskilt nämna att vi står bakom förslaget att ge Göteborgs kommun ett tillfälligt stöd för att överbrygga gapet innan det nya systemet är genomfört.

Jag vill också passa på att påpeka att vi anser att kommunerna eller rättare sagt landstinget i Stockholms län skall ha kvar rätten till inomregional skatteutjämning. Förhoppningsvis är detta något som blir onödigt med ett nytt system. Vi anser dock att detta är något som stockholmarna skall kunna fatta beslut om. Det påverkar ingen annan, och därför är det viktigt att den här rätten finns kvar.

Fru talman! En mycket viktig del i den kommunala ekonomin gäller just förnyelsen eller, om man så vill, alla de verktyg som kommunen behöver för att faktiskt kunna erbjuda sina invånare god service, vård, omsorg och utbildning till rimliga kostnader. I propositionen anmäler nu regeringen att man tänker gå igenom regelverket. Vi menar att det här måste betyda att de hinder som man har återinfört när det gäller enskilda alternativ, konkurrens och upphandling inom den kommunala sektorn helt enkelt återigen måste tas bort. Det handlar om effektiv upphandling, om konkurrens och om att kunna erbjuda alla verksamma att jobba under de förhållanden som de tycker fungerar bäst. Medborgarna skall erbjudas den service, vård och omsorg som just de tycker passar bäst.

Vi är övertygade om att med vår politik för tillväxt och nya jobb, med trygga socialförsäkringar, med förnyelse och kreativitet inom den kommunalt finansierade verksamheten eller om man så vill, med alla verktygen tillåtna och med ett rättvisare utjämningssystem, kommer kommuner och landsting att kunna klara den här utmaningen inför 2000-talet. Det gäller utmaningen att bevara, utveckla och bygga ut sjukvård, barnomsorg, utbildning och äldreomsorg så att alla kan få de behoven tillgodosedda.

Fru talman! Jag står givetvis fast vid alla våra reservationer, men yrkar bifall bara till nr 2, 9 och 12.

Anf. 3 LENNART HEDQUIST (m) replik

Fru talman! Karin Pilsäter sade en sak som var något förvånande i sitt anförande, nämligen att ingen har kunnat visa att förslaget om inomkommunal skatteutjämning inte är det bästa. Strax därefter i sitt anförande påtalade hon själv att Lagrådet hade kommit fram till bedömningen att förslaget var grundlagsstridigt. Många bedömare hade påtalat det långt innan förslaget kom till granskning i Lagrådet.

Min fråga till Karin Pilsäter blir därför ganska enkel. Grundlagen har sina bestämmelser om den kommunala beskattningsrätten. Det kommunerna tar upp i kommunalskatt skall gå till den kommun som tar

upp skatten. Den konstruktion som den Henstrandska utredningen byggde på var ett omfördelningssystem av de kommunala skattemedlen. När vi nu vet att det är grundlagsstridigt förmodar jag att Folkpartiet står bakom att man skall respektera grundlagen. Eller vill Folkpartiet ändra grundlagen?

Jag vill också snabbt ta upp att Karin Pilsäter gjorde en poäng av att Folkpartiet vill öka incitamentet från 5 % till 10 % i utjämningssystemet. Vi moderater har framlagt ett förslag med en hög utjämningsgrad, fortfarande 90 %. Inom ramen för det skapar vi ett 100-procentigt incitament. Varför ansluter ni er inte till det förslaget? Då slipper ni diskussionen om huruvida en ökning från 5 till 10 % bidrar till ekonomisk tillväxt eller ej. En ökning från 5 till 100 % gör det med säkerhet.

Anf. 4 KARIN PILSÄTER (fp) replik

Fru talman! När jag sade att ingen har kunnat visa att något annat förslag skulle vara bättre handlade det framför allt – vilket också framgick av sammanhanget – om de olika beräkningsmetoder som man använder just för att räkna ut vilka kostnader som är opåverkbara och hur dessa skall kompenseras. Det har kommit fram mycket kritik, där det sägs att om man räknar på ett annat sätt skulle det bli rättvisare.

Vad jag menar är att när man har tittat på de olika alternativen och förslagen är de antingen inte genomförbara på grund av att sakligt statistiskt underlag saknas eller för att de ger orimliga utfall. Det handlar i stor utsträckning om att olika kommuner och grupperingar har räknat på vad som i praktiken skulle gynna deras egen kommun något mer och missgynna någon annan som är långt borta och oidentifierbar.

Det handlar om att den strukturkostnadsutredning som gjordes och som ligger inbakad i det här utredningsförslaget är den bästa metoden som hittills har kommit fram för att utjämna kostnadsskillnader, och det står jag för.

När det gäller grundlagsfrågorna tycker jag att det klart framgick att vi i Folkpartiet tar mycket allvarligt på den kritik som Lagrådet riktar, och vi förväntar oss att regeringen kommer tillbaka med ett lagförslag om hur någonting i den stilen skall kunna genomföras i förenlighet med grundlagen.

Det är vad det handlar om, inte att man med snåriga metoder försöker kringgå denna. Därför vill vi att regeringen skall pröva grundlagsfrågan innan man lägger fram förslaget på riksdagens bord igen.

I frågan om utjämningssystemet menar vi att det intressanta i sammanhanget är att kommunerna faktiskt kan få ut något litet av det hela och framför allt att de flesta kommuner skall ligga utanför ett Pomperipossasystem som gör att de t.o.m. förlorar på det. Förändringen till 90 % innebär att de flesta kommuner får ut litet extra. Moderaternas förslag är ett i grunden helt annat.

Anf. 5 LENNART HEDQUIST (m) replik

Fru talman! Vårt förslag på den punkten innebär att vi accepterar en högre utjämningsgrad, vilket är av betydelse för de kommuner som har en mycket låg skattekraft. Folkpartiets förslag ställer dem i en sämre

situation. Men i och med att vi fryser referensnivåerna får vi ett hundraprocentigt incitament.

Jag vill tacka Karin Pilsäter för att hon så klart angav vad hon gillade i Henstrands utredning, nämligen Strukturkostnadsutredningen och strukturkostnadsindex. Jag kan glädja henne med att också jag gillar det, och vi har i vår partimotion framfört att vi står bakom en uppbyggnad av standardkostnader i strukturkostnadsindex.

Jag tycker dock att det är väsentligt att klargöra att grundlagens bestämmelser om den kommunala beskattningsrätten skall vidmakthållas. Om man inte är beredd till det, vilket det andra utskottet tycks vara, är det en grundlagsändring man föreslår.

Jag hoppas att man kommer fram till en lösning som innebär att kommunerna får behålla vad de tar upp i skatt och att det sedan är statens uppgift att ge kommuner med otillräcklig skattekraft ett kompletterande bidrag.

Anf. 6 KARIN PILSÄTER (fp) replik

Fru talman! Det är riktigt att vi tycker att man måste anpassa de nya förslagen så att de blir grundlagsenliga. Men vad den kommunala beskattningsrätten egentligen innebär är inte så entydigt.

Moderaterna tycker att man mycket väl kan inskränka den kommunala beskattningsrätten genom statliga påbud om vilka skattesatser som skall sättas. Detta tycker jag är en inskränkning i den kommunala beskattningsrätten, men den kan tydligen passera ur moderaternas synvinkel.

Det är helt uppenbart att det finns stort utrymme för tolkningar av vad som egentligen är grundlagsenligt. Därför tycker vi att det är så viktigt att Lagrådet får pröva det nya förslaget.

Anf. 7 SIV HOLMA (v)

Fru talman! Vänsterpartiet försvarar arbetarrörelsens grundidé om en gemensam solidarisk sektor som bygger på principen: Av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov. Den skall finansieras genom progressiv beskattning av medborgare och företag. Den skall svara för en rättvis fördelning av inkomster och livschanser mellan olika grupper av yrkesverksamma och mellan de yrkesverksamma och dem som står utanför arbetsmarknaden: barnen, de unga, de gamla, de sjuka och de arbetslösa.

Vi vill att den gemensamma sektorn skall ges goda möjligheter att vidareutveckla sin omsorgskultur i stället för att kopiera den privata sektorns snäva och omänskliga lönsamhetstänkande. Det handlar om att möta människors behov, inte om att skapa vinster.

Sådana alternativ utvecklas på många arbetsplatser, och ofta är det kvinnorna som utvecklar ett omsorgstänkande som bygger på solidaritet mellan människor.

Fru talman! Detta är en del av vår vision. Men hur långt är vi i dag från den visionen? EU-medlemskapet ligger som en våt filt över kommunsektorn. EU-medlemskapet hjälper inte Sverige att föra en vettig ekonomisk politik – tvärtom.

Nedskärningar och förslag på kommunalt utgiftstak kommer i slutändan att innebära att tiotusentals offentliganställda blir arbetslösa. Om vi hade haft de 20 miljarder som vi betalar i avgift till EU hade det räckt för att behålla dessa människor i arbete.

Fru talman! I en artikel i Dagens Nyheter den 29 maj slår Ingela Thalén fast att regeringen inte drar ned på statsbidragen till kommunerna och att man därmed inte heller bryter några vallöften. Det är samma person som för några år sedan lärde svenska folket skillnaden mellan målsättning och löfte.

Genom en liknande språklig piruett skriver hon: "I samband med överenskommelsen med centern anmäldes att kommunerna inte skulle få kompensation för de nu höjda egenavgifterna. Detta har i debatten tagits som intäkt för att socialdemokraterna sviker sina vallöften. Men det är inte fråga om att regeringen drar in några statsbidrag från kommunerna."

Statsbidragen är i sig inget självändamål. Det som är viktigt är vilka konsekvenser de rikspolitiska besluten får för kommunsektorns ekonomi.

Att inte kompensera kommunsektorn för egenavgiftshöjningen motsvarar 1 miljard 1995, 4 miljarder 1996, och när detta är fullt genomfört handlar det om en försvagning på 10 miljarder 1998. Det innebär att den kommunala volymen minskas med motsvarande summa.

Minskade statsbidrag eller minskade skatteinkomster – konsekvenserna för kommunsektorns ekonomi blir totalt desamma.

Karin Rudebeck, chef för Kommunförbundets finanssektion, delar denna analys. I en artikel med rubriken "Samma effekt oavsett namn" i Dagens Nyheter den 11 juni, skriver hon: "att egenavgifterna har kommit till för att stärka socialförsäkringssystemets finanser. Eftersom de är avdragsgilla mot inkomstskatten får dock kommunerna och landstingen i praktiken betala drygt 30 % av dessa avgifter." Hon menar att detta är en indragning, även om Ingela Thalén kallar det något annat.

Socialdemokraterna har hävdat att de hellre sparar i transfereringssystemen än i kommunsektorn. Men vad händer i praktiken?

Transfereringssystem och kommunsektorn påverkar varandra. Sänkta bidrags- och ersättningsnivåer innebär en övervältring från staten till kommunerna av kostnader i form av bl.a. ökade socialbidrag.

Socialdemokraternas löften i valmanifestet om att värna vård, omsorg och utbildning har kapsejsat. Däremot har inte Vänsterpartiet gjort det.

Vi i Vänsterpartiet menar att vi skall återupprätta den offentliga sektorn, medborgarnas gemensamma sektor. Det räcker inte med att återta det som har gått förlorat. Det är i den gemensamma sektorn som jobben kan skapas snabbt och direkt, utan stora och dyra investeringar. Behoven finns, och de växer. Kompetensen finns och är möjlig att utveckla. Det genererar i sin tur nya jobb. På så sätt sker en vidareutveckling av gemensamma resurser.

En väl fungerande gemensam sektor som fördelar välfärden rättvist är ett bra exempel på god hushållning med våra resurser och utgör själva grunden för verklig jämlikhet och jämställdhet.

Det är återigen dags att skifta system i svensk politik. Vårt systemskifte fokuserar på rätten till arbete och utbildning samt på miljön. Här kan kommunsektorn med sin unika position fungera som en spjutspets in i framtiden.

Fru talman! Kompletteringspropositionen och överenskommelsen mellan socialdemokratin och Centerpartiet hänger intimt samman med processen att fullfölja planerna på att klara konvergenskraven och att sedan kunna gå med i den ekonomiska, monetära unionen.

Det fanns ekonomer som snabbt kommenterade kompletteringspropositionen med "det kommer mera". De har fått rätt. I går gav regeringen besked om ytterligare besparingar på 16 miljarder.

Att tvinga fram nedskärningar i kommuner och landsting på det sätt som regeringsförslagen hittills har gjort innebär en direkt kvinnofientlig politik. En fungerande kommunsektor är ju en förutsättning för kvinnors rätt till arbete och försörjning och utgör dessutom i stor utsträckning kvinnornas arbetsmarknad.

Det är häpnadsväckande att en sådan politik presteras av en regering som säger sig stå för en avancerad jämställdhetspolitik, och det är besynnerligt att en sådan politik kan accepteras av en riksdag som sägs vara världens mest jämställda.

Man kan i detta sammanhang fråga sig hur samhället skall klara av att ta hand om sjuka och gamla med en alltmer krympande offentlig sektor. Förmodligen blir det på samma sätt som i många EU-länder. Kvinnorna får utföra obetalt arbete i hemmet, och maken får kanske göra skatteavdrag. Precis som i de andra EU-länderna drabbar fattigdomen framför allt kvinnorna. De hänvisas till deltidsarbete. Det är framför allt tidsbegränsade anställningar, ibland utan kontrakt, som ökar kraftigt, säsongarbeten och hemarbeten, mycket lågt betalda, med osäkra arbetsvillkor och utan sociala rättigheter som sjukersättning, pension, föräldraförsäkring, vuxenutbildning och skydd mot uppsägning.

I Sverige har vi ännu inte kommit så långt, men andelen tillfälligt anställda ökar på många håll till följd av att kommunerna drar ner på den fast anställda personalen för att pressa ner sina kostnader.

Mellan var fjärde och var sjätte kommunalt anställd har tidsbegränsade arbeten. Påtvingat deltidsarbete på grund av privatisering och omstrukturering börjar också bli ett problem. Nedskärningar i den offentliga sektorn och den urholkning som sker i socialförsäkringssystemet visar redan att det finns klara tendenser till att särskilt de lågavlönade kvinnorna med små barn drivs bort från arbetsmarknaden.

En annan konsekvens är att en svart tjänstesektor utvecklas, precis som det har skett i Danmark. Den ideella sektorn ökar också i omfattning. Från att ha varit en kompletterande verksamhet får den allt större betydelse och håller gradvis på att i vissa delar ersätta den kommunala.

Fru talman! Jag vill återgå till att referera Karin Rudebeck. Hon beskriver följande utveckling. Under de senaste fyra åren har kommuner-

na minskat sina kostnader för verksamheten med 8 %. 51 000 årsarbeten har försvunnit från kommunerna. Samtidigt har kommunerna byggt ut servicen inom alla sina tunga områden. Sedan 1991 har 79 000 fler barn fått plats i barnomsorgen. Människorna över 80 år, som ofta har stora behov av vård och omsorg, har blivit 31 000 fler. Antalet elever i grundskolan har vuxit med 44 000. Mot den bakgrunden är uttalanden från regeringens sida cyniska när man påstår att det finns utrymme för fortsatta rationaliseringar utan att personalen skall pressas till större insatser.

Detta har man sagt tidigare. Förra gången var det en borgerlig regering. Anne Wibble vidimerar detta i en debabattartikel från den 2 juni. Hon säger att i den socialdemokratiska kompletteringspropositionen står det samma sak som i den borgerliga regeringens Nathalieplan.

Det svenska folket bytte regering i valet, men man fick inte en ny politik för kommunsektorn. Det parti som vann förra höstens riksdagsval på sitt motstånd till högerns systemskifte genomför nu självt detta systemskifte.

Regeringen har inget egentligt val. Med Maastricht har EU fördragsfäst en ekonomisk politik som oavsett konjunkturläge sätter prisstabilitet och budgetbalans främst. För att uppfylla EMU:s s.k. konvergenskrav tvingas regeringen nu till drastiska nedskärningar av statsutgifterna. Det är en politik som riskerar att permanenta massarbetslösheten och problemen med budgetunderskott och statsskuld.

Fru talman! Jag yrkar bifall till en del reservationer från Vänsterpartiet. Mom. 3 i reservation 7 tar upp ekonomiska regleringar mellan staten och kommuner och landsting år 1995.

Vi visar också på hur vi vill förstärka kommunsektorn. Totalt handlar det om 6,6 miljarder kronor. Till största delen rör det en riktad sänkning av arbetsgivaravgiften med 3 %.

Vi avvisar regeringens idé med utgiftstak. Den rimmar illa med tankarna bakom den kommunala självstyrelsen och beskattningsrätten. Där får vi också stöd av konstitutionsutskottet som anser att innan regeringen går till verket måste analyseras om utgiftstaket är förenligt med grundlagen. Ett utgiftstak innebär stora problem när det konfronteras med rättighetslagstiftningen. Om man har rätt till bidrag eller vård gäller det att bli behövande i början av perioden. Då har man störst möjlighet att få behovet finansierat. Men om pengarna har tagit slut blir detta faktum överordnat rättigheten.

När det gäller utebliven kompensation för höjning av egenavgifterna utgår vi i Vänsterpartiet från finansieringsprincipen som måste omfatta såväl verksamhetsförändringar som skatteunderlagsförändringar som statsmakten beslutar om och som påverkar kommunernas och landstingens ekonomi. Det finns t.o.m. en moderat motion som delar denna uppfattning och följdriktigt föreslår att beslut som fattas av riksdag och regering med effekter som berör den kommunala sektorn också skall åtföljas av ett finansieringsbeslut.

Jag yrkar också bifall till mom. 7 i reservation 13 som handlar om utjämning av strukturellt betingade kostnadsskillnader mellan kommuner respektive landsting. Vi är i princip positiva till ett system som

syftar till att nå jämförbar standard i kommuner och landsting vid samma skattesats. Däremot anser vi inte att det förslag som redovisats når detta syfte fullt ut. Faktorerna för äldreomsorg, arbetslöshet och bristande befolkningsunderlag måste justeras. De små landstingens situation behöver förstärkas. Även faktorn för barnomsorgen behöver få en annan konstruktion.

Vi vill att i direktiven när det gäller utvärdering och uppföljning av det nya systemet, som vi tycker är det viktigaste i det här sammanhanget, bör det ingå att utarbeta ett fördelningspolitiskt mer rättvist kommunalt skattesystem.

Vi tycker också att systemet med inomregional fördelning är bra. Vi föreslår att man även tittar på om det är någonting som andra regioner kan ta efter.

Jag yrkar vidare bifall till reservation 23 som tar upp införandet av det nya bidrags- och utjämningssystemet. Vi lyfter ett varnande finger för att detta nya bidragssystem inte får driva på urbaniseringen. Segregationsproblemen kan inte lösas med ett inomkommunalt system. Där fordras mycket större insatser.

Statens ekonomiska ansvar måste öka för att garantera alla en likvärdig behandling och tillgänglighet. Framför allt gäller det skolan, men även barnomsorg, socialbidrag och flyktingmottagning. För dessa verksamheter har staten ett särskilt ansvar. Skolan är ett nationellt ansvar. Barnomsorgen har en särskild rättighetslag. Volymen på socialbidrag och flyktingmottagning beror på vilken politik staten för när det gäller arbetslöshet och flyktingar.

När det gäller kostnadsutjämningssystemet vill vi ha en längre övergångstid. Det viktigaste är dock att vi vill öka den s.k. krisfonden, eller kommunakuten, från 400 miljoner kronor till 2 miljarder, för att ha en möjlighet att undvika att kommuner och landsting som drabbas speciellt hårt skall behöva säga upp anställda, som i huvudsak är kvinnor och som jobbar inom vård, omsorg och utbildning.

Vi har villkorat de kommuner som kan bli aktuella. Det är kommuner som har hög utdebitering och hög arbetslöshet. Kostnaderna för den utökade övergångstiden finansieras via den s.k. kommunakuten.

En utökning av den är också en förutsättning för att vi skall kunna gå med på att återföra en del av den s.k. EU-avgiften till Göteborg respektive Haninge. Vi tänker inte lämna de kommuner i sticket som drabbas speciellt hårt av utjämningssystemet och av den uteblivna kompensationen för EU-avgiften. De skall kunna söka hjälp från kommunakuten för att slippa säga upp personal. Det är exempel på två sidor av samma solidaritet: solidaritet med storstäder med problem och med landsbygd som ställs inför nya problem.

Anf. 8 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! I dag på morgonen kunde vi höra på radio att en del landsting har problem med att klara vårdgarantin, att köerna växer till en del operationer som omfattas av denna garanti.

Vi har också kunnat läsa i sista numret av Kommun Aktuellt att det är en kraftig ökning till barnpsykiatrisk mottagning. Antalet nya sökan-

de till barn- och ungdomspsykiatriska mottagningar har ökat med nära 80 % under perioden 1991–1994.

Dessa tecken på att man har problem inom den kommunala sektorn måste vi ta på mycket större allvar än hittills. Vi är från Miljöpartiets sida mycket kritiska till att man inte kompenserar kommunsektorn för höjda egenavgifter. Vi har trots det mycket besvärliga statsfinansiella läget föreslagit att kommunerna år 1996 skall kompenseras med 5 miljarder för dessa. Vi tycker att det bör ske i första hand genom att arbetsgivaravgifterna sänks.

Välfärdens kärnområden, skola, omsorg och vård, ligger i hög grad inom kommunsektorn. De är kärnområden därför att de är så viktiga för en långsiktigt hållbar och ekonomiskt stark situation. Det är också grunden för ett rättvist samhälle att vi har en väl fungerande skola och en väl fungerande omsorg med bra vård för alla.

Jag vill påstå att om välfärdens kärnområden tar stryk, undergrävs också samhällets produktionsförmåga långsiktigt. Det gör oss alla på sikt fattigare. Därför är det ur ekonomisk synpunkt oerhört viktigt att kommunsektorn i hög grad undantas från de sparbeting som staten nu tvingas sätta upp.

Vi kan spara genom att inte kompensera hög- och medelinkomsttagare så mycket i socialförsäkringssystemen, genom att mycket mer skära ned i det militära försvaret. Varför skall vi satsa 60 miljarder om året på det? Vi behöver inte bygga improduktiva motorvägar kors och tvärs i landet. Vi kan på en lång rad punkter spara pengar i staten, men vi skall inte spara på välfärdens kärnområden. Sådana besparingar kommer vi att få betala dyrt i framtiden.

Vad gäller kommunernas roll i det svenska samhället anser vi i Miljöpartiet att det kommunala självbestämmandet är oerhört viktigt och skall stärkas. Vi vill se en minskning av detaljregleringen, och vi noterar att man i propositionen och i betänkandet är inne på detta. Det är utmärkt. Vi ställer oss också bakom den s.k. påsen, dvs. att man ger statsbidrag till kommunerna vilkas användning kommunerna själva kan bestämma om.

Vi anser dessutom att kommunen bör få utökad beskattningsrätt, och det gäller då konkret fastighetsskatten och miljöskatter på t.ex. drivmedel som på olika sätt är miljöstörande. Vad gäller fastighetsskatten förutsätter detta att staten avstår från att ta ut fastighetsskatt.

Skälet till att vi vill stärka det kommunala självbestämmandet är naturligtvis demokratisynpunkten. Det är på den kommunala nivån som demokratin har de bästa förutsättningarna. Den kan genom närheten mellan medborgare och förtroendevalda där fungera mycket bra. Vi tycker att det är viktigt att människor i sin vardag har goda möjligheter att påverka även den offentliga sektorn. Besluten skall helt enkelt, som vi ser det, flyttas ut så mycket som möjligt i samhället.

Detta innebär också att det måste skapas rättvisare förutsättningar för kommunerna. Vi anser därför att en förutsättning för att man skall få ett bra kommunalt självbestämmande är att man också får ett bra skatteutjämningssystem. Den inkomst- och kostnadsutjämning som föreslås i propositionen tycker vi i grunden är mycket bra. Vi har också

i de utredningar som föregått propositionen medverkat till att få ett system där inkomsterna och även kostnaderna utjämnas. Men det skall vara sådana inkomster och kostnader som kommunen själv inte rår över, dvs. skattesatsen skall inte, som en del har föreslagit i debatten, räknas in.

I det nuvarande systemet för kommunal skatteutjämning finns en hel del regionalpolitiska inslag. När man går över till ett mer neutralt system, som vi tycker att man skall göra, måste därför regionalpolitiken stärkas. Vi hade en regionalpolitisk debatt i riksdagen i går, och jag skall inte upprepa den. Jag noterar bara att vi har föreslagit att ytterligare 1½ miljard bör gå ut i regionalpolitiskt stöd till framför allt näringspolitik och förbättrad infrastruktur för telekommunikation.

Regeringens förslag till skatteutjämningssystem har ju stött på patrull i Lagrådet. Jag är kanske inte lika övertygad som Hedquist om att det är grundlagsstridigt, och jag noterar att inte heller konstitutionsutskottets majoritet är det. Men Lagrådet avstyrker, och vi bör därför, som finansutskottets majoritet föreslår, skicka tillbaka förslaget och få en lagreglering som är i bättre överensstämmelse med gällande grundlagar.

Vi tycker att den fördelning som finns i regeringens förslag är helt acceptabel, men den förutsätter en förstärkning av regionalpolitiken. Vi förutsätter självklart också att det nya förslag till lagreglering av kommunal skatte- och kostnadsutjämning som regeringen skall lägga fram för riksdagen i höst först skall prövas i Lagrådet och att systemet skall träda i kraft den 1 januari 1996.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla de reservationer och särskilda yttranden vid betänkandet som undertecknats av miljöpartister men yrkar bifall endast till reservation 35.

Anf. 9 LENNART HEDQUIST (m) replik

Fru talman! Jag skall ta upp den aspekt som Roy Ottosson var inne på i slutet av sitt anförande, nämligen en ytterligare breddning av den kommunala skattebasen.

Roy Ottosson menade att kommunerna borde ha rätt att ta upp skatt på ytterligare objekt, bl.a. punktskatter och miljöskatter, som teoretiskt sett ger kommunerna ökade inkomster. Min fråga till Roy Ottosson är: Menar Roy Ottosson att varje kommun skall få behålla dessa skatteintäkter?

Av Roy Ottossons fortsatta resonemang framgår att han uppenbarligen godtar principen om inomkommunal utjämning, dvs. att kommunerna skall betala pengar till varandra och att det alltså inte är så att dessa pengar skall stanna i den kommun som tar upp dem. Det visar att en sådan breddning i grunden är en konstig konstruktion. Det är då klokare att ta upp en statlig skatt – om man nu skall ha en skatt; jag är inte precis anhängare av sådana – och att staten fördelade ut pengar.

Roy Ottosson verkade nu sväva på målet också beträffande vad som är grundlagsenligt och inte. Min fråga till Roy Ottosson är närmast: Om det nu är så att Lagrådet tydligt har visat att en inomkommunal utjämning, där kommunernas skatteinkomster skickas runt, är grundlagsstri-

dig, föredrar han fortfarande det systemet och vill ha en grundlagsändring? Är det inte klokare att i så fall söka finna ett bättre system, t.ex. med ett statligt bidrag till kommuner med otillräcklig skattekraft?

Anf. 10 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Vad först gäller frågan om behållande av skatteintäkterna menar jag inte att skattetrycket skall höjas, utan jag menar att kommunerna i ökad utsträckning bör kunna styra sig själva. Ett sätt är att de får en ökad andel av beskattningsrätten. Det skulle t.ex. beträffande fastighetsskatten betyda att staten avstår från att ta ut fastighetsskatt och överlämnar till kommunerna att ta ut en sådan.

Detta får växlas mot de statsbidrag som i dag går till kommunerna, så att effekten blir kostnadsneutral. Vår avsikt är inte att höja skattetrycket.

Jag har stor respekt för grundlagen och Lagrådet. Därför ställer jag upp på att lagförslaget skickas tillbaka. Vi får se hur det nya förslaget som regeringen kommer med blir. Jag tycker att det är för tidigt att ta ställning till hypotetiska frågor om det.

Jag har mycket stor respekt för grundlagen och tycker att den absolut skall följas. Råder det allvarliga tveksamheter om någonting är grundlagsstridigt eller ej är det bättre att ta det säkra för det osäkra. Det är därför jag tycker att förslaget skall skickas tillbaka.

Anf. 11 LENNART HEDQUIST (m) replik

Fru talman! Jag vill fortfarande ha svar på den fråga jag ställde. Om man nu inför t.ex. kommunala miljöskatter eller kommunala fastighetsskatter, en lokal skatt, menar Roy Ottosson att den kommun som tar upp skatten skall få behålla inkomsterna helt eller föresvävar det honom att även med de pengarna göra någon gigantisk omfördelning? Den frågan kräver sitt svar. Jag menar att det är fullständigt meningslöst att låta enskilda kommuner få en bredare skattebas om man sedan inte har för avsikt att låta dem behålla pengarna. Det var det som Roy Ottosson verkade vara inne på i slutet av sitt inlägg.

Anf. 12 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Jag tror att Lennart Hedquist missuppfattar det jag säger. Självklart skall kommunerna behålla den skatt de tar upp. Annars är det ingen poäng med det. Jag har också poängterat att man i skatteutjämningssystemet inte skall ta hänsyn till de skattesatser som kommunen tar ut. Det sade jag i mitt huvudanförande. Jag tycker nog att Lennart Hedquist har fått svar på sina frågor.

Anf. 13 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds)

Fru talman! Innan jag går in på den kommunala ekonomin i stort vill jag hävda vikten av att den kommunala demokratin garanteras. Om den lokala demokratin skall kunna förstärkas måste det finnas ett lokalt handlingsutrymme. Plötsliga beslut om skattestopp och nya reformer pålagda av riksdagen som kommunerna själva får finansiera strider mot finansieringsprincipen. Beslutet om borttagande av vårdnadsbidraget är

ett exempel som leder till att barnomsorgslagen kostar kommunerna ytterligare 5 miljarder kronor. Detaljreglering av kommunernas arbete gör det lokala politiska arbetet svårhanterligt. Bara det att ersättningsnivån vid föräldraförsäkring, arbetslöshet och sjukdom inte kan behållas på 80 % utan sänks till 75 % gör att kommunerna kan få betala ut ytterligare 2 miljarder i socialbidrag.

Den kommunala självstyrelsen är enligt regeringsformen en av grundpelarna i den svenska folkstyrelsen, en frihetsidé som syftar till att förstärka den lokala demokratin. Medborgarviljans förverkligande, den självständiga åsiktsbildningen och medborgarnas aktiva deltagande behöver stärkt grundlagsskydd. Den utredning om grundlagsskydd för självstyrelsen som förbundsstyrelsen krävde och som den borgerliga regeringen hade direktiv klara till, måste fram ur byrålådan. Spelregler för förhållandet mellan stat och kommun innehåller väsentliga oklarheter i delar som hur det samhällsekonomiska utrymmet för kommunerna fastställs, tillämpningen av finansieringsprincipen, statsbidragens utformning och kommunernas framtida skatteunderlag. 401 ombud från Kommunförbundets kongress kräver att den kommunala självstyrelsen respekteras och förstärks. Minskade intäkter och krav på ökade kostnader är en ekvation som endast kan gå ihop om kommunerna får ett reellt ansvar för både sin verksamhet och sina finanser.

Regeringens kalkyler bygger på ett skatteintäktsbortfall med 6,5 miljarder kronor 1998 för kommunerna och minskade socialbidragskostnader. Svenska Kommunförbundets beräkningar innebär för 1998 ett bortfall av skatteinkomster och ökade kostnader på 10 miljarder kronor. Man undrar var 70 000 kommunanställda och 35 000 landstingsanställda skall få arbete. Men framför allt, hur skall vården kunna tillgodoses? Vart är vårt välfärdssamhälle på väg? Kommunerna har redan höjt skatten med i genomsnitt 45 öre och nya höjningar aviseras.

Även om allt är en helhet och, som finansminister Göran Persson uttryckte det vid Kommunförbundets kongress i Kalmar i torsdags, stat och kommun är som siamesiska tvillingar med gemensamt blodomlopp, kan vi inte hoppa över den kommunala självstyrelsen. Hjärtat består av en höger och en vänster hjärthalva som vardera utgör en fullständig pump och består av två rum, ett förmak och en kammare. När vi nu uppehåller oss i kammaren skall vi inte helt styra förmaket, dvs. kommunsektorn – kommuner och landsting. Det finns klaffmekanismer mellan förmak och kammare. Om vi undergräver kommunernas ekonomi använder vi klaffmekanismen fel.

Det är också känsligt vilka pålagor kommunerna får utan att finansieringsprincipen följs. En rättighetslagstiftning skall gälla de svagaste i samhället för att garantera dem skydd. En barnomsorgslag som inte tillåter ett vårdnadsbidrag är ett tecken på att klaffmekanismen mellan kammare och förmak inte fungerar.

På tal om siamesiska tvillingar är dessa också sammanvuxna med större eller mindre vävnadsbrygga. Det verkar som om finansminister Göran Persson vill ha en större vävnadsbrygga än vad som är nyttigt för den kommunala självstyrelsen. Benämningen siamesiska tvillingar syftar på tvillingarna Chang och Eng Bunker på 1800-talet. De gifte sig

med två systrar och blev fäder till tio respektive tolv barn. Är det månne denna bild som också kommer att gälla i regionfrågan, när resultatet av den utredningen kommer till beslut i kammaren, på så sätt att det kommer att handla om tio eller tolv regioner? Bildspråk är alltid intressanta att tolka. Det är sant att om den ene tvillingen dör, så dör den andre strax efter. Men det behöver inte betyda att vi medvetet skall ta död på kommunsektorn genom kvävning.

Siv Holma citerade Karin Rudebecks uppgifter från Svenska Kommunförbundet. Enligt dessa har kommunerna de senaste fyra åren minskat sin verksamhet med 8 % och många arbetstillfällen har försvunnit. Hon visade också på att servicen har byggts ut. T.ex. har 79 000 fler barn sedan 1991 fått plats i den kommunala barnomsorgen. Antalet personer över 80 år har ökat med 31 000, och det är här behovet av omsorg för de äldre finns. I grundskolan har antalet elever vuxit med 44 000. Det har alltså skett en utveckling.

Som det ser ut nu handlar det om en minskning med ytterligare 8 % fram till 1998. Det kan betyda minst 50 000 arbetstillfällen. Det handlar om att en fjärdedel av den kommunala verksamheten försvunnit på sju år, om man ställer de växande behoven i förhållande till neddragningarna. Det är en besvärande siffra.

I landstingen fanns 435 000 anställda 1990. Där har visserligen en del förändringar gjorts, bl.a. ÄDEL-reformen och en överflyttning till kommunerna. Landstingen räknar med 260 000 anställda år 2000, vilket innebär en halvering. Man får dock ta siffrorna med en nypa salt, eftersom många anställda har flyttat över till kommunerna.

Om man ser på jämställdheten och kvinnolönerna är perspektiven inte ljusa. Jag har varit ordförande för äldrevården i min hemstad och fick då uppleva att kvinnosatsningarna på lönefronten betydde att för varje miljon fick fem stycken lämna skutan. Det blev de andra som fick springa fortare. Till slut utvecklades en sorts solidaritet – hellre låga löner än att våra systrar får gå. Detta är inte rätt mot kvinnorna och jämställdheten. I det perspektivet har jämställdhetslagen tappat sin udd. Vi vet att 80 % av de anställda i kommunerna är kvinnor.

Fru talman! Att den samlade offentliga sektorn anpassas till vad det samhällsekonomiska utrymmet medger är viktigt. Detta tillstår också vi kristdemokrater när vi säger ja till konvergensprogrammet i och med socialdemokraternas löfte att det skall vara balans i de offentliga finanserna 1998. Men vården och omsorgen om våra äldre måste under alla omständigheter vara ett prioriterat område för den offentliga sektorn. Utrymmet för begränsningar inom vården och omsorgen måste anses obefintligt. För att kvaliteten skall kunna garanteras krävs ökade resurser.

Vi kristdemokrater anser att kommunsektorn bör förstärkas med 7–8 miljarder i förhållande till nivån i regeringens förslag. Ett särskilt bidrag på totalt 4,8 miljarder bör sättas av till kommuner och landsting för vård och omsorg för äldre. Finansieringen bör ske genom att höjningen av egenavgiften begränsas till 2 procentenheter fram till 1998. Dessutom skall den breddade fastighetsskatten för kommersiella lokaler och industrilokaler användas för skatteväxling till kommunsektorn.

Det handlar om 2,9 miljarder. Jag yrkar bifall till reservation nr 4 i detta sammanhang.

Ett av Socialdemokraternas dundervallöften var att kommuner och landsting skulle skyddas från neddragningar. Detta löfte har levt fram till beslutet, men nu gäller det plötsligt inte längre. Kommunsektorns och välfärdssystemets överlevnad får inte handla om att spela Bingolotto.

Vi kristdemokrater anser också att delar av fastighetsskatten på sikt successivt bör växlas mot en kommunal fastighetsavgift för att täcka kostnader för brandförsvar, gator och annan kommunal service som är direkt kopplad till fastigheten. Ett utredningsarbete bör omedelbart sättas i gång. Men för tids vinnande avstår jag från att yrka bifall till reservation nr 36. Givetvis står jag bakom alla kristdemokraternas reservationer.

Fru talman! En lång och segdragen fråga handlar om riktlinjerna för ett nytt bidragssystem för kommuner och landsting. 1992 fattade riksdagen beslut om omfattande bidragsförändringar för kommunerna, och samtidigt infördes ett nytt utjämningssystem. Det skulle genomföras på fyra år med början 1993. Tidigare har statsbidrag lämnats för olika verksamheter, men nu sammanfördes olika bidrag i ett "påssystem". Avgifter som kommunerna betalade till staten slopades.

Då var kritiken från Socialdemokraterna kraftig.

Samtidigt som förslaget kom tillsattes en ny utredning. Den innebar stora förändringar för Norrlandskommunerna. Den utredning som föregår dagens beslut om nytt bidragssystem innehåller de två delar vi har hört talas om i debatten – inkomstutjämning och utjämning av strukturellt betingade kostnadsskillnader.

I utredningen har kds en reservation vad gäller utjämningen för barnomsorg och utjämningen för arbetslöshet och svagt befolkningsunderlag.

I betänkandet noteras Kommunförbundets eniga yttrande. Men det är viktigt att säga att det framkommer en del krav från förbundet. Ett sådant är att vi måste ha ett nytt system för socialbidrag som inte leder till att staten kan vältra över kostnader på kommunerna. Man måste även i detta sammanhang se den offentliga sektorn som en helhet. Kommunförbundet anser också att någon form av extra skatteutjämningsbidrag bör övervägas, därför att det snabbt kan uppkomma problem som inte kan beaktas i ett generellt bidragssystem.

Personligen skulle jag ha önskat att landstingen fått ytterligare ett år på sig, eftersom flera landsting har tagit på sig att själva arbeta med utjämningsfrågan. Det är för magert att bara ha en kostnadsredovisning från Malmöhus län som bas. Det hade varit rättrådigt att låta varje landsting ta fram ett eget material. När staten blir "rättvisefarbror" får han inte uppträda alltför godtyckligt.

Men vi kristdemokrater har ställt oss bakom principerna för det nya utjämningssystemet. Det är viktigt att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan kommuner och landsting, men det är också viktigt att det blir noggrant analyserat så att vi verkligen håller oss inom lagens råmärken.

Man kan fråga sig om det är förenligt med den kommunala självstyrelseprincipen att göra så drastiska ingripanden som det blir för vissa kommuner och landsting. Det får heller inte bli så, att lokaliseringsprincipen slås ur spel. Regeringen bör alltså återkomma med ett nytt lagförslag. Det har vi sagt i en reservation.

Det är viktigt att lyssna på Lagrådet och konstitutionsutskottet. Som lagstiftare skall vi själva föregå med gott exempel. I dag tar vi alltså endast ställning till principen och förväntar oss ett lagtekniskt riktigt förslag för det slutgiltiga ställningstagandet.

Fru talman! Vi kristdemokrater har noterat att regeringens förslag till kostnadsutjämning innebär en större tyngd på utjämningen för näringslivs- och sysselsättningsbefrämjande åtgärder och befolkningsminskningen för kommunerna. Detta gynnar glesbygdskommunerna. Vi anser däremot att äldrefaktorn fått alldeles för liten viktning. Vi anser också att en uppräkning av kompensationen för hälso- och sjukvård är nödvändig för landstingens del. En snabb utvärdering måste ske för att vi direkt skall kunna rätta till missförhållanden.

Uppföljning och utvärdering måste genomföras och förändringar måste föreslås efter två år. Nu skall kommunsektorn redovisas varje år.

Barnomsorgsfaktorn bör ta hänsyn till den barnomsorg som verkligen utförts. Valfriheten befrämjas bäst av ett system som tar hänsyn till vad som verkligen sker i varje kommun. Tillägg eller avdrag för barnomsorg bör alltså beräknas dels efter andelen barn mellan 1 och 2 år, 3 och 6 år, 7 och 9 år och 10 och 12 år, dels efter hur mycket barnomsorg som utförs i kommunen.

Därför yrkar jag också bifall till reservation nr 14.

Fru talman! När man ser våldet och utvecklingen i vårt samhälle ställer man sig frågande. Här finns många faktorer som spelar in. Det skrämmande i dag är att familjedebatten tystnar alltmer. Efter det att vårdnadsbidraget på ett prestigemässigt sätt drogs bort utan att det gav några ekonomiska vinster – det blev bara en snara för valfriheten – och barnomsorgslagen stod kvar som ens sorts garanti hände en del. Barnbidraget sänktes, och flerbarnsfamiljerna sattes åt ekonomiskt. Sedan har debatten tystnat.

Ett slags egoistiskt samhälle håller på att utformas, där var och en skall klara sig själv. För säkerhets skull stoppar den unge på sig kniven. Enligt min mening har medievåldet en stor betydelse. Jag kan inte förstå varför vi som politiska beslutsfattare så passiva står vid sidan om. I samband med droger händer det som inte får hända – alla dessa dråp som skett den senaste tiden. Den svenska sörgårdsidyllen är förbi.

Samtidigt passar regeringen i sin spariver på att konfiskera från kommunerna redan beslutat statsbidrag till missbrukarvård och ungdomsvård på 215 miljoner för innevarande budgetår. Denna korta varsel ger helt felaktiga signaler. Med tanke på den utveckling som nu håller på att ske framför våra tafatta ögon är det ett horribelt beslut. Regering och riksdag måste fatta mera långsiktiga beslut.

För tids vinnande yrkar jag alltså bifall till reservation 4 och 14, men jag står givetvis bakom alla kristdemokraternas reservationer.

Anf. 14 PER OLOF HÅKANSSON (s)

Fru talman! Det kan finnas skäl att i debatten om den kommunala ekonomin påminna om tillkomsten av det system för statsbidrag och utjämning av kommunala kostnader och intäkter som vi i dag har. Vi det tillfället, som nu ligger ett par år tillbaka i tiden, sade vi socialdemokrater ja till "påsen", men vi avvisade det förslag till tekniska lösningar med vilket systemet skulle användas. Vi redovisade också ett bättre alternativ som skulle leda fram till ett annorlunda system.

Våra motiv för att säga nej vid det tillfället var att det system som vi i dag har inte omfattar alla kommuner. Det är orättvisa fördelningsnycklar som systemet tillämpar.

Resan i tiden fram till nu har visat med full tydlighet, tycker jag, att vår bedömning vid det tillfället var riktig, inte minst därför att de övergångsregler som fastställdes har ändrats. I dagsläget, vilket kanske är det kraftigaste understrykandet av vår bedömning, diskuterar alla partier nya system med litet olika innehåll beroende på vilket parti man tillhör. Men ingen för ett resonemang som bygger på de principer som det gamla systemet byggde på.

Det nya förslaget, som nu ligger till principbeslut, fullföljer de idéer som vi förde fram vid det förra tillfället. Det är med glädje jag kan konstatera att huvudlinjerna i detta principbeslut har ett mycket brett stöd. Bakom dem står i princip ett enigt kommunförbund. Här i riksdagen är det i praktiken så, att det enbart är Moderaterna som är avvikande – som avviker markant.

Mängden av reservationer – 36 stycken – speglar på inget sätt den skiljaktighet som finns. Den är mer ett uttryck för tekniken i att fatta beslut än en spegling av åsiktsskillnader.

Man kan också konstatera att det är mycket länge sedan ett betänkande om den kommunala ekonomin hade ett så brett stöd som dagens betänkande har.

Detta till trots finns det ändå anledning att beröra några detaljer och några frågor som kan vara värda att diskutera. Moderaterna avvisar tekniken med inomkommunal utjämning. Men vad sätter de i stället? I reservationen 16 säger man att i stället skall ett bidrag ges till kommuner med för sina uppgifter otillräcklig skattekraft, och det skall vara en statlig åtgärd. Jag har litet svårt att se konsekvenserna av detta, Lennart Hedquist. Vad betyder det egentligen? Till vilken nivå skall en kommun som har otillräcklig skattekraft kompenseras, och hur stort blir finansieringsbehovet för detta i den statliga budgeten?

I reservation 5 förs ett resonemang som jag tycker är litet motstridigt. Å ena sidan säger man att det skall vidtas åtgärder för att motverka och förhindra kommunalskattehöjningar – observera: motverka och förhindra. Det gjorde också Lennart Hedquist ett nummer av i sitt inledningsanförande. Men sedan säger man längre fram att det skall organiseras så, att kommuner som höjer skatten endast får behålla en mindre del av de skatteintäkter som höjningen leder till. Hur mycket mindre del är det fråga om, och hur mycket "motverka och förhindra" handlar det om?

I reservation 31 har man ett par ganska fantastiska meningar som jag gärna vill peka på. Där står: "Enligt utskottet" – dvs. moderaterna, som i detta sammanhang är utskottet – "utgör en offentlig sektor som är så stor som den i Sverige inte bara ett samhällsekonomiskt problem utan också ett problem från mänskliga och sociala utgångspunkter." Detta måste Lennart Hedquist i dag eller vid något annat tillfälle utveckla. Hur kan en välfungerande offentlig sektor vara ett problem från mänskliga och sociala utgångspunkter?

Längre fram säger man: "Men det är också angeläget att pröva vilka av de återstående offentliga utgifterna som även fortsättningsvis bör ha ett kommunalt ansvar." Det kan vara intressant att diskutera. Sedan säger man: "För vissa av dessa i dag kommunala uppgifter kan det vara rimligt att finansieringen sker på nationell nivå." Vilka uppgifter är det fråga om, och hur skall det organiseras? Det vore bra om vi fick det utrett vid något tillfälle.

Karin Pilsäter höll ett intressant anförande som jag lyssnade på. Det var många ord, men det var trots detta intressant. Hon talade om hederligheten i politiken, och det vill jag gärna ställa upp på. Då skall man först och främst inte odla myter om löften som aldrig ställs ut. Jag tror det vore bra om Karin Pilsäter och andra debattörer läste vad vi socialdemokrater skrev i vårt valmanifest och vad som t.ex. sades av Göran Persson vid kommunkonferensen i Kalmar.

Det skulle vara intressant om Karin Pilsäter på något sätt kunde visa något litet bevis för det som skrivs i reservation 6 från Folkpartiet. Där sägs: "att Socialdemokraterna på såväl riksplanet som den kommunala nivån satt ett tvärstopp för den kommunala förnyelsen." Jag tar bestämt avstånd från detta konstaterande. Det är i grunden falskt och felaktigt. Jag avvaktar med spänning hur Karin Pilsäter skall motivera denna lilla mening i reservationen.

Fru talman! I övrigt ber jag att få yrka bifall till hemställan i finansutskottets betänkande nr 19 i dess helhet.

Anf. 15 LENNART HEDQUIST (m) replik

Fru talman! Per Olof Håkansson var glad över det breda stöd propositionen påstods ha. Stödet går ju ut på att propositionen skall avslås och att regeringen skall återkomma med ett nytt förslag. Så länge man inte har sett hur det nya förslaget ser ut kan man möjligen få ett ganska brett stöd.

Det förefaller av debatten som att det föreligger ett ganska brett stöd för att grundlagens bestämmelser skall respekteras. Det innebär onekligen ganska tydliga restriktioner för hur det nya förslaget skall kunna se ut, om inte Per Olof Håkansson avser att förespråka en grundlagsändring. Men då får regeringen vänta ett tag med att lägga fram ett förslag.

Sedan tittar Per Olof Håkansson på alternativen och frågar mig vilket som är moderaternas alternativ och hur det skulle komma att te sig. Jag har redan sagt att grundbulten måste vara att det en kommun tar upp i kommunalskatt stannar hos den kommunen. Det är själva grunden för kommunal beskattning. De kommuner som inte har en tillräcklig

skattekraft, låg skattekraft eller strukturellt ogynnsamma betingelser, måste få en statlig utfyllnad.

Har man så omfattande kommunala uppgifter som i dag är det givet att den nivån måste ligga ganska högt upp. Vi har i dag grundgarantinivåer som ligger på ca 125 % av medelskattekraften, dvs. en mycket bred bas. Skulle man åstadkomma t.ex. en nationell finansiering av skolan, skolpengen och sjukvården blir situationen något annorlunda.

Anf. 16 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik

Fru talman! Lennart Hedquist kan inte bortse från det faktum att det utskottet lägger fram till beslut är ett ganska ledande principbeslut. Detta principbeslut har ett mycket brett stöd.

Sedan förstår jag inte riktigt Hedquists resonemang om vad den kommunala skatten skall användas till. Med vilka pengar skall den kommun som skall betala den Hedquistska neutraliseringsavgiften betala om inte med den skatt den tar in? Eller är det några andra pengar som Hedquist förespeglar att kommunerna skall betala neutraliseringsavgiften med?

Lennart Hedquist återkommer till detta med grundlagsenligheten. Självfallet skall de beslut som riksdagen fattar vara grundlagsenliga. Men ordvalet "grundlagsstridigt" är en bedömning som Lennart Hedquist står för. Inte minst replikskiftet med Karin Pilsäter visade på att det finns andra bedömningar i sammanhanget.

Jag kan till ledning för Lennart Hedquists tankeverksamhet säga att Jan Bergqvist kommer senare i debatten att redovisa vår principiella syn på just denna fråga.

Anf. 17 LENNART HEDQUIST (m) replik

Fru talman! Jag tror egentligen inte att det är särskilt svårt att utifrån regeringsformens lydelse på denna punkt klarlägga huruvida förslaget är grundlagsenligt eller inte. Den enda möjligheten att åstadkomma en diskussion kring detta är att lyfta fram en rad tidigare glidningar som aldrig har varit prövade av Lagrådet.

Jag kan bara instämma i, Per Olof Håkansson, att det inte är ett idealiskt förhållande att ha en neutraliseringsavgift i botten på systemet. Men det kan man ha för att reglera uppgiftsfördelningen mellan stat och kommun. Det är en helt annan sak att ta pengar som är lokalt beskattade och öronmärka dem för en omfördelning mellan kommunerna så att kommunerna betalar pengar till varandra.

Förespråkar man den lösningen – och jag kan inte förneka att Per Olof Håkansson och säkert Jan Bergqvist också förespråkar den – måste man bekväma sig att först ändra grundlagen. Det finns andra lösningar att åstadkomma på detta område som gör att man respekterar att det en kommun tar upp i kommunalskatt får den också alltid behålla.

Anf. 18 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik

Fru talman! Jag tycker svaret hänger något i luften. Frågan är: Vad syftar neutraliseringsavgiften till om inte att utjämna någonting? Från

en mycket snäv principiell utgångspunkt tycker jag att den moderata synen kan appliceras likväl på neutraliseringsavgiften.

Anf. 19 KARIN PILSÄTER (fp) replik

Fru talman! Per Olof Håkansson säger sig vara mycket glad över det breda stödet för beskrivningarna och förslagen i det här betänkandet. Det är så. Det finns ett mycket brett stöd för huvuddragen i det, men han förbigår trots allt den skarpa kontrast som finns mellan detta betänkade och deras egen valpropaganda.

Jag var inte på de interna socialdemokratiska utbildningsträffarna. Jag tror att de allra flesta människorna inte läste det finstilta i valmanifesten utan lyssnade på retoriken och kritiken mot de nedskärningar som gjordes av borgerliga majoriteter i kommuner och i riksdagen och de löften som konkret ställdes ut i kommun efter kommun. Jag vistades hela valrörelsen i kranskommunerna runt Stockholm. I kommun efter kommun ställdes det ut konkreta löften på x antal nya miljoner till just den kommunen. På valaffischerna stod det t.ex.: Personalen skall utvecklas, inte avvecklas.

Människor kan inte ha uppfattat detta som någonting annat än löften om nya pengar. Jag menar att detta är ett löftessvek.

Det har skett ett mycket kraftigt stopp för förnyelsen dels när det gäller de signaler som sänds ut, dels genom konkreta beslut här i riksdagen när det gäller etablering inom barnomsorg, sjukvård osv. samt genom många konkreta åtgärder ute i de olika kommunerna. Det är givetvis så att det har skett på olika sätt på olika håll, men signalen är ganska entydig.

Jag vidhåller därför att det är ett stopp för förnyelsen i kommunsektorn. Det är ett löftesbrott från socialdemokraterna.

Anf. 20 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik

Fru talman! Jag hänvisar återigen Karin Pilsäter till det socialdemokratiska valmanifestet.

I övrigt var nog svaret litet svävande. Det är en väsentlig skillnad på att säga att det och det har skett någonstans och den formulering som finns i reservation nr 6, nämligen att socialdemokraterna på såväl riksplanet som den kommunala nivån satt ett tvärstopp för den kommunala förnyelsen. Det är inte fallet.

Sedan kan Karin Pilsäter och jag vara överens om att det säkert har skett i någon enskild kommun. Men det är en väsentlig skillnad att säga att det har skett på ett ställe och den ganska svepande generella formulering som finns i reservationen.

Anf. 21 KARIN PILSÄTER (fp) replik

Fru talman! Jag noterar att Per Olof Håkansson helt och hållet återigen glider över det som är den stora frågan. Detta gäller inte den exakta formuleringen i min reservation utan den faktiska valpropaganda som hela det socialdemokratiska partiet drev ute bland människorna. Det visades faktiskt papper där det konkret lovades ut nya miljoner. I

Botkyrka kommun lovades det ut 200 nya miljoner. I det här förslaget blir det mycket mindre.

Man kritiserade oss mycket dels för det vi varit tvungna att genomföra, dels för det förslag som vi redan då stod bakom, nämligen det som nu i praktiken kommer att genomföras.

Jag tycker att den viktiga frågan är, att om man före valet lovar ut konkreta nya pengar eller med mer svävande formuleringar lovar att personal inte skall avvecklas måste man också kunna erkänna att man bryter dessa löften om det skall vara någon mening med en sådan här debatt.

Anf. 22 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik

Fru talman! Det skall självfallet vara någon mening med debatten. Det blir ju en mening med debatten om man ansvarar för det man har sagt. Jag kan försäkra Karin Pilsäter att i det centrala materialet, i vårt valmanifest och vid de valmöten i södra Sverige där jag rörde mig förekom inte den typen av uttalanden av det enkla skälet att det inte fanns någon som helst grund för dem.

Om sedan en enskild socialdemokratisk politiker har sagt detta är det väl inte märkvärdigare än att det även i andra partier har sagts saker som man efteråt inser att man borde ha utformat på ett annorlunda sätt.

Jag tycker att grunden för den här debatten skall vara det socialdemokratiska valmanifestet och det som har sagts från centralt håll om den kommunala ekonomin, Karin Pilsäter. Där finns inte en tillstymmelse till det som Karin Pilsäter påstår.

Anf. 23 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Per Olof Håkansson och jag är helt överens när det gäller utjämningssystemet. Men i de tidigare anförandena har två andra huvudfrågor varit uppe till debatt, nämligen det faktum att man i realiteten sparar på kommunerna och därmed på välfärdens kärnområden samt frågan om det kommunala självbestämmandet i vidare bemärkelse. Per Olof Håkansson berörde inte dessa frågor.

Jag hade gärna velat höra några kommentarer kring detta, men det kanske är meningen att Jan Bergqvist skall ta upp dessa frågor senare.

Anf. 24 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik

Fru talman! Vår syn på det kommunala självbestämmandet framgår bl.a. av betänkandet. Vi har ju också fått kritik för att vi har värnat om det kommunala självbestämmandet som innebär att man också skall få lov att fatta beslut om skattesatsen. Vi har t.o.m. sagt att man som en sista åtgärd i ett givet läge skall kunna få lov att höja skatten. Vi har kritiserats för detta av moderaterna. Det är väl ett bra exempel på att vi värnar om den kommunala självstyrelsen.

Anf. 25 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Jag har egentligen en följdfråga till Roy Ottossons fråga. I den här debatten ingår ju också regeringens skrivelse 1994/95:220 om utvecklingen inom den kommunala sektorn. Jag tycker inte att vi

någonstans har fått svar på om regeringen tänker ta fram den här utredningen och de direktiv som finns klara för att utreda ett förstärkt grundlagsskydd för den kommunala självstyrelsen.

Anf. 26 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik

Fru talman! Det måste väl vara ett missförstånd om vad som är utveckling. Utvecklingen sker ju ute i kommunsektorn. Det kan väl inte vara Ulla-Britt Hagströms mening att man genom centrala beslut och direktiv från riksdag och regering skall kommendera fram en utveckling som säkert inte kommer till stånd då?

Det är väl bättre att vi var och en jobbar med och skapar förutsättningar för utvecklingsfrågorna på olika håll och kanter och över hela fältet på olika sätt. Jag tror att ett bra sätt att få i gång och driva på utvecklingsverksamheten är att vi får ett nytt statsbidragssystem som är långsiktigt hållbart. Då vet kommunerna vilken ekonomi de har att lita till. Tyvärr är det system som vi har i dag inte alls av den arten.

Anf. 27 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Det är helt klart att utvecklingen sker inom den kommunala sektorn. Men utvecklingen måste ha ett visst lagstöd för att kunna leva vidare. Det var ju faktiskt så att 401 ombud på kongressen som hölls i förra veckan i Kalmar begärde att den här utredningen tas fram och genomförs. Därför är frågan verkligen öppen. Skall vi här i riksdagen värna om att ta vara på de förslag och krav som kommer och ta upp den här frågan?

Anf. 28 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik

Fru talman! Det är självklart att vi skall värna om och ta vara på de förslag som kommer. Men omvänt får vi inte måla vad som helst på väggen bara för att man har en idé som inte är den allmänt gångbara.

Jag har en motfråga. Vilken lag förhindrar i dag en kommunal utveckling?

Anf. 29 ROLAND LARSSON (c)

Fru talman! Kommunerna har successivt ålagts ett allt större ansvar för välfärdspolitiken, för vård och omsorg, för barn och gamla och för dem som behöver social trygghet eller socialt stöd. De har tagit över en allt större del av ansvaret för utbildningen och för de viktiga och stora miljöfrågorna.

Därför är det givetvis viktigt att kommunerna får likvärdiga förutsättningar att bedriva den här samhällsgemensamma verksamheten. Detta är syftet med den kommunala skatteutjämningen. Någon form av kommunal inkomstutjämning och kostnadsutjämning är nödvändig om man skall kunna få dessa likvärdiga förutsättningar.

Kommunerna har olika förutsättningar. De ligger på olika platser i landet och påverkas av sitt geografiska läge. De har olika befolkningssammansättning och påverkas av detta. De har olika typer av, vad man kan kalla, opåverkbara kostnader som de inte kan förändra något nämnvärt vad de än gör. Jag vill påstå att en utjämning mellan kommu-

nerna egentligen inte skiljer sig särskilt mycket principiellt från den utjämning som vi har mellan individer via vårt skattesystem. Det är i grunden samma princip. Man utjämnar så att man tar från dem som är starka och ger till dem som är svaga. Sedan kan man naturligtvis diskutera hur utformningen av skatteutjämningen skall se ut.

Det har sagts många gånger att hur man är gör så är det alltid någon som är missnöjd med den kommunala skatteutjämningen. Det beror på hur man ser det. Man skulle kunna se det från den positiva sidan och säga att hur man än gör är det alltid några som är nöjda. En sak är dock ganska klar: alla är det inte.

En viktig princip är att alla kommuner omfattas av ett utjämningssystem. Den principen måste ligga fast, menar vi från Centerpartiet, även efter den tekniska förändring som nu regeringen har fått i uppdrag att föreslå. Det är viktigt att systemet står i överensstämmelse med grundlagen, men principen att alla skall omfattas av systemet är vi från vår sida inte beredda att göra avkall på.

I skatteutjämningsdiskussionen har kostnadsutjämningen varit den stora diskussionspunkten. Ändå gäller den en mindre del av pengarna. Den stora delen av pengarna gäller inkomstutjämningen. Här står vi från Centerns sida bakom kravet på att det skall vara 95 % utjämning. Vi har hela tiden i utredningen och tidigare hävdat att man skall ligga så högt som möjligt när det gäller inkomstutjämningen.

Det är bra att det ges ett besked om att kostnadsutjämningens olika faktorer och parametrar skall ses över under en tvåårsperiod. Det finns brister i förslaget till kostnadsutjämning som bör rättas till. Det finns en del saker som är svårbegripliga, har det sagts. Jag tror för min del att det inte går att skapa ett system som inte är svårbegripligt för gemene man. Det här är en så komplicerad massa att man inte kan kräva att alla som jobbar kommunalt skall förstå detta. Jag skulle vilja säga att det här är ungefär som att skaffa sig en bil. Jag köper en bil men jag vet inte alls hur den fungerar och jag vet inte vad det finns under motorhuven, men det är viktigt för mig att den går som den skall och att jag kommer till det mål jag tänker mig.

Det särskilda stöd som har getts till Haninge och Göteborgs kommuner är ett avsteg från vad som hör till den kommunala kompetensen. Det skiljer sig t.ex. i fråga om skatteutjämningen, om den ligger inom ramen för grundlagen, på det sättet att skatteutjämningen har en generell utformning, medan det här är ett selektivt stöd. Nu har det varit nödvändigt, för dessa kommuner har drabbats väldigt svårt och behöver det stödet. Men det får inte bli en felaktig signal till andra kommuner att staten är beredd att avlasta kommunerna ansvaret. Det får inte uppfattas som något slags generell borgen till kommuner med stora problem som kan tecknas in så att man kan låna till driften. Jag tycker att det var fel när man ändrade kommunallagen på så sätt att det blev möjligt för kommunerna att ta lån för driften. Jag tycker att det är bra att det nu signaleras att det inte får bli fallet. Det skulle bara på sikt drabba kommunerna själva på så sätt att den kommunala självbestämmanderätten skulle urholkas. Man kan inte låta överföra ansvaret till andra om

man skall kunna behålla sin självbestämmanderätt. Det tror jag inte heller kommunerna vill.

Därför är det bra att man nu ger den här signalen. Att man samtidigt från riksdagens och regeringens sida framför ett hot om tvångsförvaltning av de kommuner som inte klarar kraven ser jag mera som en markering och en signal som i praktiken aldrig kommer att behöva tillämpas därför att kommunerna naturligtvis inte kommer att agera så att de riskerar det.

Fru talman! Förra veckan deltog jag i Svenska Kommunförbundets kongress i Kalmar. Budskapet därifrån var tydligt. Vi är beredda, säger kommunerna, att ta vårt ansvar för välfärden. Vi är beredda att fortsätta ställa upp och vara den spjutspets i samhället som svarar för den grundläggande tryggheten för människorna. Vi är också beredda att ta vår del av saneringen av svensk ekonomi.

Vi vet nämligen att om vi inte gör det drabbas vi av högre räntor och av alla de negativa konsekvenser som följer av en samhällsekonomi i obalans. Vi vet att vi drabbas nästan mest av detta, och därför är vi beredda att ta vår del av ansvaret.

Men – och det är ett viktigt "men" – vi vill bara ta det ansvaret under förutsättning att staten också ser till att vi får ta hela ansvaret. Vi ställer inte upp på att staten beslutar om kostnader som vi från kommunsektorn sedan får betala. Vi ställer inte upp på t.ex. rättighetslagar i form av statlig socialbidragsnorm, som skall betalas med kommunala pengar. Vi ställer knappast upp på barnomsorgslagen; i vart fall hade vi inte tänkt göra det med mindre än att vi får kompensation.

Det här tycker jag är en viktig signal från kommunerna som vi här i riksdagen måste ta till oss på allvar. Annars kanske det blir så som Ulla-Britt Hagström sade, för att hämta litet inspiration från det, att vi får förmaksflimmer med därmed påföljande risk för en infarkt. Den risken tycker jag inte att vi skall ta i vårt gemensamma blodomlopp och med vårt gemensamma hjärta.

Jag yrkar bifall till hemställan i finansutskottets betänkande.

Anf. 30 LENNART HEDQUIST (m) replik

Fru talman! Roland Larsson inledde med att peka på hur kommunerna successivt har fått ta över finansieringsansvaret för allt fler aktiviteter. I det avseendet har han rätt.

Det är dessutom så att ju mer omfattande det finansieringsansvaret blir, desto svårare är det att åstadkomma en bra finansieringslösning mellan stat och kommun. De enskilda kommunerna är ju i första hand hänvisade till sina egna skatteintäkter och sin egen skattebas, och skattekraften varierar i hög grad mellan kommunerna. Det är därför staten går in och ger bidrag till de kommuner som har otillräcklig skattekraft, för att de skall klara sig.

En lösning på det här problemet, eller i vart fall något som skulle göra det lätthanterligare, är att se över vilka uppgifter som skall ha en nationell finansiering och vilka som skall ha en lokal finansiering. Det är det vi moderater har pekat på.

Roland Larsson säger också att det nya system man beställer från regeringen skall omfatta alla kommuner. Men det system vi har i dag omfattar också alla kommuner. Det är bara det att det finns ett antal kommuner som har tillräcklig skattekraft för sina uppgifter, och de skall naturligtvis inte ha några bidrag.

Men Roland Larsson verkar förespråka ett system där man skall kunna gå in och ta ifrån kommunerna det de har tagit upp i lokal skatt och skicka det till andra kommuner. Jag kan inte förmena Roland Larsson att hävda att man skall göra så, men då får man gå den väg som faktiskt är föreskriven, nämligen att här ändra grundlagen. Jag tycker att det är bättre att se till att vi kan få ett hållfast system, där det man tar upp i skatt lokalt också får stanna i den egna kommunen.

Anf. 31 ROLAND LARSSON (c) replik

Det utjämningssystem som vi nu har och som Moderata samlingspartiet och Lennart Hedquist en gång har accepterat innebär reellt sett samma sak, nämligen att man tar från vissa kommuner och ger till andra. Huruvida *alla* kommuner omfattas eller inte kan inte ha en avgörande betydelse sett till grundlagen. I stället handlar det mera om vilken teknik man använder.

Här har staten valt att ta in pengar till staten för att sedan betala ut dem till kommunerna. Det har ansetts acceptabelt. Nu vill vi välja att låta pengarna gå direkt till kommunerna. Men det anses inte acceptabelt. Hur detta skall lösas tycker jag framstår ganska tydligt och uppenbart. Det behöver kanske inte diskuteras särskilt mycket.

Fru talman! En översyn av vad som är kommunala utgifter och vad som är statligt kostnadsansvar kan naturligtvis göras från tid till annan. För oss i Centerpartiet är det dock viktigt att det som kommunerna betalar skall kommunerna också besluta om. Om det är den ena eller den andra uppgiften kan diskuteras från andra utgångspunkter. Den rätta principen måste vara att den som står för kostnaderna också fattar besluten. Det är alltså vår grundläggande uppfattning.

Anf. 32 LENNART HEDQUIST (m) replik

Fru talman! Grundbulten i det system som vi har i dag är att det som en kommun tar upp i kommunalskatt får kommunen behålla. I samband med införandet och i och med att finansieringsprincipen i fråga infördes har man genom en neutraliseringsavgift reglerat mellan stat och kommun när nya uppgiftsfördelningar gjorts eller när själva skattebasen ändrats. Den gamla kapitalbeskattningen t.ex. har ju funnits i botten på det systemet.

Jag har redan sagt att neutraliseringsavgiften heller inte är idealisk. Men jag tror att varje kommun, om nuvarande formulering i grundlagen skall vara kvar, får ta upp skatt för skötseln av sina uppgifter. Då måste vi se till att vi har ett system där kommunerna får behålla sina skatteintäkter. Omfördelningen, dvs. att kommuner med för sina uppgifter otillräcklig skattekraft ges statsbidrag, måste i det här systemet åvila staten.

Anf. 33 ROLAND LARSSON (c) replik

Fru talman! Lennart Hedquist måste väl ändå tillstå att Moderata samlingspartiet har accepterat ett system som i praktiken ger samma effekt som det system ger som nu har föreslagits, så när som på ett par undantag när det gäller vilka kommuner som varit med eller inte. Annars har man ju accepterat den grundläggande principen. Det har man gjort utan någon tvekan om huruvida det strider mot grundlagen eller inte. Således borde det vara rimligt att kunna hitta en teknik som löser detta problem.

Låt oss dock inte hänga upp oss på det! Jag är inte en lagkunnig person och kan inte bestämma detta. Regeringen får återkomma med det förslag som riksdagen nu ger regeringen i uppdrag att återkomma med. Det tycker jag är det viktiga här. Jag tycker alltså att vi kan avvakta med den diskussionen till dess.

Anf. 34 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Eftersom Roland Larsson och Centerpartiet tillhör majoriteten måste jag fråga hur man från Centerpartiets sida ser på kraven om ett utökat kommunalt självbestämmande med utökad beskattningsrätt när det gäller fastighetsskatten och miljöskatter.

Jag måste också fråga hur Roland Larsson ser på det faktum att man faktiskt drar in pengar från kommunerna. Kommunerna själva räknar med att de under de närmaste åren till följd av en rad statliga beslut kommer att tappa i storleksordningen 9 miljarder kronor. Jag har tidigare i debatten påpekat att vi åtminstone när det gäller egenavgifterna borde kompensera kommunerna, för annars slår det mot välfärdens kärnområden som ju Roland Larsson uttalar sig så varmt för. Hur ser ni i Centerpartiet egentligen på detta? Är ni beredda att verka för att kommunerna får kompensation för höjningen av egenavgifterna eller inte?

Anf. 35 ROLAND LARSSON (c) replik

Fru talman! Roy Ottosson vet att vi har ställt upp på ett förslag som ligger på riksdagens bord och som innebär att kompensation för egenavgifterna inte finns med. Vi har uppfattat att kommunsektorn accepterar att man får vara med och ta en del av det ansvar för saneringen av statens ekonomi som är rimligt med tanke på sektorns storlek. Men man vill ha fasta spelregler, och det här med fasta spelregler är det huvudkrav man har. Jag tror inte att kommunerna någonsin undandragit sig det ansvaret.

Den kommunala fastighetsskatten har vi ju en gång i tiden varit med om att avveckla. Det är inte så enkelt att genomföra den, för det får effekter som är "orättvisa" i så måtto att många kommuner får betydligt större skatteintäkter än som egentligen är rimligt på grund av fastighetsvärden osv. som sammanhänger med koncentration och vad det nu kan vara.

När det däremot gäller kommunala miljöavgifter, jag vill inte kalla dem för miljöskatter – alltså kompensation för kostnader som kommunerna har för att kunna hålla en god miljö – tycker jag att en diskussion

kan föras. Det är inte på något sätt orimligt. Där är vi dock inte ännu, utan den diskussionen tror jag att vi får ta vid ett senare tillfälle.

Den kommunala ekonomin

Anf. 36 FREDRIK REINFELDT (m)

Fru talman! Dagens betänkande och dess förhistoria är ett utmärkt exempel på varför medborgarna i detta land har anledning att känna oro inför den maktfullkomlighet och förkärlek för politisk kohandel som många av våra ledande politiker visat upp. Inbäddat i detta 126-sidiga dokument som ligger på våra bänkar finns alla element av väljarförakt som en ny generation politiker och en ny majoritet i denna kammare har anledning att ändra på.

Här finns först och främst kohandeln. Dagens förslag är en slutprodukt efter åratal av förhandlingar fram och tillbaka. Olika systemlösningar har avlöst varandra och har varje gång lett till nya utfall för landets kommuner. Alla har sedan jämfört sig med det förslag som varit mest gynnsamt för den enskilda kommunen. På detta sätt har alla varit förlorare eller vinnare, åtminstone någon gång.

Socialdemokraterna och Centern vill med dagens betänkande lugna starka väljarregioner utanför storstäderna. Detta leder fram till kohandelns slutresultat: den obegripliga kompromissen. Det är en kompromiss, som också med Roland Larssons ord, framställs som politiskt acceptabel för majoriteten men som ingen egentligen är riktigt glad över. Det är en kompromiss av och för politiker som är snart sagt helt omöjlig för vanliga medborgare att se igenom eller att förstå någonting av.

Det andra elementet är nysvenskan. Här talas det om att ta från de rika kommunerna och ge till de fattiga. Men vem är det vi egentligen tar från, och vad är en rik respektive en fattig kommun? En rik kommun är en kommun som äger restauranger, som driver äventyrsbad eller som anser sig ha råd med en aktiv turistpolitik. En fattig kommun är en kommun som koncentrerar sina resurser genom att införa måltidsavgifter i gymnasieskolan och minska personaltätheten i barnomsorgen. Det borde vara exempel på en rik respektive en fattig kommun. Men med nysvenskan i denna kammare är det precis tvärtom.

Här tas inte hänsyn till vad kommunerna anser sig ha råd med, hur mycket pengar de faktiskt har som kommuner. Om det är en rik eller fattig kommun bestäms utifrån hur mycket de medborgare i genomsnitt tjänar som bor i respektive kommun. Det är faktiskt två skilda saker. Det är inget självändamål att ha rika kommuner som äger nästan all mark, som anställer snart sagt alla kommuninvånare och som driver snart sagt all affärsverksamhet inom kommunens område. Uppmuntras den typen av beteende, då uppmuntras faktiskt en form av svensk Sovjetekonomi, fastän på det lokala planet.

De s.k. rika kommunerna, som egentligen är fattigare än många av de kommuner som framställts som svältfödda, skall i dag straffas för att de med sina politiskt valda lokala församlingar har haft oförskämdheten att nedprioritera de kommunala anspråken och i stället via en lägre utdebitering överlåtit på medborgarna att ha mer att säga till om. Det är det som majoriteten här är ute efter. Nysvenskan skall dölja den ideo-

logiska upprördheten över att det inte i alla delar av landet har förts en socialdemokratisk högskattepolitik på det kommunala planet. Det skall nu rättas till.

Förmodligen skall det ske med en s.k. Robin Hood-skatt, en skatt som vi känner igen från 80-talet som inte har någonting med Robin Hood att göra och som mest följer den syn på förhållandet medborgare–stat som företräds av sheriffen av Nottingham i samma film. Här finns den största paradoxen.

Täby kommun som jag kommer från blir bestulen på 401 miljoner kronor under införandeperioden. De pengarna kommer inte någon kamrer på Täby kommun att gå ner och hämta i skattkammaren. De pengarna måste i stället tas in antingen via höjd skatt i Täby eller andra kommuner som drabbas på detta sätt eller via försämrad kommunal service. Då är frågan: Vilka drabbas av en försämrad kommunal service och höjda kommunala skatter? Det är här som jag menar att paradoxen kommer in. Det blir ju de som mest använder kommunal service eller de som till största delen av sin inkomst betalar kommunal inkomstskatt, dvs. de som har det sämst ställt och de som har svårast att få månaderna att gå ihop. Det gäller alltså låginkomsttagare, oftast inom LO-grupperna.

De som har kunnat bryta den bostadssegregation som ofta diskuteras i denna kammare och som faktiskt skaffat sig råd att bo i de här kommunerna – ofta norr om Stockholm, där markpriser och marknadspriser för bostadsrätter är mycket höga – och som tack vare den låga utdebiteringen på marginalen har klarat att bo kvar kläms nu åt. På detta sätt skapas faktiskt inom några få år rena rikemansreservat i dessa kommuner. Ovanpå de höga boendekostnaderna skall ju också här tvingas fram högre skatter för dessa låginkomstgrupper. Det är det som jag tycker blir effekterna av en retorik där det talas om att ta från rika. Men på detta sätt får det egentligen en helt annan effekt.

Till sist finns här också maktfullkomligheten, känslan av att de som bidragit till detta beslut anser sig kapabla och lämpade att ställa sig över principer och lagar. Lagrådet, vars uppgift i svenskt samhällsliv bl.a. är att värna den svenska grundlagen, har gjort just det. Lagrådet har sagt att hela operationen att ta från en kommun enbart för att ge till skötseln av en annan kommun är grundlagsvidrig. Ändå säger man här att det skall ändras, dvs. med några paragrafanpassningar. Vad riksdagen i dag gör är att ett utfall beställs. Det skall alltså bli precis samma utfall. Förvisso har den första principen som målats ut varit grundlagsvidrig. Nu beställer vi ett annat utfall. Det menar jag är en ny form av Lidbomeri som kommer att drabba väldigt många invånare. Det kommer dessutom inte att stanna vid de tre kommuner som vi i dag inleder med, utan det kommer att växa ut. Det kan vi vara övertygade om.

Anf. 37 SIV HOLMA (v) replik

Herr talman! Fredrik Reinfeldt gör sig väldigt lustig över den demokratiska process som har föregått det förslag som här har kommit. Jag vill fråga vilka alternativ han har till den demokratiska process som han kallar för kohandel.

När det gäller demokratisynen och det som han säger om Lagrådet vill jag framhålla att konstitutionsutskottet har sagt att det sammantaget finns flera omständigheter som ger utrymme för en annan tolkning än den som Lagrådet har gjort. Det handlar också om en demokratisyn när det gäller det som konstitutionsutskottet har sagt.

Den beskrivning som Fredrik Reinfeldt gör sig skyldig till beträffande skattekraften är felaktig. I fråga om vilka kommuner som är rika eller fattiga handlar det ju om skattekraften hos individerna i kommunen. Där har en jämförelse gjorts.

Hur går det ihop att hävda att staten skall gå in och stödja kommuner med låg skattekraft och samtidigt säga att kommunsektorn i sin helhet skall drabbas av indragningar som är ännu större än de som finns i det nu liggande förslaget?

Anf. 38 FREDRIK REINFELDT (m) replik

Herr talman! Lennart Hedquist har tidigare i denna debatt bl.a. redogjort för Moderaternas syn. Sedan många år för vi en diskussion om just detta, eftersom vi också under 80-talet hade en liknande Robin-Hood-skattediskussion som jag mer liknade vid sheriffen av Nottingham. Vi moderater har alltså slagit fast att vi vill ha ett lokalt självbestämmande. De pengar som tas ut i skatt lokalt skall också gå till finansieringen av den lokala verksamheten.

Vi har också biträtt att man kan gå in och stödja vissa kommuner, i det här fallet de flesta, för kostnader utöver vad den lokala skatten faktiskt räcker till. Vi är dock ensamma om att hela tiden slå fast detta som en grundprincip. Alla andra anser ju att man av olika skäl kan gå in och brandskatta vissa kommuner, vilket också 80-talets diskussion gällde.

De flesta har sagt att Lagrådet sällan är så tydligt som det har varit denna gång när det gäller det grundlagsstridiga i det som detta förslag innebär. Man får peka på andra glidningar som redan har skett för att gömma sig bakom den kritik som Lagrådet framför.

Det är faktiskt att gripa efter ett halmstrå att leta upp Lagrådets lilla formulering om att man kanske skulle kunna hitta en annan teknik. Med annan teknik avser ju Lagrådet just att man skall frångå idén att ta pengar från vissa kommuner för att ge till verksamhet i andra kommuner. Här i kammaren vill man ju ha kvar det som är själva utfallet, det grundlagsstridiga. Sedan skall man hitta en annan teknik.

När det gäller den tredje frågan får jag återkomma.

Anf. 39 SIV HOLMA (v) replik

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att beträffande den kommunala självstyrelsen och beskattningsrätten komma ihåg att det är en principstadga som riksdagen har möjlighet att fylla med ett innehåll som är förenligt med de intentioner som man hade när man införde den här möjligheten.

Det här med Lagrådets enighet är också en viktig konstitutionell fråga. Det handlar om en avvägning mellan juridiken och politiken för att se vad som är avgörande. Vad jag har förstått är det politiken som i

det här sammanhanget avgör vad grundprincipen/principstadgan skall innehålla.

Anf. 40 FREDRIK REINFELDT (m) replik

Herr talman! Detta var en utmärkt sammanfattning av vad som ibland kallas för rättsstatens förfall i Sverige. Politiker säger att när grundlagar och andra lagar ställs i vägen för vad som anses ligga i tiden just nu, eller stå i vägen för den kompromiss som kohandeln just den här veckan har gett upphov till, så kan lagen maka åt sig. Politikerna får bestämma vad som helst.

Problemet är att det inte blir någon överblickbarhet i ett sådant system. Medborgarna har ingen faktisk möjlighet att följa vad som gäller, eftersom detta nästa vecka kan gås runt. Det är ju själva idén med grundlagen, att den inte skall kunna ruckas på med veckobeslut, som det nu tummas på.

Jag vill återkomma till en sak som Siv Holma sade i sitt huvudanförande och som är en i grunden helt felaktig syn. Siv Holma sade att en rik kommun är en kommun som har hög skattekraft. Men det är inte säkert. En rik kommun är lika ofta en kommun som har hög utdebitering, dvs. som tar en stor andel av sina medborgares pengar och som unnar sig saker, framför allt gäller det utanför storstäderna, som storstadskommunerna inte skulle kunna drömma om. Jag nämnde att det är frågan om äventyrsbad, om att äga stora delar av den vanliga affärsverksamheten eller att driva en aktiv turistpolitik.

Det hänger alltså också på vilken utdebitering som görs, vilken prioritering kommunerna gör utifrån frågan om det är medborgarna som skall bestämma över sina pengar eller om dessa skall tas in till den lokala församlingen.

80-talet var i detta avseende intressant. Många kommuner i våra storstäder påbörjade då en utveckling mot att pressa ned sina offentliga utgifter och mot att sänka utdebiteringarna. Därmed fick medborgarna bestämma mer själva.

Förvisso är skattekraften högre på vissa håll än på andra. Men det leder inte automatiskt till att vi har rika kommuner som det bara är att brandbeskatta och hämta pengar ifrån. Det är den felsynen som har skapat det politiska läge som nu gör att många ursäktar sig med att det skulle vara någonting bra att man brandbeskattar framför allt Stockholmsregionens kommuner på detta sätt.

Anf. 41 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik

Herr talman! Jag har inte att göra med vilken sida Fredrik Reinfeldt steg upp på i morse, men uppenbarligen var det åt fel håll. Ordvalet i hans anförande förvånade mig i hög grad.

Anförandet var också avslöjande – det avslöjade att Fredrik Reinfeldt inte har förstått ett dugg av det förslag som majoriteten uppenbarligen är beredd att ställa sig bakom. Inkomstutjämningen har inte ett dugg att göra med ned- och upprioriteringar i den kommunala verksamheten. Alla de exempel som han nämner är fullständigt skilda från inkomstutjämningen.

Inte heller på kostnadssidan har det ett dugg att göra med det han säger. Kostnadsutjämningen syftar till att skapa likvärdiga förutsättningar att driva kommunal verksamhet. Kvarstående skillnader skall självfallet finnas, och de skall bero på den av kommunen själv valda kvaliteten, kvantiteten och effektiviteten.

Jag rekommenderar Fredrik Reinfeldt att ta ett par lektioner hos Lennart Hedquist, en gammal hederlig kommunalman som säkert har god förmåga – det vet jag – att beskriva majoritetens förslag.

Anf. 42 FREDRIK REINFELDT (m) replik

Herr talman! Jag får väl citera Lennart Hedquist som säger att majoritetens förslag är ett avslag på regeringens proposition. Därefter får vi gå på de majoritetsskrivningar som finns. Det märkliga i dessa majoritetsskrivningar är att man med hänvisning till Lagrådets kritik, uppföljd av konstitutionsutskottet, konstaterar att det förslag som ligger på riksdagens bord i kompletteringspropositionen inte är förenligt med grundlagen. Därför skall regeringen återkomma. Men utfallet skall, säger man, vara detsamma. Det är det som är så märkligt. En annan teknik skall användas för att åstadkomma samma sak. Det blir något svårt att beskriva för medborgarna hur det som är grundlagsvidrigt ändå skall ge samma effekter.

Man behöver inte vakna på fel sida på morgonen för bli irriterad över detta eller tycka att det är svårt att förstå sig på.

Jag får återkomma till det övriga.

Anf. 43 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik

Herr talman! Fredrik Reinfeldt hänvisade i något förklenande ordalag till Carl Lidbom. Jag skall också hänvisa till Lidbom och säga att detta är trams! Beträffande det vi från majoritetens sida avser att beställa kan Fredrik Reinfeld läsa innantill, det skall jag inte upprepa. Den beskrivning Fredrik Reinfeldt gav stämmer inte med det vi avser att beställa.

Vi har beställt någonting som bygger på vissa principer, där vissa effekter beskrivs tydligt i propositionen. Förslaget har inte alls det syfte som Fredrik Reinfeldt ger det.

Anf. 44 FREDRIK REINFELDT (m) replik

Herr talman! Det påpekas flera gånger, och det döljs bakom att det är så oerhört viktigt för kommunerna i sin budgetbehandling att veta vad utfallet av statsbidragen skall vara för det kommande året, att signalen är att utfallet skall bli detsamma. Ikraftträdandedagen är densamma, den 1 januari 1996. Det är bara lagtekniken som skall förändras – nu nickar Per Olof Håkansson. Det är ju precis det jag säger: Effekten är att vi kommer att brandbeskatta vissa kommuner, gå in och ta deras pengar för att ge till andra kommuner. Det är den effekten ni inte tar debatt om, och det är det som har varit kritiken. Och ändå skall utfallet vara detsamma.

Vad gäller påståendet att jag skulle ha beskrivit inkomstutjämningseffekterna på ett felaktigt sätt vill jag säga att jag bara har bestridit de

beteckningar som allmänt har använts i debatten, nämligen beteckningen rika kommuner, som alltid ligger i storstäderna, och beteckningen fattiga kommuner, som alltid ligger utanför storstäderna, företrädesvis i Norrland.

Jag har tyckt att det har varit märkligt att man i en del av dessa kommuner utanför storstäderna anser sig ha råd med olika typer av verksamhet. Det finns aldrig pengar till sådant i storstadskommunerna, där man har pressat kostnader sedan tidigt 80-tal. Karin Pilsäter beskrev mycket målande effekterna av detta.

Det är för enkelt att hävda att man kan avgöra huruvida en kommun är rik bara genom att se till skattekraften. Man måste också se till utdebiteringen, dvs. vilken prioritering man har gjort i förhållande till vem som skall ha hand om pengarna: kommunen eller de enskilda medborgarna.

Jag menar att man i dag vill straffa vissa välskötta, företrädesvis borgerligt styrda kommuner i Stockholmsregionen.

Anf. 45 TORSTEN GAVELIN (fp)

Herr talman! Jag kommer i det här anförandet att hålla mig till frågorna i motion Fi39.

Förslaget till nytt bidrags- och utjämningssystem för kommuner och landsting är ett dåligt förslag för landet i stort, speciellt för geografiskt stora och ekonomiskt svaga kommuner i norra Sverige.

Förslaget är mindre dåligt för storstadsområdena och geografiskt små och ekonomiskt starka kommuner i södra Sverige. Det löser nämligen problemet med att vissa kommuner i storstadsområdena kunnat etablera sig som höginkomstkommuner med mycket låga skattesatser, medan grannkommunerna fått ta hand om arbetsplatser, höghusområden m.m. som lett till höga skatter. Denna segregation motverkas i det förslag som nu är framlagt genom att lågskattekommunerna kommer med i utjämningssystemet. Det sker dock på bekostnad av övriga landet som får ett system där bara ett fåtal kommuner känner igen sig.

Huvudsyftet med regeringens förslag är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan kommuner respektive landsting. Detta skall ske genom en långtgående utjämning av skillnaderna i beskattningsbara inkomster och strukturellt betingade kostnader. Ett annat syfte är att skapa ett stabilt och överblickbart system som inte ändras år från år.

Jag anser att dessa syften inte nås med föreliggande förslag.

I förslaget från regeringen, som även Centern och dessutom åtminstone Miljöpartiet står bakom, anges att tidigare utjämningssystem innehållit mer av politiska bedömningar än av objektivt mätbara faktorer och att föreliggande förslag i stället bygger på fördelning på objektiva grunder.

Jag ifrågasätter detta vad gäller metoderna för kostnadsutjämning. Valet av standardkostnadsmetoden innebär att helhetssynen riskerar att förloras, bl.a. i fråga om socialtjänstens kostnader. Förebyggande insatser inom fritid och kultur tas inte med, och insatserna mot arbetslöshet värderas lågt.

Framräknade statistiska samband tas till intäkt för att det finns orsakssamband, vilket kan ifrågasättas på en rad punkter. Bristen på statistiskt samband tas ibland till intäkt för valet av andra indikatorer. Valet av samband förefaller gynna vissa typer av kommuner på ett systematiskt sätt. I detta val finns stort utrymme för politiska värderingar. För hälso- och sjukvård, individ- och familjeomsorg och kollektivtrafik – verksamheter där storstadsområdena har höga kostnader – tillämpas metoder baserade på kostnadsskillnader, medan man för äldreomsorgen, där kostnaderna är höga i gles- och landsbygdskommuner, i stället tillämpar en behovsanpassad modell. Metodvalet missgynnar konsekvent de flesta av skogslänens kommuner. Jag ifrågasätter över huvud taget det möjliga i att infånga både Bjurholms, Sveriges minsta kommun, och Stockholms förhållanden inom samma matematiska formler.

Kommunerna har uttryckt starka önskemål om ett hållbart och stabilt system vars konsekvenser är överblickbara under en följd av år. Liggande förslag innehåller övergångstider på upp till åtta år, kontrollstation efter två år och en parlamentarisk uppföljning.

Jag ifrågasätter om förslaget därmed uppfyller kommunernas önskemål om stabilitet och förutsägbarhet. I stället tolkar jag detta som ett tecken på att förslagsställarna är medvetna om förslagets många brister. Utformningen torde leda till ständiga krav på förändringar, vilka till en del också kommer att verkställas successivt. Kommunförbundets enhälliga tillstyrkan synes mest vara ett uttryck för uppgivenhet.

Den metod för inkomstutjämning som föreslås har två för mig oacceptabla konsekvenser.

För det första skapar det mycket komplicerade utjämningssystemet s.k. pomperipossaeffekter. Det innebär att vissa kommuner får sänkta intäkter om skattekraften i kommunen ökar och vice versa.

För det andra blir inte utjämningen fullständig, utan de fattigaste kommunernas skattekraft blir 3-5 % lägre än de rikaste. De svagaste kommunerna missgynnas alltså till skillnad från i tidigare utjämningssystem.

Motivet till att regeringen och Centern inte väljer ett enkelt och rakt system med lika skattekraft i alla kommuner sägs vara att "systemet därmed skulle ge kommuner och landsting, med en skattekraft under genomsnittet, direkta incitament att höja skatten".

Jag delar inte denna misstänksamhet gentemot kommunpolitikerna. Medvetenheten om nackdelarna med en hög kommunalskatt är i dag mycket stor, varför någon okynneshöjning inte förekommer. Däremot föreligger olika politiska värderingar om skattens storlek.

Införandeperioden föreslås bli hela åtta år, och kommunerna som får sänkta inkomster drabbas av en sänkning som inte är större än 250 kr per skattekrona och år. Man stryps, men det går långsamt.

Däremot innehåller inte förslaget några begränsningar av vilka kommuner som skall få tillskott och vilka som skall få sänkta inkomster med hänsyn till respektive kommuns skattesats och kommunalekonomiska status. Jag finner det stötande att lågskattekommuner med god ekonomi, t.ex. Lund, får inkomstförstärkningar med ca 1 500 kr per

invånare, medan högskattekommuner med dålig ekonomi, t.ex. Överkalix, förlorar 2 000 kr per invånare.

Jag tillsammans med tre andra folkpartister från skogslänen, Sigge Godin, Lennart Rohdin och Lennart Fremling, står bakom motion Fi39, där vi föreslår att regeringen bör återkomma med ett bättre förslag. De stora problem som otvivelaktigt finns i några kommuner, däribland Göteborg, kan tills vidare åtgärdas på annat sätt än genom att tvinga på alla Sveriges kommuner ett komplicerat system som man inte kan överblicka, ett system där man inte känner igen sig och som kommer att bli utsatt för ständiga förändringar.

Efter att ha läst finansutskottets betänkande står det slutgiltigt klart för mig att vi inte kommer att få stöd av en majoritet här i kammaren. Jag avstår därför från att yrka bifall till motionen, men vid voteringen om momenten 6 och 7 kommer vi motionärer att avstå från att rösta och därmed visa att vi står fast vid våra ståndpunkter i den här frågan.

I detta anförande instämde Lennart Rohdin (fp).

Anf. 46 SIV HOLMA (v) replik

Herr talman! Jag har lyssnat på Torsten Gavelin och känner igen mycket av den argumentering som han har fört.

Jag skulle vilja höra vad Torsten Gavelin anser om det förslag som Vänsterpartiet har lagt, att ha en kommunakut som t.ex. kan vara till stöd för just en kommun som Överkalix som drabbas speciellt svårt av utjämningsförslaget. Skulle inte förslaget kunna vara en öppning i det här sammanhanget?

Anf. 47 TORSTEN GAVELIN (fp) replik

Herr talman! Nej, Siv Holma, jag tror inte på någon kommunakut. Jag tror på att ett helt nytt utjämningssystem skulle ge en bättre effekt för sådana kommuner som t.ex. Kalix.

Med exempelvis det system som vi har haft tidigare – de kommunala utjämningssystemen har ju utbytts rätt ofta – hade säkert en sådan kommun som Överkalix haft betydligt bättre möjligheter att klara sig.

De kommunakuter som nu t.ex. Göteborg och Haninge tvingas utnyttja är ju ett tecken på att det nuvarande systemet inte fungerar bra.

Anf. 48 SIV HOLMA (v) replik

Herr talman! Jag tycker att det är sorgligt att man inte kan stödja ett förslag om kommunakut. Precis som Torsten Gavelin konstaterade i sitt anförande finns det en politisk majoritet för det nya utjämningssystemet. I avvaktan på att detta system skall utvecklas tycker jag att de kommuner som Torsten Gavelin talar för skall kunna få stöd och hjälp genom en kommunakut.

Anf. 49 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik

Herr talman! Jag skall begränsa mig till en enda fråga till Torsten Gavelin. Den har att göra med hans genomgång om att detta för vissa

kommuner är ett bra förslag och att det för vissa kommuner är ett dåligt förslag. Jag undrar då: Jämfört med vad?

Anf. 50 TORSTEN GAVELIN (fp) replik

Herr talman! Det är ju fråga om en jämförelse med förhållandena sedan en lång tid tillbaka. Som jag nyss sade i min replik till Siv Holma har vi ju fått nya utjämningssystem vart annat eller vart tredje år. Det är alltså en successiv process som vi har genomlevt. Men det är väl alldeles uppenbart att det i jämförelse med det system som just nu gäller blir mycket drastiska konsekvenser.

Anf. 51 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik

Herr talman! Jag vet inte om Torsten Gavelin har upptäckt det, men faktum är att inget enda parti och ingen enda enskild riksdagsledamot har sagt att det system som vi har i dag är bra. Då undrar jag: Varför då fortsätta att göra en jämförelse med något som ingen egentligen vill ha och som vi alla är överens om är kört?

Anf. 52 JAN BERGQVIST (s)

Herr talman! Jag var med när vi i konstitutionsutskottet arbetade fram den nya grundlagen. Bl.a. arbetade vi oss igenom de paragrafer som i dag gäller för kommunerna. Därför läste jag med förvåning vad Lagrådet skrev om grundlagen och den kommunala skatteutjämningen.

Men, herr talman, att jag har invändningar mot just detta lagrådsyttrande betyder inte att jag vill avfärda Lagrådet som institution. Tvärtom är Lagrådet en tillgång för oss lagstiftare.

Vi skall inte klanka på Lagrådet för att det kan göra olika bedömningar beroende på vilken sammansättning det har. Vi skall komma ihåg att Lagrådet inte är en domstol. Lagrådet är ett expertorgan med tre experter, som skall ge synpunkter på nya lagförslag.

Vi skall inte heller underskatta Lagrådet för att dess yttranden kan vara av skiftande kvalitet. Lagrådet yttrar sig över lagkomplex på vitt skilda områden. Det ligger i sakens natur att de tre domarna inte kan vara experter på allt.

Vi kan inte heller kräva att Lagrådet alltid skall dra en knivskarp gräns mellan juridik och politik. Gränsen är ofta hårfin. Jag tror att Lagrådet många gånger har anklagats för att politisera där det inte alls har varit avsikten.

Men visst är detta en svår och känslig fråga. Enligt den studie som docent Karl-Göran Algotsson har gjort med stöd av Riksbankens jubileumsfond har Lagrådet till stor del gjort sig till tolk för den ekonomiska liberalismen – inte sällan i konfrontation med arbetarrörelsens välfärdsideologi. I en del högerkretsar sågs också länge Lagrådet som ett slags motvikt till vad man kallade "demokratins lagstiftningsraseri".

Herr talman! Hade riksdagen följt Lagrådet, så skulle Sverige bl.a.

- inte fått lagstadgad åttatimmarsdag 1919,
- inte avskaffat dödsstraffet 1921,
- inte gett kvinnan rätt att bli domare 1923,
- inte fått lagstadgad semester 1938,

- inte genomfört den moderna barnavårdslagen 1960,
- inte gett de sämst ställda pensionärerna de förbättringar som 1987 följde i engångsskattens spår.

Jag tror att alla partier kan ge egna exempel på situationer då det varit olämpligt att följa Lagrådets råd. Algotsson påpekar att varken Moderaterna eller Folkpartiet sparade på krutet när de på 80-talet angrep ett par av Lagrådets yttranden för att de var undermåliga och för att de grovt missade i själva grundlagsanalysen.

Ändå ser jag övervägande fördelar med vårt nuvarande system. Tack vare Lagrådet har lagarna många gånger blivit bättre formulerade och riksdagens beslut fått bättre kvalitet.

Men en positiv inställning betyder ju inte att vi skall avstå från att öppet och kritiskt granska vad Lagrådet säger. Att vi skall pröva och granska ligger ju i själva det system vi har. Det är aldrig Lagrådet som har sista ordet, utan det sker alltid en juridisk och sakpolitisk prövning efter det att de tre experterna i Lagrådet har sagt sitt. Lagrådet är som sagt ingen författningsdomstol.

Det lagråd som yttrande sig den 12 maj säger följande:

a) En kommun får bara ta ut skatt för att sköta sina uppgifter.

b) Dessa uppgifter måste vara knutna till kommunens eget område eller till kommunens egna medlemmar.

c) Av denna s.k. lokaliseringsprincip följer att skatt som tas ut för att tillföras andra kommuner strider mot grundlagen.

Detta är i koncentrat Lagrådets yttrande, och då frågar man sig: Var i grundlagen står det att kommunerna är förhindrade att ta ut skatt som skall omfördelas till andra kommuner, om detta sker genom kommunal skatteutjämning som riksdagen beslutar om? Var står detta?

Och varför måste man tolka regeringsformens ord om att "kommunerna får taga ut skatt för skötseln av sina uppgifter" som att det gäller varje kommun för sig och inte kommunkollektivet? Det står dock "kommunerna" i pluralis och inte "kommunen" i singularis.

Vidare måste man ställa frågan: Varför är Lagrådets skrivning så ofullständig när man åberopar lokaliseringsprincipen? Hur kommer det sig att Lagrådet inte alls berör att både de befogenheter och de skyldigheter som riksdagen kan lagstifta om mycket väl kan gå utöver vad som följer av en strikt lokaliseringsprincip? För övrigt är det just i vanlig lag och inte i grundlag som riksdagen har lagt fast lokaliseringsprincipen. Och grundlagen hindrar inte riksdagen från att med vanlig lag modifiera denna lokaliseringsprincip.

När vi på 70-talet arbetade i konstitutionsutskottet med det nya grundlagsförslaget jämförde vi hela tiden med den då gällande författningen. I 57 § i den dåvarande regeringsformen fanns det bestämmelser om den kommunala beskattningen som löd så här:

"Huruledes särskilda menigheter må för egna behov sig beskatta bestämmes i kommunallagarna" – jag kunde det utantill på den tiden. Ett av de hjälpmedel som vi hade i vårt arbete var Robert Malmgrens Sveriges grundlagar. Där sägs i kommentaren till uttrycket "egna behov" att detta inte bara avser de uppgifter som uppstår som en naturlig följd av samboendet i kommunen utan också avser sådana uppgifter

som kommunen ålagts av staten, och som på detta sätt "blivit kommunala, ehuru de icke tillgodose deras egna behov utan allmännare intressen."

Om jag upprepar samma sak med litet modernare ord betyder det alltså att en kommun kan av riksdagen åläggas att ta ut skatt, inte bara för uppgifter som tillgodoser kommunens egna behov i snäv mening utan också för uppgifter som tillgodoser mer allmänna intressen.

Vad vi kunde se i KU var att systemet med kommunal skatteutjämning byggde på en väl etablerad konstitutionell praxis. När vi så föreslog den nya regeringsformen utgick vi ifrån att de nya formuleringarna inte innebar någon förändring av förutsättningarna för kommunal skatteutjämning. Detta har betydelse när man skall tolka den grundlagsbestämmelse om den kommunala beskattningsrätten som Lagrådet åberopar. Observera att vid tiden för införandet av den nya bestämmelsen fanns det sedan länge vanliga lagregler om kommunal skatteutjämning, inklusive det mycket långtgående utjämningssystemet mellan kyrkliga kommuner.

Det är för mig en gåta varför Lagrådet inte alls berör denna sak.

Genom åren har olika konstruktioner använts för att åstadkomma en kommunal skatteutjämning. Oavsett hur konstruktionerna har sett ut har de dock alla gått ut på att kommuner med låg skattekraft skall kompenseras jämfört med ekonomiskt starkare kommuner.

1973 överlämnades till KU grundlagsförslaget med bl.a. den här bestämmelsen om att kommunerna kan ta ut skatt för skötseln av sina uppgifter. I propositionen sades att bestämmelsen inte kan "läsas så att den kommunala beskattningsrätten måste vara fri ens i den meningen att varje kommun helt obunden kan bestämma skatteuttagets storlek". I utskottet kommenterade vi detta uttalande med att förslaget väl uppfyllde de krav som kunde ställas på ett grundlagsskydd för den kommunala självstyrelsen, och riksdagen godkände också detta uttalande.

Värt att notera är också vad Holmberg-Stjernquist säger i sin grundlagskommentar. Deras slutsats är att "föreskrifterna i 1:a kapitlet inte i samma utsträckning som föreskrifterna i de andra kapitlen kunna betraktas som bindande rättsregler".

Varför går Lagrådet inte in på dessa uttalanden?

Ingenstans sägs det i grundlagen att kommunerna är förhindrade att ta ut skatt som omfördelas till andra kommuner efter riksdagsbeslut om kommunal skatteutjämning. Vilka uppgifter som kommunerna kan ta ut skatt för har inte definierats i regeringsformen. I stället sägs det i 8:e kapitlet att grunderna för den kommunala beskattningen skall meddelas av riksdagen genom vanlig lag. Detta är den springande punkten i hela frågan. Det är riksdagen som genom lagstiftning både sätter gränser för kommunernas befogenheter och ålägger dem deras skyldigheter. Hur den kommunala beskattningsrätten närmare skall förverkligas bestämmer riksdagen genom sin lagstiftning.

Det som jag tycker är mest beklagligt med Lagrådets yttrande är inte att det hoppar i galen tunna. Det har många lagråd gjort förr. Men det verkligt beklagliga är att Lagrådet inte ens försöker sig på en rejäl analys. Lagrådet startar inte med en omsorgsfull definition av de cent-

rala begreppen. Man fortsätter inte med en noggrann genomgång av de författningsmässiga förutsättningarna. Man går inte vidare genom att systematiskt analysera de avgörande frågeställningarna med sikte på att steg för steg nå fram till en logisk och väl underbyggd slutsats.

Konstitutionsutskottet har däremot i sitt yttrande genomfört den analys som saknades hos Lagrådet. Milt men bestämt konstaterar konstitutionsutskottet att det sammantaget finns flera omständigheter som ger utrymme för en annan tolkning än den som Lagrådet har gjort.

Mot bakgrund av den analys av grundlagsfrågan som KU har presenterat anser finansutskottet att det i och för sig är möjligt för riksdagen att godkänna regeringens förslag om kommunal skatteutjämning. Det är grundlagarna och inte Lagrådet som sätter gränser för riksdagens beslutanderätt. Men samtidigt vill vi inte i oträngt mål pressa den ståndpunkten. Vi har ju en samarbetstradition i Sverige som innebär att vi strävar efter bred enighet om hur lagförslag skall förhålla sig till grundlagarna.

I det här fallet finns både tid och möjlighet att välja en annan utformning som ger samma utjämning, och då skall vi göra det. Det är en god svensk tradition att arbeta på det sättet.

Herr talman! Till sist: Utjämningen mellan kommunerna har medverkat till att öka välfärden för medborgarna i Sverige. Ett väl fungerande system för skatteutjämning är inte ett hot mot kommunernas självstyrelse, utan det är tvärtom någonting som stärker och vitaliserar den kommunala självstyrelsen. Och den kommunala demokratin kan aldrig ta skada av solidaritet.

Anf. 53 LENNART HEDQUIST (m)

Herr talman! Jan Bergqvists anförande var en god illustration till det som vi redan visste, nämligen att det nog satt väldigt långt inne innan socialdemokraterna accepterade att man fick bekväma sig till att ta hänsyn till Lagrådets enhälliga uttalande beträffande kompletteringspropositionens avsnitt om den kommunala ekonomin och det inomkommunala utjämningssystemet.

Nu höll Jan Bergqvist ett ingående anförande som torde lämpa sig för en diskussion på ett statsvetenskapligt seminarium, där jag tror att hans åsikter inte skulle vara oemotsagda.

Jag tycker, Jan Bergqvist, att den formulering som finns i vår svenska grundlag beträffande kommunernas beskattningsrätt egentligen är ganska enkel för en läsare att tolka; kommunerna har beskattningsrätt för skötseln av sina uppgifter.

Om det nu är så att Jan Bergqvist och socialdemokraterna är så angelägna att ändra på den ordningen och t.ex. genomföra ett omfattande inomkommunalt utjämningsystem finns det ju en ordning för hur man går till väga i så fall. Då ändrar man först grundlagen på ett sådant sätt att den inte kan vara föremål för olika tolkningar. När den därefter är ändrad enligt socialdemokratiska önskemål – och jag kan inte förmena socialdemokraterna rätten att i två läsningar göra detta – skulle riksdagen, som ju är den lagstiftande församlingen, ha rätt att införa de speciallagar som Jan Bergqvist nu gör sig till talesman för.

Jag tycker att det är oärligt att driva linjen att man med den lydelse vi har i grundlagen i dag och med den princip som har varit väldigt...

Anf. 54 JAN BERGQVIST (s)

Herr talman! Var i grundlagen står det att en kommun är förhindrad att ta ut skatt till följd av ett riksdagsbeslut om kommunal skatteutjämning?

Lennart Hedquist har hela dagen fört debatten som om lokaliseringsprincipen fanns fastlagd i själva grundlagen. Det är ju inte så. Riksdagen har lagt fast lokaliseringsprincipen i vanlig lag, och ingenting i grundlagen hindrar riksdagen från att modifiera den.

Anf. 55 LENNART HEDQUIST (m)

Herr talman! Jan Bergqvist menar att lokaliseringsprincipen skulle ha upphävts i riksdagen tidigare.

Så är det ju inte, annat än på det sättet att riksdagen har antagit ett antal lagar där man har givit kommunen rätt att anvisa medel även till ändamål som ligger utanför det snävt kommunala. Men då bör det poängteras att det är kommunen själv som har att besluta om detta.

Det system som socialdemokraterna i regeringställning har velat införa är ju en tvångsordning där kommunerna inte själva skall få disponera de kommunalskatteintäkter som tas in, utan de skall skickas emellan de olika kommunerna.

Jag tycker att det bör poängteras, i samband med att Jan Bergqvist refererar till hur den senaste svenska grundlagen kom till, att vi då hade haft ett skatteutjämningsystem i vårt land för kommunerna som enbart vilade på att det var staten som svarade för utjämningsbidragen och icke kommunerna sinsemellan.

När det däremot gäller de kyrkliga församlingarna som Jan Bergqvist också åberopar, har kyrkan inte haft något inomkommunalt system utan sedan lång tid tillbaka en ordning där viss del av församlingsskatten under vissa omständigheter tillförts Kyrkofonden, som sedan har haft möjligheter att fördela medel.

Anf. 56 JAN BERGQVIST (s)

Herr talman! Lennart Hedquists synpunkter får en alldeles utomordentlig kommentar i konstitutionsutskottets yttrande till finansutskottet.

Jag upplever det så att Lennart Hedquist under debatten tyvärr har gömt sig litet grand bakom den förmenta auktoriteten hos Lagrådet snarare än att använda sig av faktiska argument.

Det ger mig anledning att erinra om vad moderaternas nuvarande partiledare sade 1983 när Lagrådet hade tagit en ställning som inte passade moderaterna. Då förklarade Carl Bildt att Lagrådet sluter upp kring rättslöshet och principlöshet, ja i praktiken och i själva verket någonting som betyder rättsstatens avskaffande. Och efter att ha konstaterat att den nya generalklausulen skulle träda i kraft 1984 skrev han: Just 1984, men det tänkte nog inte justitierådet Fredlund, regeringsrådet Brodén och justitierådet Palm på, när de godkände det hela. Vem

vet, en vacker dag kanske någon av dem blir laglöshetsråd i ett kommande orättsministerium. Så lät det på den tiden.

Anf. 57 LENNART HEDQUIST (m)

Herr talman! Jag skall kanske inte förlänga debatten så väldigt mycket mer. Låt mig bara säga till Jan Bergqvist, som tidigare i dag har citerat och anfört en rad lagrådsyttranden där han har menat att Lagrådet har tagit fel, att han gärna må rada upp de här exemplen.

Men vad vi nu har att ta ställning till är, i motsats till många av de tidigare utslag som Jan Bergqvist åberopar, ett enhälligt lagråd som har gjort en mycket klar och tydlig skrivning i den här frågan som dessutom rör grundlagens tolkning. Det är det förhållandet som Jan Bergqvist nu använder en stor del av sin tid att polemisera mot.

Jag hoppas att den inställning som Jan Bergqvist nu gör sig till tolk för inte är den som gäller inom socialdemokratin, för då är det ju uppenbart så att vi kommer att få ta emot ett grundlagstridigt förslag igen till hösten.

Anf. 58 JAN BERGQVIST (s)

Herr talman! Min polemik bygger på det som konstitutionsutskottet har skrivit i denna fråga. Konstitutionsutskottet åberopar det förhållandet att beskattningsrätten i grundlagspropositionen omnämns som en rätt för kommunerna att ta ut skatt för att täcka sitt medelsbehov utan närmare uppgift om vad detta medelsbehov kan omfatta.

Vidare säger konstitutionsutskottet att enligt utskottets mening bör grundlagen tolkas så att den dels ger kommunerna rätt att ta ut skatt, dels begränsar denna rätt till att gälla skatt för sådana uppgifter som riksdagen genom lag gett kommunerna kompetens för respektive ålagt dem att sköta.

Vad som närmare skall anges inom ramen för kommunernas åligganden i regeringsformens principstadgande får närmare bestämmas genom lagstiftning. Utvecklingen av denna konstitutionella praxis har varit tydlig säger konstitutionsutskottet.

Min uppfattning är precis densamma som konstitutionsutskottets.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (den kommunala sektorns utveckling och ekonomiska utrymme)
1. utskottet
2. res. 2 (fp)
3. res. 4 (kds)
Förberedande votering:
23 för res. 2
11 för res. 4
279 avstod

36 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.
Huvudvotering:
187 för utskottet
25 för res. 2
109 avstod
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 1 s, 1 m, 18 c, 17 mp
För res. 2: 25 fp
Avstod: 2 s, 75 m, 4 c, 17 v, 11 kds
Frånvarande: 8 s, 4 m, 5 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 3 (ekonomiska regleringar mellan staten och kommuner och landsting år 1995)
1. utskottet
2. res. 7 (v)
Votering:
304 för utskottet
17 för res. 7
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 152 s, 76 m, 23 c, 25 fp, 17 mp, 11 kds
För res. 7: 17 v
Frånvarande: 9 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 6 (riktlinjer för och lagreglering av ett nytt bidrags- och utjämningssystem)
1. utskottet
2. res. 8 (m)
3. res. 9 (fp)
Förberedande votering:
78 för res. 8
20 för res. 9
221 avstod
30 frånvarande
Kammaren biträdde res. 8.
Huvudvotering:
194 för utskottet
76 för res. 8
52 avstod
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 23 c, 17 mp, 1 kds
För res. 8: 76 m
Avstod: 25 fp, 17 v, 10 kds
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 7 (utjämning av strukturellt betingade kostnadsskillnader mellan kommuner respektive landsting)
1. utskottet
2. res. 12 (fp)
3. res. 13 (v)
4. res. 14 (kds)
Förberedande votering 1:
18 för res. 13
11 för res. 14
293 avstod
27 frånvarande
Kammaren biträdde res. 13.
Förberedande votering 2:
22 för res. 12
17 för res. 13
283 avstod
27 frånvarande
Kammaren biträdde res. 12.
Huvudvotering:
194 för utskottet
21 för res. 12
106 avstod
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 151 s, 3 m, 23 c, 17 mp
För res. 12: 21 fp
Avstod: 2 s, 72 m, 4 fp, 17 v, 11 kds
Frånvarande: 8 s, 5 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 10 (införandet av det nya bidrags- och utjämningssystemet)
1. utskottet
2. res. 23 (v)
Votering:
Kammaren biföll utskottets hemställan genom uppresning.

Mom. 23 (kommunal fastighetsbeskattning)
1. utskottet
2. res. 35 (mp)
Votering:
277 för utskottet
17 för res. 35
28 avstod

27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 76 m, 23 c, 25 fp
För res. 35: 17 mp
Avstod: 17 v, 11 kds
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

4 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 8 juni

UU26 Vissa anslag inom Utrikesdepartementets område
Kammaren biföll utskottets hemställan.

FöU7 Vissa forskningsresurser till Militärhögskolan
Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU21 Vissa ändringar i miljölagstiftningen till följd av EU-medlemskapet
Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU24 Kompletteringspropositionen
Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU22 Vissa åtgärder mot utsläpp av försurande ämnen och andra luftföroreningar
Mom. 5 (samlad redovisning av försurningsproblemen m.m.)
1. utskottet
2. res. 3 (v)
Votering:
288 för utskottet
33 för res. 3
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 76 m, 23 c, 25 fp, 11 kds
För res. 3: 17 v, 16 mp
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 2 mp, 4 kds

Mom. 7 (kväveutsläppen)
1. utskottet
2. res. 4 (mp)
Votering:
305 för utskottet
17 för res. 4
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 76 m, 23 c, 25 fp, 17 v, 11 kds
För res. 4: 17 mp
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 20 (fortsatt avveckling av ozonnedbrytande ämnen m.m.)
1. utskottet
2. res. 9 (mp)
Votering:
304 för utskottet
17 för res. 9
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 75 m, 23 c, 25 fp, 17 v, 11 kds
För res. 9: 17 mp
Frånvarande: 8 s, 5 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU23 Det svenska miljöarbetet i EU – inriktning och genomförande
Mom. 1 (utgångspunkter för det svenska miljöarbetet i EU)
Yrkanden:
1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 3 (c)
4. res. 2 (fp)
5. res. 5 (mp)
6. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. Jo27 yrk. 1–6, 9, 14, 16 och 17 (kds), Jo604 yrk. 9 (kds) samt K224 yrk. 11, 12, 15 och 16 (kds)
Förberedande votering 1:
17 för res. 5
13 för mot. Jo27, Jo604 och K224
292 avstod
27 frånvarande
Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 2:
26 för res. 2
17 för res. 5
279 avstod
27 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.
Förberedande votering 3:
23 för res. 3
25 för res. 2
273 avstod
28 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.
Förberedande votering 4:
76 för res. 1
25 för res. 2
220 avstod
28 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Huvudvotering:
167 för utskottet
76 för res. 1
79 avstod
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	152 s, 1 fp, 13 v, 1 mp
För res. 1:	76 m
Avstod:	1 s, 23 c, 24 fp, 4 v, 16 mp, 11 kds
Frånvarande:	8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 4 (transportsektorns miljöanpassning)
1. utskottet
2. res. 14 (v)
Votering:
201 för utskottet
17 för res. 14
103 avstod
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	153 s, 23 c, 24 fp, 1 kds
För res. 14:	17 v
Avstod:	76 m, 17 mp, 10 kds
Frånvarande:	8 s, 4 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 5 (kemikaliekontrollen)
Yrkanden:
1. utskottet
2. res. 17 (mp)
3. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. Jo27 yrk. 19 och 20 (kds)
Förberedande votering:
18 för res. 17
11 för mot. Jo27
293 avstod
27 frånvarande
Kammaren biträdde res. 17.
Huvudvotering:
273 för utskottet
17 för res. 17
31 avstod
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 76 m, 4 c, 24 fp, 16 v
För res. 17: 17 mp
Avstod: 19 c, 1 v, 11 kds
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 8 (bevarandet av kulturväxter m.m.)
1. utskottet
2. res. 23 (mp)
Votering:
269 för utskottet
41 för res. 23
11 avstod
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 52 s, 76 m, 23 c, 1 fp, 17 v
För res. 23: 4 fp, 17 mp
Avstod: 11 kds
Frånvarande: 9 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds
Sven Bergström (c) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 9 (internationellt miljösamarbete)
Yrkanden:
1. utskottet
2. res. 25 (v)
3. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. Jo27 yrk. 7, 8 och 11 (kds)

Förberedande votering:
18 för res. 25
13 för mot. Jo27
291 avstod
27 frånvarande
Kammaren biträdde res. 25.
Huvudvotering:
218 för utskottet
17 för res. 25
87 avstod
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	152 s, 1 m, 23 c, 25 fp, 17 mp
För res. 25:	17 v
Avstod:	1 s, 75 m, 11 kds
Frånvarande:	8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 11 (miljö och handel)
1. utskottet
2. res. 29 (mp)
Votering:
304 för utskottet
17 för res. 29
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	153 s, 75 m, 23 c, 25 fp, 17 v, 11 kds
För res. 29:	17 mp
Frånvarande:	8 s, 5 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

5 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 12 juni

AU13 Regionalpolitik
Mom. 1 (mål och riktlinjer för regionalpolitiken)
1. utskottet
2. res. 1 (m)
Votering:
246 för utskottet
76 för res. 1
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 23 c, 25 fp, 17 v, 17 mp, 11 kds
För res. 1: 76 m
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 3 (påverkan av EU:s ambitioner och stöd)
1. utskottet
2. res. 3 (kds)
Votering:
311 för utskottet
11 för res. 3
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 76 m, 23 c, 25 fp, 17 v, 17 mp
För res. 3: 11 kds
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 15 (utveckling av telekommunikationer i glesbygden)
1. utskottet
2. res. 7 (mp)
Votering:
304 för utskottet
17 för res. 7
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 76 m, 23 c, 25 fp, 16 v, 11 kds
För res. 7: 17 mp
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 6 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 18 (kommunalt näringslivsbidrag)
1. utskottet
2. res. 8 (mp)
Votering:
Kammaren biföll utskottets hemställan genom uppresning.

Mom. 21 (avgifter för vattenkraftsproduktionen)
1. utskottet
2. res. 9 (v, kds)
Votering:
266 för utskottet
31 för res. 9
22 avstod
30 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 76 m, 7 c, 24 fp, 12 mp
För res. 9: 1 s, 1 fp, 17 v, 1 mp, 11 kds
Avstod: 4 s, 16 c, 2 mp
Frånvarande: 9 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 3 mp, 4 kds
Peter Eriksson (mp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.
Ewa Larsson (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 32 (översyn av de regionalpolitiska stöden)
1. utskottet
2. res. 15 (fp)
Votering:
224 för utskottet
25 för res. 15
73 avstod
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 3 m, 23 c, 17 v, 17 mp, 11 kds
För res. 15: 25 fp
Avstod: 73 m
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 50 (småföretagsstödets finansiering)
1. utskottet
2. res. 22 (v)
Votering:
303 för utskottet
17 för res. 22
29 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 76 m, 23 c, 24 fp, 17 mp, 10 kds
För res. 22: 17 v
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 5 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU20 Enhetlig räntesättning och finansiering av statliga bostadslån m.m.
Mom. 1 (enhetlig räntesättning och finansiering av statliga bostadslån m.m.)
1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:
243 för utskottet
76 för res. 1
30 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 151 s, 23 c, 24 fp, 17 v, 17 mp, 11 kds
För res. 1: 76 m
Frånvarande: 10 s, 4 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 2
Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU22 Viss ändring av reglerna för statliga kreditgarantier m.m.
Mom. 1 (BKN:s medverkan i ackordsliknande uppgörelser)
Propositioner ställdes först beträffande utskottets hemställan och därefter ifråga om motiveringen.
Hemställan:
1. utskottet
2. res. 1 (m, kds)
Votering:
236 för utskottet
86 för res. 1
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 1 m, 23 c, 25 fp, 17 v, 17 mp
För res. 1: 75 m, 11 kds
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds
Per Bill (m) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.
Motiveringen:
Godkännande av
1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 2 (v)
Votering:
222 för utskottets motivering
17 för motiveringen i res. 2
82 avstod
28 frånvarande
Kammaren godkände utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna::
För utskottet: 152 s, 5 m, 23 c, 25 fp, 17 mp
För res. 1: 17 v
Avstod: 71 m, 11 kds
Frånvarande: 9 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 2 (kopplingen mellan bostadslån och räntebidrag)
1. utskottet
2. res. 3 (v)
Votering:
302 för utskottet
17 för res. 3
30 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 151 s, 75 m, 23 c, 25 fp, 17 mp, 11 kds
För res. 3: 17 v
Frånvarande: 10 s, 5 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

KU49 Ytterligare medel till regeringskansliet
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU50 Kampanjkostnader vid valet till Europaparlamentet
Mom. 1 (medelsanvisning till kampanjkostnader m.m.)
1. utskottet
2. res. (m)
Votering:
243 för utskottet
76 för res.
3 avstod
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 21 c, 25 fp, 17 v, 16 mp, 11 kds
För res.: 76 m
Avstod: 2 c, 1 mp
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 2
Kammaren biföll utskottets hemställan.

UbU20 Konvention om Europaskolorna
Kammaren biföll utskottets hemställan.

UbU21 Riksbankens jubileumsfonds verksamhet under år 1994
Kammaren biföll utskottets hemställan.

UbU22 Ytterligare medel inom Utbildningsdepartementets område
Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU19 Konvention om social trygghet mellan Sverige och Chile
Mom. 1
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 2 (ekonomiska konsekvenser m.m.)
1. utskottet
2. res. (m, kds)
Votering:
234 för utskottet
87 för res.
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 23 c, 24 fp, 17 v, 17 mp
För res.: 76 m, 11 kds
Frånvarande: 8 s, 4 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

SfU20 Kontroll av socialförsäkringen
Mom. 2 (socialförsäkringen och myndigheterna)
1. utskottet hemställan med godkännande av utskottets motivering
2. utskottets hemställan med godkännande av motiveringen i res. 1 (m)
Votering:
234 för utskottet
75 för res. 1
9 avstod
31 frånvarande
Kammaren biföll utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 153 s, 23 c, 24 fp, 17 v, 16 mp, 1 kds
För res. 1: 75 m
Avstod: 9 kds
Frånvarande: 8 s, 5 m, 4 c, 2 fp, 5 v, 2 mp, 5 kds
Ewa Larsson (mp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats vara frånvarande.

Mom. 4 (patientombudsman m.m.)
1. utskottet
2. res. 2 (v, mp, kds)
Votering:
276 för utskottet
45 för res. 2
28 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 152 s, 76 m, 23 c, 25 fp
För res. 2: 17 v, 17 mp, 11 kds
Frånvarande: 9 s, 4 m, 4 c, 1 fp, 5 v, 1 mp, 4 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

6 § Konsumentpolitikens mål och inriktning, m.m.

Föredrogs
Lagutskottets betänkande 1994/95:LU32
Konsumentpolitikens mål och inriktning, m.m. (prop. 1994/95:100 delvis och 1994/95:140)

Anf. 59 BIRGIT HENRIKSSON (m)

Herr talman! Lagutskottets betänkande 1994/95:LU32 behandlar bl.a. konsumentpolitikens mål och inriktning.

Från Moderata samlingspartiets sida har vi utarbetat en ganska omfångsrik motion, där vi drar upp de riktlinjer vi vill att den framtida konsumentpolitiken skall följa. Enligt vår mening är tiden nu mogen för en annorlunda grundsyn på konsumentpolitiken än den som kommer till uttryck i propositionen. Vår grundsyn rimmar även bättre med de riktlinjer för konsumentpolitik som EU ger uttryck för, nämligen att fria organisationer skall arbeta med konsumentfrågor och att statlig styrning eller monopol inte bör finnas.

Konsumenten har en avsevärt starkare ställning i marknadsekonomin än i planekonomin. I en marknadsekonomi fattas de ekonomiska besluten av dem som är direkt berörda. De enskilda människornas, familjernas och företagens önskemål kommer där direkt till uttryck. De produkter och tjänster som svarar mot konsumenternas krav på kvalitet och pris blir efterfrågade, medan produkter och tjänster som inte håller måttet sorteras bort. Marknadsekonomin ger konsumenterna makt att välja och makt att välja bort.

I Moderata samlingspartiet anser vi att konsumentpolitiken bör syfta till att öka den konkurrensutsatta sektorn, att vidga området för privat näringsverksamhet, att avveckla offentliga monopol och minska offentligt ägande i näringsverksamhet, att underlätta för företag att driva sin verksamhet och att ta bort hinder för nyetableringar.

Men naturligtvis bör också konsumentverksamheten syfta till att skapa medvetna konsumenter – konsumenter som enskilt eller i frivillig samverkan tar till vara sina intressen. Det är kunniga och kritiska konsumenter som är basen för en väl fungerande marknad. Vi moderater tror på medborgarens förmåga att ta eget ansvar. Och vi har sett otaliga exempel där konsumenterna – exempelvis genom att inte mera köpa en vara – har styrt utbudet i den riktning man vill ha. Mycket snabbt gick t.ex. omställningen till mer miljövänliga tvättmedel och till borttagande av klorblekt papper, när opinionen väl var väckt. Grundsynen i konsumentpolitiken borde alltså utgå från medborgarens/konsumentens förmåga och vilja att ta ansvar.

Konkurrensverket likom den nya konkurrenslagen spelar en viktig roll i den moderata konsumentpolitiken. Konkurrens är den bästa garantin för att konsumenter skall få så bra varor och så bra tjänster som möjligt, till rimliga priser. Det är också av avgörande betydelse för den internationella konkurrenskraften hos svenskt näringsliv att konkurrensen upprätthålls på hemmamarknaden.

Herr talman! Denna grundsyn som vi moderater vill lägga fram skulle innebära att konsumentsammanslutningar och intresseorganisationer bereds tillfälle och möjlighet att växa och ta på sig allt större uppgifter. Det statliga engagemanget skulle naturligtvis minska i motsvarande mån. Resurser skulle i stället kunna användas för åtgärder där de verkligen skulle göra mycket stor nytta – exempelvis genom att rikta arbetet mot medborgargrupper beträffande vilka speciella hänsyn bör tas – på grund av glesbygdsboende, fysiska handikapp eller ekonomisk utsatthet.

I Moderata samlingspartiet anser vi att en särskild princip bör gälla för konsumentpolitiken – en princip som innebär att åtgärder i statlig regi bara skall vidtas när de är väsentliga och när de inte kan utföras bättre av några andra.

Moderata samlingspartiet utgår från en helt annan grundsyn än socialdemokraterna. Vi anser att det är medborgarna som är bäst lämpade att fatta beslut som rör den egna livssituationen. Det egna ansvarstagandet och engagemanget bör vara avgörande vid konsumentens val av produkter eller tjänster. Det innebär att vi måste respektera att människor är olika, att de har olika behov och ideal och att det är det som avgör de egna ställningstagandena. Varje människa mår väl av att uppleva att hon kan välja fritt och själv bedöma och ta ansvar för sina egna beslut.

I många andra länder tillgodoses konsumentintressena till största delen genom frivilligorganisationer, som jag redan har påpekat. Konsumenterna har i de här länderna en utomordentligt god ställning och mycket stora påverkansmöjligheter. Den ökande internationaliseringen talar även den för en förändrad syn på de principiella och övergripande frågorna rörande den framtida konsumentpolitiken. Jag kan därför inte ställa mig bakom regeringens förslag till konsumentpolitiska mål. De bör utformas på det sätt som vi har föreslagit i vår motion.

Vi menar att målen och inriktningarna för konsumentpolitiken skall vara

– att främja konsumenternas intressen på marknaden

– att stärka konsumenternas ställning vad gäller ekonomiskt och rättsligt skydd, hälsa och säkerhet. En väg att gå här är t.ex. att införa grupptalan i allmän domstol vad gäller konsumentfrågor

– att beakta konsumentintresset vad gäller pris och kvalitet

– att skapa goda förutsättningar för hushållen att utnyttja sina resurser enligt egna önskemål

– att främja konsumenternas intresse av en från miljösynpunkt långsiktigt hållbar utveckling och

– att verka för att konsumenternas önskemål om en god miljö får genomslag.

Herr talman! Det är viktigt att frivilligorganisationernas ansvar stärks i väsentliga avseenden. Det kan till en början ske genom att resurser överförs från de statliga konsumentmyndigheterna till organisationerna. Målet bör vara att det primära ansvaret på konsumentområdet överförs från statliga organ till frivilliga organisationer så snart det är praktiskt möjligt.

Jag har nu, herr talman, tagit upp de rent principiella skillnaderna mellan socialdemokratisk och moderat konsumentpolitik, som vi behandlar i reservationerna 2 och 3. För tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservation 2 under mom. 1.

Vad gäller reservation 5 har jag redan påpekat vikten av att regeringen bör verka för att frivilligorganisationernas ansvar stärks i väsentliga avseenden och att man därmed bör överföra resurser från staten till organisationerna.

I reservation nr 8 påpekar vi vikten av att ungdomar får de kunskaper de behöver för att kunna bli bra konsumenter på en fri marknad, där de skall kunna göra säkra och goda val som passar just dem. Naturligtvis är det i första hand föräldrars och vårdnadshavares sak att fostra och lära unga människor att bli ekonomiskt medvetna och att lära sig göra inköp på rätt sätt. Men även skolundervisningen har stor betydelse i detta sammanhang, framför allt som stöd och komplement till många familjer som, det vet vi, behöver detta stöd.

Herr talman! I reservation nr 11 lägger vi moderater fram en ny modell för kommunal konsumentverksamhet. Det är en modell som vi tror kan bli mycket effektivare, nå konsumenterna på ett bättre sätt och därför också komma alla till del på ett enklare sätt. Vi moderater anser att det statliga engagemanget vad gäller konsumentverksamhet skall minska och att det kommunala ansvaret skall öka. Närheten till konsumenten är ett viktigt inslag i god konsumentpolitik. Vi menar att den s.k. finska modellen borde kunna utgöra en förebild för den kommunala konsumentverksamheten också i Sverige.

De riktlinjer som regeringen i sin proposition föreslår skall ligga fast har sin grund i snart 30 år gamla beslut. Under dessa år har utvecklingen inom många områden gått från centralisering till decentralisering. Kommunerna har fått ett eget ansvar i förhållande till staten i de flesta frågor som ligger kommuninnevånarna nära. Jag kan bara nämna ÄDEL-reformen, omhändertagandet av psykiskt störda och kommunaliseringen av lärartjänsterna. I dag ges dessutom inga specialdestinerade medel till kommunerna, utan de får medel i en påse och avgör själva inriktningen för användningen. Kommunerna har alltså fått eget ansvar.

Det är i dag angelägnare än någonsin att låta kommunerna själva få bedöma det framtida behovet av konsumentpolitik. Vi vet att många kommuner i dag, genom konsumentsekreterare eller socialsekreterare utför ett mycket gediget rådgivningsarbete, inte minst i budgetfrågor. Dessa goda erfarenheter och mål kan aldrig uppnås genom statliga direktiv. Vi vet också att många har lätt att ta kontakt med någon företrädare för den egna kommunen just i sådana frågor. Det ligger i allas intresse att lösningen blir så bra som möjligt och godtagbar för alla parter. Personkännedom kan ha stor betydelse i många fall. Däremot anser vi inte att man bör lagstifta. Det bör ankomma på varje kommun att avgöra hur man vill utforma sin konsumentpolitik och var den i så fall skall ligga.

Den moderata jordbrukskommittén har i en motion framhållit vikten av att frivilligorganisationerna, de som aktivt arbetat med konsumentpolitiska frågor, får insyn i myndigheternas arbete. Vi anser att rege-

ringen bör ge särskilda direktiv till myndigheterna, så att en insyn generellt kan komma till stånd. För att konsumentorganisationerna verkligen skall kunna påverka i konsumentpolitiska frågor måste deras synpunkter tas till vara.

Regeringen föreslår ju att vissa områden skall prioriteras. Man lyfter t.ex. fram åtgärder som främjar konsumentintressena i det internationella samarbetet. Därför borde man från utskottets sida helt ha kunnat stödja vår uppfattning att konsumentorganisationerna skall få insyn i myndigheternas arbete med dessa frågor. När det gäller det internationella arbetet finns också vissa risker förknippade med nuvarande ordning. Det ankommer ju på regering och riksdag att utforma den politik som Sverige skall bedriva i EU. Men alla vet att med ett stort statligt verk som förhandlar utomlands finns det vissa risker för "maktförskjutning".

Herr talman! Utskottsmajoriteten säger sig se mycket positivt på den utredning som regeringen tillsatt. I betänkandet sägs följande: "Härigenom skapas möjligheter att vitalisera och utveckla det konsumentpolitiska engagemanget genom de frivilliga konsumentorganisationerna samtidigt som nya organisationer kan komma att initieras. Utskottet förutsätter att de frågor som tas upp i de nu aktuella motionerna kommer att bli föremål för ytterligare överväganden inom ramen för utredningsarbetet."

Det är bra att man vill stärka de frivilliga organisationerna. Det är bra att man t.o.m. säger sig vilja initiera bildandet av flera. Men varför måste man ha en utredning? Utredningen Konsumentpolitik i en ny tid lade fram sitt betänkande SOU 1994:14 så sent som förra året. Vi moderater anser att utredningen bör läggas ned. De frågor som utredningsuppdraget avser kan mycket väl lösas inom nuvarande forskningsorganisationer. Vi anser inte att en utredning skall ha till uppgift att arbeta fram förslag till hur forskning skall bedrivas. Det bör vara en uppgift för forskarna att ta ställning till.

Herr talman! Det är viktigt att man även inom konsumentområdet tar till vara den nya informationstekniken. Med den kan man snabbt nå ut till ansvariga med aktuell information. Det kan gälla farliga tillsatser i mat, brister eller dolda fel i barnleksaker eller en allmän upplysning om testresultat. Fler och fler konsumenter får tillgång till snabb information genom den nya infotekniken och dessutom på ett billigt sätt. Det är därför vi moderater anser att staten skall medverka till en utbyggnad av den del av infrastrukturen som är en förutsättning för informationstekniken. Vi anser att utskottet borde uppdra åt regeringen att ge tilläggsdirektiv till IT-kommissionen att, för att säkerställa att så sker, ge lösningsförslag som innebär att staten helt eller delvis tar på sig ansvaret för att en erforderlig utbyggnad av denna infrastrukturella del kommer till stånd.

Vi moderater anser, vilket jag även tidigare påpekat, att det statliga engagemanget inom konsumentområdet borde föras över till andra aktörer. Dessa borde, åtminstone på sikt, kunna bedriva en mycket effektivare, billigare och mera framgångsrik konsumentpolitik än vad staten någonsin kan göra. Erfarenheter från många länder både inom

och utom Europa visar att så är fallet. Vi anser även att Konsumentverket i första hand måste öka sin intäktsfinansiering. Vissa verksamheter som verket nu ägnar sig åt borde helt kunna utgå. Ett exempel är provningsverksamheten. Det är ett område där många branscher och frivilligorganisationer redan i dag utövar en stor verksamhet. Resultaten publiceras i massupplagor, upplagor som verkligen når allmänheten.

Herr talman! Jag vill särskilt ifrågasätta ett moment i verksamheten. Av en mängd olika skäl kan det verkligen ifrågasättas om den nuvarande ordningen med en konsumentombudsman som chef för Konsumentverket är lämplig. Egentligen är det mer än bara en fråga om lämplighet. Konsumentombudsmannen kan i sin egenskap av part i Marknadsdomstolen åberopa regler som han i sin egenskap av generaldirektör för Konsumentverket själv har utfärdat. Detta anser vi moderater vara oacceptabelt ur rättssäkerhetssynpunkt. Här borde det verkligen finnas behov av en utredning. KO borde, enligt vårt synsätt, ha en helt självständig ställning gentemot Konsumentverket. Att KO i egenskap av åklagare kan åberopa regler som han själv i egenskap av generaldirektör för verket har utarbetat torde kollidera med grundläggande rättsliga principer.

Herr talman! Många kommuner löser i dag själva en stor del av de tvister som uppkommer mellan konsument och näringsidkare. Många tvister löses även genom branschorganisationernas egna organ. Allt fler sådana inrättas. Man kan därför ifrågasätta om Allmänna reklamationsnämnden verkligen fyller en funktion i dag, speciellt med tanke på de nya förslag angående grupprättegångar som nu är ute på remiss. Allmänna reklamationsnämndens blotta existens kan faktiskt verka hindrande för att fler branschvisa nämnder för reklamationsärenden inrättas. Vi anser därför att Allmänna reklamationsnämnden bör avskaffas. Den behövs helt enkelt inte längre.

Herr talman! Vi i Moderata samlingspartiet anser att riksdagen redan nu borde kunna besluta om såväl vissa anslagsminskningar för Konsumentverkets del redan kommande budgetår som vissa besparingsåtgärder inom hela konsumentområdet för de följande budgetåren. Besparingarna skall enligt vårt förslag uppgå till 30 miljoner år 1998, inte minst med tanke på det statsfinansiella läget men även mot bakgrund av de konsumentpolitiska mål och de principiella synpunkter på lagstiftningen som vi har lagt fram.

Vi menar att det är viktigt att det framtida lagstiftningsarbetet på konsumentområdet är inriktat på att främja individernas valfrihet. Lagstiftningen skall säkerställa att fria och självständiga konsumenter och producenter kan mötas på de marknadsplatser och på de villkor som de själva väljer. Lagstiftningen skall innehålla de restriktioner som behövs, både för konsumenter och producenter, för att förhindra beteenden som på ett uppenbart sätt strider mot den allmänna rättsuppfattningen.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag bara kort beröra en del av det särskilda yttrande vi lagt fram. Det gäller EU:s skaderapporteringssystem EHLASS. Insamlade skaderapporter m.m. är en värdefull kunskapskälla i det framtida produktsäkerhetsarbetet. Riksdagen behöver

information från detta arbete, och vi utgår ifrån att regeringen kommer att lämna sådan information när tillfälle ges. Vi är ju alla gemensamt intresserade av att arbetet inom EHLASS fortsätter och utvidgas.

Anf. 60 RIGMOR AHLSTEDT (c)

Herr talman! Ekonomi i balans, stabil krona, ett bra ränteläge, konvergensprogram och rättvis kommunal skatteutjämning – om detta talas det i timmar i denna kammare och även i andra beslutande församlingar. Det skrivs och debatteras i massmedierna, spalter upp och spalter ned.

Visst är det oerhört viktiga bitar. Det är väldigt viktigt för landet att vi får ordning på pengarna och på ekonomin. Det skall vi också se till att vi får.

Men vad hjälper det oss enskilda människor om ekonomin är bra och vi har många kronor men luften vi andas är förpestad, vattnet vi dricker är förgiftat och den mat vi äter inte ger oss den näring vi så väl behöver – om vardagen inte fungerar? Vad är valfrihet värt, moderater, om tjänsterna inte fungerar, om skola och omsorgen om barn och äldre inte motsvarar den kvalitet och kvantitet som vi har rätt att fordra?

Om alla dessa vardagsfrågor handlar faktiskt konsumentpolitiken.

Kära konsumenter! Konsumenter är vi ju allihopa, såväl talmannen som vi enskilda riksdagsledamöter. Alla är vi konsumenter – alltifrån den lilla bebisen till den äldre, äldre människan. Alla konsumerar vi varor och tjänster. Utifrån vad vi efterfrågar och anser oss ha behov av produceras det. Varje dag, varje stund, alla tider på dygnet och hela året om är vi verksamma. Har ni tänkt på vilket ansvar vi konsumenter har? Det är vi som egentligen leder producenterna.

Vi skall ha ett bra liv, den stund vi har här på jorden. Det vill vi också att alla medmänniskor på andra platser på vår gemensamma jord skall ha. Därför är detta betänkande om konsumentpolitikens mål och inriktning oerhört viktigt. Det är viktigt att vi antar mål och ger inriktningar, men det viktigaste är att vi ser till att de också efterlevs. Vardagen måste nämligen fungera.

Inom parentes måste jag få berätta för er att vi representanter för olika politiska kvinnoorganisationer här i riksdagen i fredags träffade kvinnor från Bosnien, som var på besök. De berättade för oss hur vardagen blir i ett land där det mål man måste ha för att livet skall fungera är förfelat och när hat och aggression får råda.

"Vi har inte färskt rent vatten i Sarajevo." Orden ekar fortfarande i mitt huvud.

Jag träffade faktiskt kvinnorna i en paus just i mitt arbete med att förbereda detta inlägg om konsumentpolitikens mål och inriktning för oss i Sverige och för oss som medlemmar i Europa. Det kändes mycket märkligt att gå tillbaks till skrivbordet och fortsätta, men samtidigt oerhört angeläget. Engagemang för frågor måste vi ha – engagemang för krig och fred och för att ekonomi och ekologi hör ihop.

Målet för konsumentpolitiken – att främja utvecklingen av en god miljö och på sikt inlemma konsumentpolitiken i det s.k. kretsloppssamhället – ser nu ut att få sin fullbordan. Från Centerns sida ser vi detta

med tillfredsställelse. Konsumenternas ställning – dvs. allas vår ställning – skall också stärkas på marknaden, och en konsumentmedveten strategi skall utvecklas även i det internationella sammanhanget, inte minst i EU.

Vi anser emellertid att det är litet beklagligt att arbetet har fördröjts genom att den nuvarande regeringen återkallar den förra regeringens proposition, som faktiskt i huvudsak hade liknande innehåll. Den åtgärden tycker vi var helt onödig.

Det finns dock ingenting som är så olönsamt och så resurskrävande som att gråta över spilld mjölk. Det tänker vi från Centern inte göra, utan vi ser nu framåt. Vi är beredda att hjälpa till så att Sverige får ett heltäckande konsumentpolitiskt program. Det är långt kvar dit, men detta är en bra början.

De i propositionen föreslagna målen och inriktningarna är i stort identiska med de mål som vi anförde från Centerns sida under den allmänna motionstiden. Vi har dock i vår motion krävt ett tydligare uttalande när det gäller miljömålets prioritering. Men eftersom man faktiskt i detta betänkande skriver att en utredning skall tillsättas som har direktiv att arbeta med miljöfrågorna nöjer vi oss för närvarande med att till betänkandet foga ett särskilt yttrande över de frågorna. Vi kommer att bevaka att utredningen verkligen följer intentionerna, och vi avvaktar med stort intresse inför 1996, då man säger att den skall vara klar.

Jag vill ändå berätta för er vilka mål vi i Centerpartiet har när det gäller konsumentpolitiskt program.

Först och främst har vi miljömålet. Det skall främja konsumenternas intresse av att bidra till en god miljö och ett hållbart samhälle. Konsumenternas hälsa och säkerhet skall också främjas. Konsumenternas rättsliga ställning, dvs. konsumenternas makt och inflytande, skall stärkas. Hushållens möjligheter att väl utnyttja sina resurser skall främjas, och konsumenterna skall hjälpas till ett bra val.

Det finns dock några områden som inte är tillfyllest i detta betänkande och som vi har tagit upp i våra reservationer. Vi vill påtala det här i dag. Det är frågor som rör konsumentinflytande och konsumentengagemang i reservation nr 7 mom. 5. Vi påtalar där vikten av en landsomfattande kampanj i syfte att ge oss konsumenter kunskaper om vad EU-medlemskapet innebär.

Det är en ny situation, och det florerar en massa rykten om vad det handlar om. Vilka nya regler är det som gäller för oss, och vilka konsumtionsmönster ger de?

Vidare gäller det reservation 14 om konsumentpolitiskt arbete inom EU. Vi vill ha ett tilläggsdirektiv till Konsumentberedningen. Vi anser nämligen att det finns ett behov att låta någon utanför regeringskansliet analysera och granska den internationella utvecklingen på konsumentområdet.

Dessa två reservationer yrkar jag bifall till, fru talman. Men vi står naturligtvis även bakom de andra reservationerna, t.ex. reservation 19 om möjligheterna för miljö- och konsumentorganisationer samt småföretagare att ha representation i Miljömärkningsstyrelsen.

Inte minst viktigt är det vi påtalar i reservation 21 om insatser för utbildning och utnyttjande av ny informationsteknik.

Till sist, fru talman, gäller det också Konsumentverkets framtida arbetsuppgifter. Vi framför att Konsumentverket även skall ha ansvar för livsmedelsfrågorna.

Beträffande frågan om diskriminerande reklam vill vi erinra om att vi har samma inställning som vi redovisade för två månader sedan i betänkandet 1994/95:LU16. Vi anser fortfarande att ett förbud mot diskriminerande reklam är påkallat. Bort med sådant otyg!

Vi vill också erinra om betydelsen av konsumentupplysning och samarbete med frivilliga organisationer, bl.a. studieförbunden och hushållningssällskapen. De är en stor resurs.

Jag vill alltså med detta yrka bifall till Centerns reservationer nr 7 och nr 14. Jag uttalar också en tillfredsställelse över att vi nu äntligen har påbörjat arbetet med att få fram ett mål för konsumentpolitiken i Sverige.

Anf. 61 BIRGIT HENRIKSSON (m) replik

Fru talman! Rigmor Ahlstedt sade att det är viktigt, att det är vardagsfrågor och att vi alla är konsumenter. Just därför anser jag att det är viktigt att konsumenterna själva, dvs. vi alla, lär sig att ta ansvar. Vi måste lära oss att driva bra konsumentfrågor och utnyttja den starka ställning som upplysta konsumenter har.

Jag blev litet konfunderad när Rigmor Ahlstedt sade att konsumenternas makt och inflytande skall stärkas. Men vem är det som skall stärka detta om inte upplysta, välutbildade konsumenter som tar sitt eget intresse till vara?

Anf. 62 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Fru talman! Jag är inte alls förvånad över att Moderata samlingspartiet inte förstår att det finns vissa människor i vårt samhälle som behöver stöd. Det finns faktiskt människor som behöver bli stärkta.

Jag vet t.ex. att man från Moderata samlingspartiet vill ta bort skuldsaneringslagen. Det är en lag som stärker och hjälper människor som inte alltid klarar sig så bra av olika anledningar, emellanåt helt oförskyllt. Jag är inte alls förvånad att vi har litet delade åsikter i den frågan.

Anf. 63 BIRGIT HENRIKSSON (m) replik

Fru talman! Där är vi faktiskt helt överens, Rigmor Ahlstedt. Jag sade också vid flera tillfällen i mitt anförande att vi är medvetna om att det finns många familjer som – det vet vi, och jag upprepar det nu – behöver stöd, råd och hjälp. Men därför skall man inte minska andras möjligheter att genom egna frivilliga organisationer få ett starkt och bra konsumentinflytande.

Människor är olika och har olika behov. Man bör också kunna driva sina frågor på det sätt som passar bäst. Vi har hela tiden poängterat – och det gör vi inom alla områden, inte bara när det gäller konsument-

politik – att de som verkligen behöver hjälp skall ha ordentlig hjälp, inte bara som i dag ett grovmaskigt nät där många faller igenom.

Anf. 64 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik

Fru talman! Det är ganska viktigt att det finns ett grundskydd. Vi människor vet aldrig när vi kommer i den situationen att vi kanske är den människa som behöver hjälp. Det gäller att vi har en organisation i Sverige som är någonting att bygga på för alla människor.

Anf. 65 KERSTIN HEINEMANN (fp)

Fru talman! Folkpartiet liberalerna anser att propositionens innehåll är förvånansvärt tunt, och alla viktiga frågor hänskjuts till vidare bearbetning. Det tycker vi är beklagligt. Vi hade dessutom gärna sett ett bredare och modernare synsätt på konsumentpolitiken. Propositionen är en riktlinjeproposition, och därför redovisar även vi våra riktlinjer för den framtida konsumentpolitiken.

"Konsumtionen är meningen med all produktion. Producenternas intressen bör tillgodoses endast i den mån det är nödvändigt för att främja konsumenternas intressen." Detta konstaterande gjordes av den ekonomiska liberalismens fader Adam Smith. Hans och vår utgångspunkt är att den enskilda människan bäst känner sina unika behov och önskemål. Därför är marknadsekonomin, där konsumenterna gör självständiga val mellan olika varor och tjänster, överlägsen alla andra ekonomiska system. I en marknadsekonomi tillåts olika producenter konkurrera om konsumenternas gunst.

För att marknadsekonomin skall fungera tillfredsställande krävs dock kunniga och välinformerade konsumenter. En liberal konsumentpolitik förutsätter därför en balans mellan den renodlade marknadsekonomin å ena sidan och satsningar på konsumentupplysning, utbildning och information å andra sidan. Här behövs olika insatser från olika instanser och inte minst från frivilliga organisationer. Särskilt anser vi att man bör beakta de s.k. utsatta grupperna, som kan vara invandrare, funktionshindrade och inte minst ungdomar.

För att barn och ungdomar skall kunna granska marknadens utbud av varor och tjänster är det viktigt att de så tidigt som möjligt tränas och utbildas i konsumentfrågor. Det handlar om att värdera påträngande marknadsföring, att i vardagslivet tillreda sin egen måltid och inse betydelsen av sambandet mellan kost, motion och hälsa. Detta är en viktig uppgift för skolan. Konsumentfrågorna är integrerade i hemkunskapsutbildningen. I gymnasiet däremot är det beroende av vilket program eleven väljer vilka möjligheter eleven har att få kunskaper om konsumentfrågor. Därför bör dessa också tas upp i ämnesområdena samhällskunskap, matematik, ekonomi och svenska.

För de äldre ungdomarna är den ekonomiska rådgivningen speciellt viktig. Hur skall man hantera sin privata ekonomi: boendet, hushållsbudget, krediter och samboavtal? Olika ungdomsorganisationer har drivit projekt för att öka ungdomarnas medvetenhet. Erfarenheterna från detta projekt bör användas även i fortsättningen för att stärka ungdomarna i deras roll som konsumenter.

Fru talman! Vi anser det också viktigt att belysa konsumentens ställning i den offentliga tjänsteproduktionen. Den statliga maktutredningen har i en studie belyst förhållanden i samband med köp av t.ex. kapitalvaror och vid utnyttjandet av offentliga tjänster. Konsumenter av diskmaskiner och stereoanläggningar anser sig ha en avsevärt starkare position än konsumenter av sjukvårdstjänster, barnomsorg eller utbildning.

Känslan av bristande inflytande är särskilt stor vad gäller sjukvården och skolan. Maktutredningen använder begreppet "tyst vanmakt" för att beskriva konsumentens roll på dessa områden. Folkpartiet liberalerna anser detta förhållande oacceptabelt. Dels vill vi se mer av konkurrens och alternativ i den offentliga sektorn, dels vill vi stärka konsumenternas ställning med att föreslå att kommunerna, visserligen på frivillig basis, skall upprätta medborgarkontrakt.

Det grundläggande medborgarkontraktets innebörd kan konkretiseras i tre huvudpunkter. För det första skall varje medborgare veta vad han/hon kan kräva och vänta sig av den offentliga sektorn.

För det andra skall medborgarna kunna jämföra tillgängliga alternativ. Man skall inte behöva vara högutbildad eller van att söka information för att kunna ta reda på vilka möjligheter som finns. Därför skall utvärderingar och jämförelser vara lättillgängliga.

För det tredje skall medborgarna veta vart man skall vända sig med klagomål. Man skall inte behöva känna oro för att skickas fram och tillbaka mellan olika befattningshavare. Ansvaret skall vara tydligt placerat hos någon. Då misstag begåtts av en myndighet skall den drabbade medborgaren ha rätt till förklaring och ursäkt och eventuellt ersättning. Det skall inte vara så, att man har en svagare ställning som konsument av sjukvård än som konsument av t.ex. diskmaskiner.

Fru talman! När det gäller den offentliga sektorn finns ytterligare problem ur kosumentsynpunkt att åtgärda. I många kommuner bedrivs en allt större del av den kommunala verksamheten i aktiebolagsform. Motivet för att flytta över tillgångar och verksamhet – det kan handla om bl.a. vatten och avlopp, fastighetsförvaltning och renhållning – från kommunal förvaltning till kommunägda företag är att det sägs öka effektiviteten. Kommunerna vill samtidigt kringgå de lagar som reglerar kommunal verksamhet och få snabba beslutsvägar, undvika offentlighetsprincipen och erhålla friare lönesättning.

Det kan tyckas vara ett rimligt ställningstagande, men samtidigt är utvecklingen olycklig från konsumentsynpunkt. Därför är vår slutsats att bolagisering bör undvikas. Verksamhet som måste ligga i offentlig sektor skall bedrivas enligt det regelsystem som skapats för den sektorn. Om verksamheten lämpligen bedrivs enligt andra regelsystem bör den inte ligga i den offentliga sektorn utan avvecklas eller avyttras.

Fru talman! De varor och tjänster som finns på marknaden måste uppfylla vissa krav när det gäller kvalitet, säkerhet och ur miljösynpunkt. Priset har naturligtvis också en stor betydelse för konsumenten. En stark konsument har möjlighet att påverka alla dessa faktorer. Olika myndigheters arbete och politiska beslut kan också behövas för att påverka dessa faktorer.

Hälsa och säkerhet är ett viktigt konsumentpolitiskt mål. Det finns ett nära samband mellan säkerhet och hälsa. För t.ex. en allergiker har en riktig innehållsinformation på livsmedel en mycket stor betydelse. Standardiseringsarbetet är också viktigt, inte minst för att göra olika produkter tillgängliga för personer med funktionshinder.

Konsumenterna vill ofta bidra till en bättre miljö. Därför måste konsumentpolitiken syfta till en långsiktig hållbar utveckling av resurshushållning och kretsloppstänkande. Agenda 21:s mål med hållbara produktions- och konsumentmönster i ett globalt perspektiv måste därför vara vägledande. Det lokala engagemanget och miljöarbetet ser vi därför som grundläggande.

Därför anser vi också att propositionens förslag om en åtgärdsinriktad handlingsplan för hur miljömålet skall uppnås är en bra del av propositionen. Vi anser också, som det anges i propositionen, att där konsekvenserna är utredda och belagda kan ekonomiska styrmedel och lagar vara verksamma medel för att påverka utvecklingen. Därför välkomnar vi beslutet om en utredning om förutsättningar för en ökad miljörelatering av skattesystemet.

Fru talman! Det svenska EU-medlemskapet gynnar de svenska konsumenterna. Genom det skärpta konkurrensläge som den fria rörligheten för varor, tjänster och kapital innebär tvingas producenter och distributörer att förbättra kvaliteten och pressa priserna. Det finns också en omfattande konkurrenslagstiftning. Kartellförbud och förbud mot missbruk av monopol är också en viktig del.

Som medlem i EU bör Sverige fullt ut och aktivt arbeta för att en hög konsumentskyddsnivå förverkligas. Det är viktigt att de varor som cirkulerar på marknaden är säkra. Konsumentinformationen är viktig för att konsumenterna skall kunna ta vara på fördelarna med den inre marknaden. En förutsättning för att den inre marknaden skall fungera är för övrigt att konsumenterna kan lita på att varor, oberoende av tillverkningsland, uppfyller samma säkerhetsnivåer.

Det är därför angeläget att man från svensk sida arbetar för att åstadkomma en tillfredsställande ursprungsmärkning av livsmedel, miljömärkning och andra förbättringar av märkningsreglerna för att bl.a. tillgodose allergikernas intressen.

Rättsakter som reglerar konsumenternas ekonomiska och rättsliga skydd, t.ex. om marknadsföring, hemförsäljning, konsumentkrediter och produktansvar, har i allmänhet minimikaraktär. Varje medlemsland säkerställer med detta att konsumenterna får utnyttja minst det skydd som anges i rättsakten i fråga. Det är viktigt att det så får förbli för att Sverige nationellt skall kunna ha strängare regler.

Fru talman! Som jag sade i inledningen slår propositionen fast vissa riktlinjer. Vi har presenterat våra riktlinjer utifrån ett liberalt perspektiv. Flera frågor skall ju utredas och beredas ytterligare, så det finns säkert anledning att återkomma till dessa.

Jag står bakom samtliga våra yrkanden, men jag yrkar endast bifall till vår reservation nr 1 under mom. 1.

Anf. 66 TANJA LINDERBORG (v)

Fru talman! Aktiv konsumentpolitik är ju temat för den här debatten. Men vad menas egentligen med konsumentpolitik? Det beror naturligtvis på vem man frågar. Är det låga matpriser? Är det tillgången på butiker? Handlar det om servicenivån? Eller är det miljömärkta produkter?

Ja, ni ser att frågan inte är helt enkel att besvara.

För min mamma, som nästan bara har folkpension, är det viktigt med låga matpriser och tillgång till en närbutik. Men för mig med en god inkomst är hög kvalitet på maten och bra service viktigare än priset.

Men konsumentpolitik är så mycket mer. Det är ingen isolerad företeelse utan en viktig faktor i närings- och välfärdspolitiken. En god konsumentpolitik är också en viktig fördelningspolitisk fråga.

Den utveckling som sker mot storföretag och koncentrationer på marknaden, inte minst genom vårt medlemskap i den europeiska unionen, gör det allt svårare för oss konsumenter att överblicka och välja i varuflödet. Likartade varor med små kosmetiska skillnader säljs under olika produktnamn. I tider då det blir allt svårare för konsumenterna att använda sina egna resurser på rätt sätt blir behoven av konsumentpolitiska insatser allt nödvändigare.

Fru talman! Mitt första ärende som nybliven riksdagsledamot i höstas var att lägga en avslagsmotion på den förra regeringens konsumentpolitiska proposition, framför allt i den del som rörde Konsumentverket.

Vi vet att den nuvarande regeringen sedermera drog tillbaka den propositionen och utlovade en ny. Den ser ut så här. Jag hade rätt stora förväntningar på den. Därför blev jag ganska förvånad över att den är så allmänt hållen och mest mynnar ut i ett antal utredningar, särskilt mot den bakgrunden att de konsumentpolitiska frågorna fanns med i regeringsförklaringen. Såvitt jag vet har man aldrig tidigare tagit upp konsumentpolitiska frågor i en regeringsförklaring.

Men på det stora hela ställer vi oss bakom regeringens förslag till inriktning. Vi tycker att de nationella målen är bra. Vi välkomnar särskilt inslaget av miljömål. Vänsterpartiet ser fram emot den åtgärdsinriktade handlingsplan som nu skall utarbetas.

Konsumenternas miljöengagemang har ju stor betydelse inte minst när det gäller utveckling och breddning av miljövänliga produkter. Allt fler konsumenter har ambitionen att handla mer miljövänliga varor, men tyvärr råder det fortfarande brist på ekologiskt odlade produkter.

Intresset för miljömärkta varor har också ökat betydligt på senare tid. Men som konsument är det inte alltid så lätt att hitta rätt i den uppsjö av olika miljömärkningssystem som florerar i butikshyllorna.

Civilministern har uttalat att konsumentpolitiken skall ha en tydligare miljöprofil med minimering av kemiska tillsatser och tydligare miljömärkning. Det är mycket bra. Vänsterpartiet delar denna uppfattning. Men vi vill i sammanhanget peka på att miljövarudeklarationen bör omfatta hela varans kretslopp. Varumärkningen måste få en tydligare miljöprofil och bli enklare och mer överskådlig. Vi tycker att det är

viktigt att märkningssystemet är begripligt för alla konsumenter och inte bara för entusiasterna.

Under den allmänna motionstiden skrev Vänsterpartiet en kommittémotion om konsumentpolitik utifrån miljöaspekter. Den tar upp frågan om konsumenternas roll som pådrivare, miljömärkning av leksaker m.m. Vi står naturligtvis fortfarande bakom den här motionen, men jag har valt att inte reservera mig till förmån för motionen eftersom jag tycker att man kan vara generös och invänta resultatet av den utredning som skall titta på hur miljömålet skall uppnås och vad den arbetsgrupp som skall utarbeta en strategi för det svenska EU-arbetet på konsumentområdet kommer fram till.

Fru talman! Även jag vill peka på de frivilliga konsumentorganisationernas betydelse för en aktiv konsumentpolitik. Vi delar regeringens åsikt att dessa organisationer är ett viktigt komplement till statlig och kommunal verksamhet. Det finns flera organisationer som förtjänar att omnämnas. Jag tänker t.ex. på Naturskyddsföreningen, Svenska Konsumenters Riksförbud, Konsumentgillet och Konsumenter i samverkan – Underverket. Dessa organisationer är viktiga konsumentupplysare och fungerar som blåslampor på producenterna. Som alla andra ideella organisationer kan de bara förlita på den egna kraften, och det är inte dåligt, men de måste också förlita sig på inbetalda medlemsavgifter.

Alla vi som jobbar ideellt, och det gör ju alla som sitter här, vet ju att det kostar blod, svett och pengar att driva opinionsarbete. Det är få organisationer som är så resursstarka som t.ex. LRF. Därför tycker Vänsterpartiet att det är väl motiverat med en anslagshöjning till stöd för konsumentorganisationerna. Därför vill jag yrka bifall till reservation 32 i mom. 31. Den innebär 2 miljoner kronor utöver tidigare anvisade medel.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis nämna några ord om motion L49 av Miljöpartiet om förbud mot diskriminerande reklam. Jag har naturligtvis precis samma uppfattning som jag hade för 6–7 veckor sedan då jag reserverade mig mot att det inte infördes ett sådant förbud i marknadsföringslagen. Nu gör jag den bedömningen att inte heller riksdagsmajoriteten har ändrat sin uppfattning eftersom det är samma ledamöter då som nu. Jag har alltså valt att inte reservera mig på nytt.

Anf. 67 YVONNE RUWAIDA (mp)

Fru talman! Det finns mycket positivt i regeringens proposition om konsumentpolitikens mål och inriktning. Bl.a. har man infört ett miljömål. Man har tillsatt en enmansutredning om en miljövänlig konsumtion. Men vi tycker från Miljöpartiets sida att man skulle ha kunnat gå längre redan i dag på miljösidan och när det gäller konsumenternas ställning på marknaden och deras informationstillgång och även när det gäller EU-arbetet.

Jag skall börja med de konsumentpolitiska målen. Miljöpartiet tycker att miljötänkandet måste genomsyra allt, hela konsumentpolitiken. Man kan inte separera miljöfrågorna, utan de måste vara helt integrerade i varje beslut och område. Som det påpekas i propositionen är det mest miljövänliga inte alltid det mest ekonomiska. Det är konflikter

där. Det beror på det man inom den miljöekonomiska teorin kallar politiska och marknadsekonomiska misslyckanden, dvs. att externa effekter inte ingår i marknadspriset. Det finns många exempel på det. Därför blir det mest ekonomiska inte alltid det mest miljövänliga. Regeringen bör arbeta för en politik där alla miljökostnader ingår i priset på varor och tjänster.

Miljöpartiet anser att målen för konsumentpolitiken skall vara att hushållen skall ha goda möjligheter att utnyttja sina ekonomiska och andra resurser medvetet, samtidigt som man bibehåller eller helst ökar naturkapitalet – vi har där alltså ett tillägg jämfört med utskottets skrivning. Vi anser det vara viktigt. Det är en miljöpolitik där miljöfrågorna är integrerade.

Vi vill förändra konsumtions- och produktionsmönstret i samhället till att vara miljöanpassat och resursbevarande. I utskottsbetänkandet säger man att man vill minska påfrestningarna på miljön och bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Det är väldigt lätt att skriva "en långsiktigt hållbar utveckling". Det är ett ofta använt uttryck, nästan en klyscha vid det här laget. Ambitionen att minska påfrestningarna på miljön anser vi inte räcker, utan vi vill att man skall förändra konsumtions- och produktionsmönstren i samhället till miljöanpassade och resursbevarande. Vi har alltså en högre ambitionsnivå än utskottsmajoriteten.

Det är väldigt viktigt att det konsumentpolitiska arbetet skall inriktas på att öka engagemanget på lokalnivån i första hand, i andra hand att även främja konsumentintressena på det nationella och internationella planet. Varför det? Ja, det gäller Agenda 21- arbete. Allt utgår från individen. Det viktigaste är att väcka individerna. Annars kan man sitta och komma med bra förslag till Konsumentverket som inte får någon betydelse. Därför vill vi när det gäller inriktningen på arbetet poängtera detta.

Jag yrkar härmed bifall till reservation 4 som handlar om konsumentpolitikens mål och inriktning och även till reservation 31 som handlar om anslaget till Konsumentverket och konsumentorganisationerna. Jag kommer inte att yrka bifall till övriga reservationer, men jag vill påpeka att Miljöpartiet ställer sig bakom alla reservationer. Dessutom vill jag påpeka att vi inte reserverat oss i frågorna om information om produkten, det har vi gjort i ett tidigare behandlat betänkande.

En för mig viktig fråga är varför vi i ett demokratiskt samhälle som individer skall acceptera kränkande och påträngande marknadsföring. Det gäller reklam med inslag av diskriminering som är oacceptabel, men jag kommer inte att gå in på det i dag. Varje dag när man kommer hem är brevlådan fylld med reklam för olika produkter. Det är inte bara det att min och andras integritet kränks, dessutom fördyrar reklamen produkterna. Det är alltid konsumenterna som får stå för kostnaden för reklamen. Oftast hamnar allt i soptunnan, eller helst i pappersinsamlingen, som hemma hos mig. Oavsett ändamål och resultat är det slöseri som medför onödig pappersproduktion och orsakar skogsavverkningar, kalhyggen och utsläpp av miljöfarliga ämnen och som utgör intrång i människors integritet.

Ibland riktar sig reklamens hjärntvätt med personliga brev mot särskilt utvalda offer, s.k. målgrupper. Och visst träffas målet i många fall, annars skulle hanteringen vara olönsam och snart upphöra. Man kan inte försvara sig om man inte tar eget initiativ till att stoppa adressförsäljning via länsstyrelser, Postverket m.fl. genom att med stöd i datalagen begära hos Dafa och andra att få slippa direktreklam. Jag vet att det i många fall tyvärr inte fungerat. Jag anser inte att man behöver ta eget initiativ, utan det är upp till producenterna att be om lov att få skicka reklam till konsumenterna. Vi tycker från Miljöpartiets sida att producenterna inte skall kunna tvinga på oss reklam. Vi anser att kommersiell oadresserad reklam inte skall kunna skickas.

Miljöpartiets strävan är att det som är långsiktigt hållbart också blir kortsiktigt lönsamt för konsumenterna. Detta innebär att vi vill gynna de produkter som är bättre för miljön så att de som är sämre för miljön konkurreras ut på marknaden.

Ett sätt att nå detta mål är att lägga en miljöprofil också på det traditionella skattesystemet genom att reducera eller avveckla momsen på miljömärkta produkter. Därmed skulle konsumenten direkt i plånboken känna av att de miljövänliga produkterna är lönsamma också kortsiktigt privatekonomiskt.

Ett sådant momssystem skulle ha flera hakar. Vi har en del funderingar på lösningar. Vi har yrkat på att man helt enkelt låter en utredning titta på detta. I betänkandet hänvisas till en utredning om förutsättningarna för ett miljörelaterat skattesystem. Den utredningens huvudmål är att se på miljöskatter vid källan och inte gå in på momssystemet. Vi anser det nödvändigt att man begär en utredning.

Jag går nu över till frågan om EU. EU har faktiskt stärkt producenternas och försvagat konsumenternas ställning. Jag vill ge några exempel på försämringar för konsumenterna i och med EU-medlemskapet. "Icke djurtestat" är i dag ej tillåtet som försäljningsargument. När det gäller salmonella fick Sverige i förra veckan en garanti om att allt kött, formellt beslutas det den 19 juni, är fritt från salmonella. Men det finns problem. Man har inte lyckats enas om analysmetoderna inom EU, så att producenterna i dag ännu inte kan lämna intyg om salmonellafritt kött. Trots det får tullen inte göra några stickprovskontroller. Fler tillåtna ämnen är det i maten, t.ex. färgämnen och sötningsmedel. Miljöskatteklassningssystemet av fordon togs bort för klass I-bilar, då kraven var högre än EU:s. Förpackningsdirektivet för EU sätter en maxgräns för hur stor del av olika material som får återvinnas.

Det här är bara en kort lista. Jag vill inte verka okonstruktiv och bara säga att EU är någonting dåligt. Jag tycker att det är viktigt att man visar vad EU är dålig på för att kunna bättra det. Man måste se problemen för att kunna åtgärda dem.

Producenterna stöds i EU med olika bidrag och program för industrin som omsätter miljardbelopp. Man säger att Europa måste bli mer konkurrenskraftigt och få högre tillväxt och stöder därför producenterna, men inte i samma mån konsumenterna. För att vara medlem i BEUC måste man betala 15 000 kr per år. De flesta av konsumentorganisationerna i Sverige har inte råd med detta. Jag anser att man bör

avsätta mer medel för att stödja konsumenterna i EU där konsumenternas ställning har försvagats. Enligt the European Environmental Bureau har vi i EU en backlash på miljöområdet. Det drabbar också konsumenterna. Man tog fram s.k. EU:s femte miljöhandlingsprogram. Det tog fem år att förhandla fram. Det har funnits i två år nu, men man har inte kunnat leva upp till de miljökrav som man skulle leva upp till. Det har alltså varit en backlash. Det slår tillbaka mot konsumenterna.

Vi har i EU någonting som kallas Molitorgruppen. Det är höga politiker i EU som i en rapport föreslår – den skall läggas fram vid toppmötet i Cannes i slutet av juni - att bl.a. återvinningskrav skall vara ett handelshinder och att andra miljöskyddsregler också skall vara ett handelshinder, för det hindrar tillväxt och sysselsättning. Jag vill bara visa den bakåtvridande kraft EU är för konsumenterna i olika aspekter.

Vad gör man i Sverige? Jag tycker att vi från Sveriges sida skall agera kraftfullt. Vi skall vara det föregångarland som många hoppas på att vi skall vara. Men i betänkandet hänvisas till t.ex. att regler kan komma i konflikt med de åtaganden som Sverige gjort med sitt medlemskap i EU.

På inget sätt hänvisar vi, vilket jag tycker att vi borde göra i vissa viktiga frågor, till 101 § punkt 4 Romfördraget, det man i EU-valrörelsen kallade miljögarantin. Man kan alltså ha regler som strider mot harmonisering om man hänvisar till denna paragraf. Jag tycker att vi skall använda den möjligheten, och jag vill fråga varför vi inte gör det.

Sedan vill jag gå in på miljömärkningen. Man säger i betänkandet att EG:s miljömärkningsförordning inte utgör något hinder för andra parallella nationella miljömärkningssystem. Jag har bett utskottet att tydligt uttrycka att vi skall jobba för att vi skall kunna ha ett parallellt nationellt miljömärkningsystem, eftersom det finns tendenser i EU som vill visa att miljömärkningssystem är ett handelshinder.

I detta fall har utskottet inte velat skriva så utan man avvaktar och ser. EU fungerar så att när EU-kommissionen har lagt fram ett förslag om att nationella miljömärkningssystem skall vara ett handelshinder och inte skall få finnas – det finns i väldigt få länder, och bara i skandinaviska länder i dag – blir det väldigt svårt att påverka. Vi måste vara med från början.

Där tycker jag att vi i Sverige inte ännu – det är kanske därför att vi inte har varit medlemmar så väldigt länge i EU – är så duktiga som vi borde vara. Vi måste vara där innan beslut tas, för sedan är det oftast för sent.

När det gäller EU och miljön, skrev man i ett annat betänkande att man i EG:s miljömärkningssystem skulle lära sig av den nordiska miljömärkningen, speciellt då i fråga om utveckling av kriterier för olika produktgrupper. Det är olyckligt att man tycker så. Jag anser att man i EG:s miljömärkningssystem bör ta lärdom av Sveriges nationella miljömärkning Falken, därför att den är bra. Jag har i motioner – och det står också i betänkandet – angett olika argument till varför jag tycker att svanmärkningen är dålig. De dåligheter som svanmärkningen har kommer att minska svanmärkningens och miljömärkningens trovärdig-

het. Om det händer, kommer vi förmodligen att förlora ett väldigt effektivt system och vapen för en bättre miljö.

Jag skall kort gå in på beslutsprocessen i Sverige när det gäller hur vi agerar i konsumentfrågor. Vi anser att regeringen inför principiellt viktiga ställningstaganden i EU:s alla organ – det gäller COREPER, det gäller EU-kommissioner, det gäller överallt – skall samråda med övriga i riksdagen representerade politiska partier, men även med alla relevanta frivilligorganisationer. Dagens system med EU-nämnden är inte tillräckligt för att åstadkomma en bred demokratisk förankring och debatt här i Sverige.

Vad gäller konsumentfrågor skulle regeringen kunna förmedla information om vad Sverige gör och vad som händer i EU i ett nyhetsbrev till riksdagens partier, frivilligorganisationer och andra intresserade. Man borde dessutom ha ambitionen att ge informationen väldigt tidigt, innan beslutsprocessen börjar.

Anf. 68 KARIN OLSSON (s)

Fru talman! Jag vill göra en liten kommentar så här i början. Flera av de tidigare debattörerna har slagit fast att konsumentpolitiken är ett mycket viktigt område. Nu kolliderar denna debatt förmodligen med lunch, för det är väldigt få deltagare här. Men det jag tycker är mest intressant och samtidigt glädjande är att denna viktiga fråga får bli kvinnornas ansvar. Jag tror inte att det tidigare har varit en praktiskt taget enkönad debatt när det gäller viktiga frågor.

Fru talman! Vi har en bra och välutvecklad konsumentpolitik i Sverige. Det är resultatet av den svenska modellen för det konsumentpolitiska arbete som bygger på ett betydande offentligt engagemang, ett ansvar hos företagen att lösa de problem som konsumenterna möter på marknaden och ett starkt inflytande från konsumenterna och deras organisationer. Det finns anledning att påminna om att konsumentpolitiken för första gången på mycket länge togs upp i regeringsdeklarationen, vilket redan har berörts.

Samhällsutvecklingen har inneburit att konsumenterna i dag står inför radikalt nya krav och förutsättningar jämfört med vad som gällde för bara ett knappt decennium sedan. Internationaliseringen, EU-medlemskapet, ökad konkurrens med åtföljande vidgat utbud av såväl varor som tjänster, ny teknik, förändrad distributionsstruktur och inte minst den ekonomiska utvecklingen har sammantaget lett till att kraven på och behovet av en aktiv konsumentpolitik har förstärkts.

Det är därför synnerligen angeläget och motiverat att riksdagen i dag beslutar om en ny inriktning på konsumentpolitikens område. Vi behöver en konsumentpolitik som tar fasta på sakfrågorna och inte främst på organisationsfrågorna.

Den proposition och det betänkande som vi skall besluta om i dag tycker jag är mycket bra, även om betänkandet inte är så tjockt.

Det är även i framtiden viktigt att tillförsäkra hushållen goda möjligheter att utnyttja sina ekonomiska och övriga resurser effektivt, samt att ge konsumenterna en stark ställning på marknaden. Konsumentpolitiken måste ha en tydlig fördelningsprofil där hushållens kostnader för

det som tillhör vardagsbehoven lätt kan ställas samman och på så sätt visa de egentliga kostnader ett hushåll har.

Avgifter som förs in på olika områden påverkar också familjens ekonomiska situation. Det är med tillfredsställelse vi noterar att regeringen inom begreppet baskonsumtion också tar med olika typer av offentliga tjänster, t.ex. vård, omsorg, utbildning, el, tele, värme och vatten.

Förutom de traditionella målen för konsumentpolitiken – dvs. att konsumenterna skall ha goda möjligheter att utnyttja sina ekonomiska och andra resurser och att konsumenterna skall ha en stark ställning på marknaden – lyfter vi nu fram ytterligare två mål inom nya och, om Folkpartiet så vill, moderna områden. Dessa är dels skyddet för konsumenternas hälsa och säkerhet, dels utvecklingen av sådana konsumtions- och produktionsmönster som minskar påfrestningen på miljön och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling.

I det konsumentpolitiska arbetet prioriteras sådana åtgärder som avser hushållens baskonsumtion och ger stöd till konsumentgrupper som är ekonomiskt och socialt utsatta eller av andra skäl är i behov av särskilt stöd. Det gäller också åtgärder som stöder konsumenterna i det internationella samarbetet. Konsumentverkets verksamhet anpassas till dessa nya nationella mål för konsumentpolitiken. Det är alltså riksdagen som fastställer Konsumentverkets mål och inte någon annan.

Fru talman! Konsumentpolitiken är en del av den svenska välfärdspolitiken. Konsumentpolitiken syftar särskilt till att ge konsumenterna det stöd de behöver för att på bästa sätt kunna tillgodose sina behov i rollen som aktörer på marknaden och som brukare av varor och tjänster. I detta ligger också att konsumentpolitiken måste ha ett fördelningspolitiskt inslag. Det är särskilt angeläget att uppmärksamma situationen för de hushåll som är ekonomiskt eller socialt utsatta eller har behov av särskilt stöd.

En god konsumentpolitik innebär också att det finns regler som bidrar till en effektiv konkurrens på sunda villkor. Detta skall självklart även omfatta avgifter som tas ut i olika sammanhang. En väl fungerande marknad kräver att alla aktörer på denna marknad ges rimliga förutsättningar att fungera så effektivt som möjligt.

Det är mot den bakgrunden av stort värde att samhällets organ engagerar sig i de välfärdsfrågor som ryms inom konsumentpolitikens ram. Konsumenterna är självständiga aktörer på marknaden, men den enskilde konsumenten befinner sig ofta i underläge i förhållande till många av de övriga aktörerna på marknaden, t.ex. producenter och distributörer av varor och tjänster. Här kan samhällets insatser och engagemanget i de många frivilliga konsumentorganisationerna, i de andra organisationerna och i folkrörelserna bidra till att stärka konsumentens ställning.

Fru talman! De snabba förändringarna i kommuner och landsting, i form av avreglering och privatisering samt genom kooperativa och ideella lösningar, har i många fall fått betydande konsekvenser för de enskilda medborgarna. Vi har fått en omfattande diskussion om dessa konsekvensers nytta för medborgarna. Somliga har mötts av positiva

reaktioner och somliga har mötts av starkt motstånd. I enlighet med riksdagens tidigare önskemål har regeringen beslutat tillsätta en parlamentarisk utredning för att göra en samlad uppföljning och utvärdering av de omfattande förändringar och reformer som har genomförts inom den kommunala verksamheten.

Vi socialdemokrater anser att det primära ansvaret på konsumentområdet skall ligga på staten. Men också den lokala konsumentverksamheten är av största vikt. Det måste även i fortsättningen vara ambitionen att landets samtliga kommuner har en så väl fungerande konsumentverksamhet som möjligt. Men det måste vara kommunerna själva som avgör hur den verksamheten skall organiseras på grundval av ett frivilligt åtagande. Det statliga konsumentverket har bl.a. en betydelsefull uppgift i att stödja den kommunala konsumentverksamheten.

En annan myndighet som har betydelse är Allmänna reklamationsnämnden. Jag har en fråga till moderaterna som gäller Allmänna reklamationsnämnden. Det är en opartisk instans som billigt, snabbt och enkelt prövar konsumenttvister på ett för konsumenten kostnadsfritt och dessutom rättssäkert sätt. Näringslivet vill att Allmänna reklamationsnämnden skall finnas kvar. Jag förstår inte riktigt moderaternas inställning: Skall man ta bort en väl fungerande verksamhet?

Likadant är det med Konsumentverkets ansvar för livsmedel. Det är en annan fråga som har kommit upp nu. Där pågår en översyn av rollfördelningen och samordningen mellan myndigheter. Vi får väl se om det blir någon förändring där, annars är det Livsmedelsverket som har det ansvaret. Som jag ser det fungerar det väl.

Det är också mycket viktigt, ja, helt avgörande för en framgångsrik konsumentpolitik i konsumenternas och medborgarnas tjänst, att det finns ett aktivt och brett engagemang och inflytande hos konsumenterna och deras organisationer i det konsumentpolitiska arbetet. Konsumentorganisationerna kompletterar på ett betydelsefullt sätt den statliga och kommunala konsumentverksamheten. Dessa organisationer är också en viktig faktor för att fördjupa diskussionen om hur konsumentskyddet skall kunna stärkas i Europa. De svenska konsumentorganisationerna och deras sätt att verka inom det svenska samhället kan bli en stor tillgång som förebilder för konsumentinflytandet inom de övriga EU-länderna. Det är därför mycket positivt att regeringen skall tillsätta en kommitté med uppgift att utreda och föreslå åtgärder som kan öka medborgarnas inflytande och delaktighet i samhällsutvecklingen.

Ungdomar utgör en mycket stor och köpstark konsumentgrupp. Men undersökningar visar också att ungdomars kunskaper om konsumentfrågor ofta är bristfälliga, inte minst när det gäller ekonomi och konsumenträtt. Det är därför nödvändigt att nå ut med mer och bättre kunskaper och information till ungdomsgrupperna. Skolan har här sin givna roll. Kursplanerna i såväl grundskolan som gymnasiet tar upp olika konsumentfrågor inom bl.a. ämnet hemkunskap och i några av gymnasieskolans utbildningsprogram. Men det är också viktigt att konsumentkunskap i högre grad än hittills ses som ett ämnesövergripande område som kan tas upp i många andra ämnen, t.ex. samhällskunskap, ekonomikunskap, svenska och matematik.

Den miljö som dagens ungdomar lever i är i flera avseenden mycket annorlunda än den som gällde för bara något tiotal år sedan. Såväl samhällsutvecklingen i stort som den tekniska utvecklingen har bl.a. lett till nya former för kontakt och kommunikation, särskilt tydligt markerat inom ungdomsgenerationen. Det gäller därför att försöka koppla ihop ungdomarnas naturliga intresse för hushållsekonomiska frågor med deras egen vardagssituation.

Utöver skolundervisningen om konsumentfrågor måste därför också ovanliga och otraditionella vägar och medier prövas för att nå ut med kunskap och information till ungdomar. Bl.a. kommer olika konsumentprojekt för ungdomar att lyftas fram, särskilt vid fördelning av medel ur Allmänna arvsfonden. Det här handlar definitivt inte om att ge politiska pekpinnar till ungdomarna. Det är tvärtom en naturlig anpassning till en ny tids krav och en markering av att samhället är berett att aktivt stödja ungdomarna på deras egna villkor.

Fru talman! Frågor om produktsäkerhet och om skyddet för människors hälsa och säkerhet har fått en ökad aktualitet inom konsumentpolitiken. Genom bl.a. EU-samarbetet har vi på senare tid fått en rad nya lagar om leksaker, personlig skyddsutrustning och livsmedelsimitationer samt nya ordningar för produkt- och marknadskontroll. Det europeiska standardiseringsarbetet blir allt viktigare. Mot denna bakgrund är det naturligt att sätta upp säkerhet som ett konsumentpolitiskt mål.

En varas skadliga egenskaper kan utgöra ett hälsoproblem. Behovet av tydliga och korrekta innehållsdeklarationer är allmänt sett viktigt för konsumenterna, i synnerhet för t.ex. allergiker. Det är också viktigt att man kan lita på vad som sägs i reklamen för olika produkter. Det här visar att det finns ett nära samband mellan säkerhet och hälsa och att konsumentpolitikens mål också måste omfatta skyddet för konsumenternas hälsa.

Massproduktionen av konsumtionsvaror har lett till en kraftigt ökad levnadsstandard för människor i vår del av världen. Men samtidigt med den ökade levnadsstandarden har vi successivt fått uppleva avigsidor med denna konsumtionsstandard. Slit-och-släng-epoken har lett till stora avfallsproblem. I många fall har det också uppstått brist på vissa råvaror. En rad ämnen som används i produktionen i såväl livsmedel som andra varor har visat sig ha kraftigt skadliga effekter på vår miljö. Vårt nuvarande konsumtionssamhälle har visat sig kunna leda till mycket allvarliga problem i vår livsmiljö. Många av miljöproblemen är dessutom globala till sin natur. Det får vi inte glömma bort.

Det är mot den bakgrunden självklart att vi nu lyfter fram ett nytt mål för konsumentpolitiken. Det måste vara en viktig konsumentpolitisk uppgift att länka in människor i sådana konsumtionsmönster som belastar miljön så litet som möjligt. Vi måste underlätta för konsumenten att bedöma de miljömässiga konsekvenserna av sitt levnadssätt och sin konsumtion. På så vis kan konsumenterna leva på ett sätt som minskar belastningen på miljön. Det är mot denna bakgrund mycket värdefullt att regeringen har beslutat att utarbeta en åtgärdsinriktad handlingsplan för hur miljömålet i konsumentpolitiken skall kunna uppnås.

Jag tycker att Miljöpartiet måste hälsa framför allt den delen med tillfredsställelse. Handlingsprogrammets övergripande syfte är att identifiera de miljöproblem som är en risk för hälsan och att lämna förslag till åtgärder för att minska dessa risker.

I ett antal motioner och i några reservationer framförs bl.a. krav på bättre innehållsdeklarationer och miljömärkning av en rad olika varor och produktgrupper. Enligt min mening står motionskraven i huvudsak och i flertalet fall i god överensstämmelse med vad som presenteras i regeringens proposition. Bättre innehållsdeklarationer och miljömärkning är till stor hjälp för konsumenterna i deras produktval.

Som regeringen redovisar i propositionen pågår det ett omfattande arbete inom det här området i syfte att underlätta för konsumenterna att göra kloka produktval. I vissa fall krävs det mer kunskap för att kunna gå vidare. I andra fall krävs fortsatt internationellt arbete för att flytta fram konsumenternas positioner. Mot den bakgrunden menar vi i utskottsmajoriteten att det saknas skäl att göra några särskilda tillkännagivanden till regeringen i dessa frågor.

Jag tycker att vi efter fem månaders medlemskap i EU faktiskt måste hälsa med tillfredsställelse att konsumtionsfrågorna numera har ett eget generaldirektorat, DG 24, där konsumentministern faktiskt har varit mycket pådrivande. Vi får beröm för EU-arbetet, framför allt på det livsmedelspolitiska området.

Till skillnad från Miljöpartiet tycker jag att miljömärkningssystemet med svanen är ett bra system.

Fru talman! Reklam med inslag av diskriminering i olika former är oacceptabel. Någon speciallagstiftning som gör det möjligt att ingripa mot könsdiskriminerande eller annan diskriminerande reklam finns inte. För att en sådan lagstiftning skall kunna införas krävs det grundlagsändringar.

Utskottet har redan tidigare sagt att inskränkningar av de grundlagsfästa rättigheterna inte behövs för att komma till rätta med problemen vad avser diskriminerande reklam. I stället bör det vara möjligt att skärpa de insatser som görs genom egenåtgärder inom näringslivet, t.ex. genom näringslivets etiska råd mot könsdiskriminerande reklam. Andra former av diskriminerande reklam kan tas upp av Marknadsetiska rådet som är ett överbranschetiskt råd som behandlar frågor av principiell karaktär.

Därutöver konstaterade utskottet att regeringen noga kommer att följa utvecklingen. Om inte näringslivets egenåtgärder kan stävja den diskriminerande reklamen finns det enligt regeringen anledning att på nytt ta upp frågan om åtgärder.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets hemställan i betänkande LU32 och avslag på samtliga reservationer. Samtidigt vill jag tacka för den generositet som Vänsterpartiet och även Centerpartiet har visat oss, liksom i vissa stycken även ni andra har gjort. Vi ser också fram emot resultatet av de utredningar som tillsatts, och vi kommer naturligtvis att få anledning att framföra synpunkter även då de tas upp till behandling.

Anf. 69 BIRGIT HENRIKSSON (m) replik

Fru talman! Karin Olsson sade att det är viktigt att man kan ge stöd till dem som behöver detta, att vi har ansvar för bl.a. utsatta hushåll. Det är just därför, Karin Olsson, som vi från Moderata samlingspartiet har framhållit att det är viktigt att ge kommunerna större ansvar. Där finns närheten, där är möjligheten att lösa många av problemen mycket enklare. Det har redan visat sig att man har gjort detta i många kommuner i dag, och det har också visat sig att människor har lättare att gå dit för att få råd och stöd. Det primära ansvaret för kommuninvånarna bör ligga på kommunerna. Därför menar vi att det är rätt att omfördela vissa medel.

Det ekonomiskt trängda läget – staten har inte mycket pengar i dag – har också inneburit att vi har sett oss om efter besparingsobjekt. Vi i Moderata samlingspartiet har sagt att det kan vara tid att fortsätta den renodling som vi har arbetat för inom många områden. Det är därför vi har föreslagit en indragning av Allmänna reklamationsnämnden, eller ARN, som det förkortas.

Vi menar – och det har vi tagit fram i vårt särskilda yttrande – att det förslag som är ute på remiss, där man talar om särskild grupptalan till domstolar, inte minst inom konsumentpolitiskt område, bör kunna vara en god ersättning. Vi ser i dag att man löser allt fler av tvisterna inom kommunerna och att de belopp som går till ARN blir mindre och mindre. Detta är förklaringen.

Anf. 70 KARIN OLSSON (s) replik

Fru talman! Vi har naturligtvis olika syn på värdet av att behålla Allmänna reklamationsnämnden. Vi lär inte enas, vad jag kan förstå av Birgit Henrikssons replik.

Kommunernas roll i det konsumentpolitiska arbetet tycker vi också är av största vikt. Skillnaden, som jag ser det, ligger i att vi tycker att kommunerna själva, utifrån ett eget åtagande, skall se till att det konsumentpolitiska arbetet fungerar väl, så att människor får den konsumentpolitiska hjälp från kommunerna som jag tycker att de har rätt att kräva. Den finska modellen innebär att det är ett obligatorium för kommunerna att starta konsumentpolitisk verksamhet.

För övrigt förefaller vi vara helt överens om att kommunernas roll i det konsumentpolitiska arbetet är oerhört viktig.

Anf. 71 BIRGIT HENRIKSSON (m) replik

Fru talman! Som förtydligande vill jag påpeka att vi just har poängterat att det inte är en lagstiftning vi vill ha. För övrigt hade inte heller alla kommuner i Finland inrättat denna funktion, trots lagstiftning.

När Karin Olsson talar om eget åtagande har hon helt rätt. Men även kommunerna lever i dag i en utomordentligt trängd ekonomisk situation. Man kan inte lasta mer och mer på kommunerna utan att samtidigt ge någon ersättning. Vi menar att en del av medlen från Konsumentverket skulle få enormt mycket större effekt och genomslagskraft om de hamnar i kommunerna, nära de medborgare som bor i

kommunen. Man skulle kunna göra mycket mer för konsumenterna. Det är därför vi vill fördela på ett annat sätt.

Anf. 72 KARIN OLSSON (s) replik

Fru talman! Men, Birgit Henriksson, den finska modellen innebär väl ändå ett obligatorium. Det är det ni hänvisar till i er reservation.

För övrigt tycker jag att debatten om den kommunala verksamheten är avslutad, eftersom vi är överens om att den är viktig.

Anf. 73 YVONNE RUWAIDA (mp) replik

Fru talman! I dag har vi antagit förslagen i betänkandet Den kommunala ekonomin, FiU19. Det innebär att kommunsektorn kommer att få mindre pengar. Vi har nu sett att skuldsaneringsarbetet i kommunerna tar väldigt mycket tid av konsumentvägledningen, vilket är synd. Det här är en ganska aktuell fråga. Vi vill själva återföra 5 miljarder till kommunsektorn via skatteväxling, men vad vill ni göra?

Jag avser att återkomma när det gäller miljöfrågorna när vi har fått åtgärdsprogrammet för miljövänlig konsumtion, men när det gäller svanmärkningen vill jag fråga Karin Olsson: Anser Karin Olsson att det är bra att underlagsarbetet till ett miljömärkningssystem inte är offentligt och att dokument saknar referenser? Det är svårt att förstå vilken information och kunskap kriterierna är baserade på och man kan inte utsätta kriterierna för en extern granskning.

Anser Karin Olsson att det är bra att tillverkarna använder ett system där man kan kompensera en dålig egenskap med bättre värden på en annan egenskap, dvs. att man inte använder sig av substitutionsprincipen eller försiktighetsprincipen? Anser Karin Olsson att det är bra, eller är det Karin Olssons allmänna uppfattning att svanen är bra?

Anf. 74 KARIN OLSSON (s) replik

Fru talman! Först och främst undrar jag om inte Yvonne Ruwaida är ute i litet fel ärende. De förslag i FiU19 som vi antog för en liten stund sedan innebär en inomkommunal fördelning av pengar. Kommunsektorn har inte fått mindre pengar, utan man fördelar de pengar som finns mellan kommuner. Det kan innebära att vissa kommuner får mindre, men att andra får mer.

Många produkter är nu märkta med svanen. Vad jag vet fungerar det väl. Det är klart att vi får prova olika miljömärkningssystem, för det viktigaste är att vi får ett märkningssystem som fungerar så väl att vi som konsumenter lätt vet att vi väljer rätt varor efter de krav vi har.

Anf. 75 YVONNE RUWAIDA (mp) replik

Fru talman! Jag vet att det i dag är många varor som har svanmärkningen. I dag har svanmärkningen en trovärdighet hos konsumenterna. Felet är att svanen inte är tillräckligt bra. Förmodligen kommer miljömärkningssystemen i sig att förlora trovärdighet när konsumenterna upptäcker bristerna med svanmärkningen. Just därför måste man förbättra bristerna. Att det redan i dag finns många produkter som har

märkning är inget argument för att märkningen är bra. Det anser inte jag.

Beslutet med anledning av FiU19 innebär begränsningar för kommunerna i den kommunala sektorn. Förutom det som gäller FiU19 skall jag fråga Karin Olsson: Vad anser Karin Olsson att vi skall göra åt att skuldsaneringsarbetet tar så mycket tid från konsumentarbetet i kommunerna?

Anf. 76 KARIN OLSSON (s) replik

Fru talman! En finanspolitisk debatt trodde jag inte att vi skulle föra här.

Den kostnad som kommunerna får med anledning av skuldsaneringslagen är naturligtvis en allvarlig sak. Det finns därför tunga skäl, tycker jag, för att man från kommunalt håll skall satsa på konsumentvägledning. Det är ett bra sätt att klara av den delen, i stället för att som i dag tvingas ta resurser från andra verksamheter i kommunen.

När det gäller miljömärkningssystem förväntar jag mig också mycket av den utredning som pågår nu. Vi har kanske anledning att diskutera svanen och de andra miljömärkningssystemen ytterligare. För min personliga del kan jag inte säga att svanen är ett dåligt miljömärkningssystem, utan jag tycker att det är bra.

Anf. 77 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik

Fru talman! I propositionen har man tagit med att även de offentliga tjänsterna bör räknas in i baskonsumtionen och alltså vara av konsumentpolitiskt intresse. I mitt anförande tog jag upp hur man enligt Maktutredningen känner sig maktlös som enskild konsument när det gäller inflytande i fråga om exempelvis sjukvård, studier och annat.

Vi har föreslagit att man från kommunernas sida, i och för sig frivilligt, upprättar medborgarkontrakt där man talar om vad det finns för möjligheter, vad man har för skyldigheter och vart man kan vända sig när det gäller problem med tjänster från offentlig sektor.

Jag skulle vilja fråga Karin Olsson om det finns ett intresse från Socialdemokraterna, det har vi hört väldigt litet om i betänkandet, för att stärka konsumenternas roll även när det gäller tjänsterna i den offentliga sektorn.

Anf. 78 KARIN OLSSON (s) replik

Fru talman! Ja det finns det, Kerstin Heinemann!

Anf. 79 ROLF ÅBJÖRNSSON (kds)

Fru talman! Vi har inte varit med i beredningsarbetet i lagutskottet och därför får jag yrka bifall till motion L48, punkterna 1 och 2. Jag yrkar även bifall till motion L905.

Allmänt sett har vi tidigare formulerat målet för konsumentpolitiken på följande sätt: att främja hushållens möjligheter att utnyttja sina resurser på bästa sätt enligt egna önskemål, att främja konsumenternas rättsliga ställning, att främja konsumenternas hälsa och säkerhet och att

främja konsumenternas intresse av att medverka till en långsiktigt hållbar utveckling genom att bidra till en god miljö.

Såvitt vi kan förstå, överensstämmer detta i det stora hela med de mål och riktlinjer som regeringen nu har lagt fram. Det är alltså inte någon förändring egentligen i förhållande till vad som sades i den proposition som drogs tillbaka av den tidigare regeringen.

Det är gott och väl att konstatera att man i stort sett är överens om de övergripande målen. Då kan man gå vidare. Vi har bara några synpunkter beträffande riktlinjerna i fråga om några kompletteringar.

Vi tycker att de konsumentpolitiska åtgärderna bara skall vidtas i statlig regi när detta är väsentligt och bara när åtgärderna inte kan utföras bättre av någon annan aktör. Ett väsentlighetskrav skall därför ställas upp. Vad som kan anses vara väsentligt får prövas i relation till de uppställda målen.

Konsumentpolitiken skall uppmärksamma sådana produkter som har nödvändighetskaraktär. Den statliga konsumentverksamheten bör, t.ex. vad det gäller baskonsumtionen, inte omfatta produkter som antingen kostar förhållandevis litet och alltså har liten betydelse för hushållens utnyttjande av sina ekonomiska resurser, eller som har föga betydelse för möjligheterna att spara tid eller pengar. Inte heller bör den gälla produkter av utpräglad lyxkaraktär.

En annan komplettering är att frågan om inrättande av lokala reklamationsråd bör prövas. Det är en frågan som jag i och för sig inte kunnat se att utskottet över huvud taget har behandlat.

Enligt vår bedömning skulle väl fungerande lokala reklamationsråd kunna spela en viktig roll i konsumentpolitiken. Råden kan exempelvis arbeta för goda förhållanden mellan konsumentintressena och näringsidkarna lokalt. De kan också förmedla information om gällande regler till bl.a. det lokala näringslivet. Råden kan dessutom medverka till lösning av tvister mellan näringsidkare och konsumenter. De kommunala konsumentvägledarna bör spela en viktig roll i ett sådant råd.

I övrigt tycker vi att det är gott och väl med det mesta som sägs här, och vi är inte bekymrade för att man skall komma väl ut i den här frågan.

En detalj som ligger litet vid sidan av det här, är vår motion om auktorisation av fastighetsvärderare. Jag vill bara notera att utskottet har behandlat den här frågan flera gånger tidigare, och att man alltid har avvisat det här kravet. Nu avvisar man det dessutom med hänvisning till att det efter fastighetskrisen är självklart att aktörerna anlitar fastighetsvärderare med hög kompetens och stor integritet.

Det är inte så alldeles säkert, men man får ju hoppas att det är så. Fastighetsvärderare är ju en rätt anonym yrkeskategori, och gemene man har egentligen ingen riktig uppfattning om vad de håller på med. Jag skulle dock vilja försäkra att fastighetskrisen enligt min mening till en del förorsakats av felaktiga värderingar. Det har varit väldigt olyckligt och ännu har inte detta kunnat utredas till fullo, men man har haft en väldigt central roll. Därför tycker vi att det vore väldigt viktigt att man för framtiden såg till att vi i vårt land hade auktoriserade fastighetsvärderare, så att man kunde förlita sig på att de verkligen har den

utbildning, erfarenhet och integritet som krävs för detta faktiskt ganska viktiga värv.

Av någon anledning har man haft mycket lättare att lagstifta om fastighetsmäklare. Det är väl i och för sig intressant att fastighetsmäklarna gör ett bra jobb, men det har ganska liten betydelse för nationens väl och ve.

Anf. 80 KARIN OLSSON (s)

Fru talman! Jag vill bara upplysa Rolf Åbjörnsson om att det finns skrivet om reklamationsråd på s. 57 i betänkandet. Vi hänvisar där till Allmänna reklamationsnämnden, den kommunala konsumentverksamheten och den frivilliga försöksverksamhet som pågår.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (principiella och övergripande frågor)
Yrkanden:
1. utskottet
2. res. 2 (m)
3. res. 1 (fp)
4. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. L48 yrk. 1 (kds)

Förberedande votering 1:
23 för res. 1
11 för mot. L48
277 avstod
38 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Förberedande votering 2:
85 för res. 2
23 för res. 1
206 avstod
35 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:
202 för utskottet
75 för res. 2
37 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	150 s, 22 c, 1 fp, 16 v, 13 mp
För res. 2:	75 m
Avstod:	22 fp, 4 mp, 11 kds
Frånvarande:	11 s, 5 m, 5 c, 3 fp, 6 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 3 (konsumentpolitikens mål och inriktning)
1. utskottet
2. res. 4 (mp)
Votering:
228 för utskottet
17 för res. 4
69 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 7 m, 22 c, 23 fp, 15 v, 11 kds
För res. 4: 17 mp
Avstod: 68 m, 1 v
Frånvarande: 11 s, 5 m, 5 c, 3 fp, 6 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 5 (konsumentinflytande och konsumentengagemang)
1. utskottet
2. res. 7 (c, mp)
Votering:
252 för utskottet
39 för res. 7
22 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 73 m, 3 fp, 16 v, 10 kds
För res. 7: 22 c, 17 mp
Avstod: 2 m, 20 fp
Frånvarande: 11 s, 5 m, 5 c, 3 fp, 6 v, 1 mp, 5 kds
Bengt Harding Olson (fp) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 12 (konsumentpolitiskt arbete inom EU)
1. utskottet
2. res. 14 (c)
Votering:
214 för utskottet
22 för res. 14
77 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 2 m, 22 fp, 16 v, 13 mp, 11 kds
För res. 14: 22 c
Avstod: 72 m, 1 fp, 4 mp
Frånvarande: 11 s, 6 m, 5 c, 3 fp, 6 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 28 (lokala reklamationsråd)
Yrkanden:
1. utskottet
2. mot. L48 yrk. 2 (kds)
Votering:
304 för utskottet
11 för mot. L48
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 151 s, 75 m, 22 c, 23 fp, 16 v, 17 mp
För mot. L48: 11 kds
Frånvarande: 10 s, 5 m, 5 c, 3 fp, 6 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 30 (anslag till Konsumentverket)
1. utskottet
2. res. 31 i motsvarande del (mp)
Votering:
227 för utskottet
17 för res. 31
71 avstod
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 151 s, 5 m, 22 c, 23 fp, 15 v, 11 kds
För res. 31: 17 mp
Avstod: 70 m, 1 v
Frånvarande: 10 s, 5 m, 5 c, 3 fp, 6 v, 1 mp, 4 kds

Mom. 31 (stöd till konsumentorganisationer)
1. utskottet
2. res. 32 (v)
3. res. 31 i motsvarande del (mp)
Förberedande votering:
26 för res. 32
17 för res. 31
271 avstod
35 frånvarande
Kammaren biträdde res. 32.
Beatrice Ask (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.
Huvudvotering:
283 för utskottet
16 för res. 32
16 avstod
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 151 s, 75 m, 22 c, 23 fp, 1 mp, 11 kds
För res. 32: 16 v
Avstod: 16 mp
Frånvarande: 10 s, 5 m, 5 c, 3 fp, 6 v, 1 mp, 4 kds
Ragnhild Pohanka (mp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 40 (fastighetsvärderare)
1. utskottet
2. mot. L905 (kds)
Votering:
303 för utskottet
11 för mot. L905
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 151 s, 75 m, 21 c, 23 fp, 16 v, 17 mp
För mot. L905: 11 kds
Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 c, 3 fp, 6 v, 1 mp, 4 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

På förslag av talmannen medgav kammaren att återstoden av dagens ärenden fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m.

7 § Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m.

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU28
Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m. (prop. 1994/95:203)

Anf. 81 CARL FREDRIK GRAF (m)

Fru talman! Skatteutskottets betänkande nr 28 är ett tjockt dokument, som skulle kunna ge utrymme för flera olika debatter, t.ex. om ekonomisk politik, om den europeiska unionen och om skattepolitik i allmänhet samt en hel rad skilda punktskatter. Det är därför nödvändigt att i någon mån försöka att begränsa debatten. Jag kommer i första hand att diskutera de skatteförslag, som regeringen valt att lägga fram i propositionen i anslutning till detta betänkande och de effekter som dessa kan ha.

Den övergripande ekonomiska debatten äger som bekant rum i morgon i denna kammare. Likväl finns det anledning för mig att redan

på detta stadium göra klart, för att det inte skall råda något missförstånd på den punkten, att även vi moderater självfallet medverkar till finansieringen av medlemskapsavgiften till den europeiska unionen. Det gör vi inom ramen för vår motion som lagts fram i anslutning till kompletteringspropositionen. I den framgår att vi har ett alternativ som är åtskilliga miljarder starkare än regeringens när det gäller effekterna på stadsbudgeten, trots att vi avvisat skattehöjningar som ett medel för att nå uppställda mål.

Jag anser vidare att den koppling som regeringen gör mellan alla de skattehöjningar, som nu föreslås och medlemsavgiften till EU är felaktig.

Redan titeln på propositionen visar på denna felsyn. I andra sammanhang talas det inte om att vissa skatter skall användas för ett visst ändamål. Samma sak borde gälla i detta sammanhang. Det är också påfallande hur sparsamt både regeringen i propositionen och utskottsmajoriteten i betänkandet motiverar alla skattehöjningar. Det konstateras rätt upp och ned att statskassan behöver tillföras 14 miljarder för att man skall klara medlemsavgiften. Drygt hälften tog riksdagen ställning till i höstas, och nu lägger man fram resten av förslagen. Med skattehöjningar som sammantaget under detta riksmöte är de kanske mest omfattande någonsin under så kort tid borde det vara på sin plats att föra ett resonemang kring vilka effekter allt detta kan tänkas få för enskilda personer, för industrins konkurrenskraft och därmed sammanhängande möjligheter att skapa nya arbetstillfällen. Om detta skriver socialdemokraterna endast några få rader, för att omedelbart sedan kasta sig över skattelagarna och omformulera dessa så att skattetrycket ökar.

Jag frågar mig: Är det på det sättet att Sverige har för låga skatter? Är det så att det flesta bedömare av ekonomisk politik har samlat sig kring uppfattningen att högre skatter ger bättre tillväxt i den svenska ekonomin? Mitt svar är nej. Socialdemokraterna väljer emellertid en traditionell väg, skattehöjningar.

Under ett par år i början av 90-talet fick jag intrycket att det fanns en begynnande insikt inom socialdemokratin om att skattetrycket gått igenom taket. Men efter vad som hänt här i riksdagen under detta riksmöte och i de flesta socialdemokratiskt styrda kommuner och landsting framstår det nu som helt klart att partiet återgår till en gammal beprövad linje, trots att den visat sig vara olycklig i många avseenden. Majoriteten har dessutom försett det betänkande som vi nu diskuterar med en särskild liten knorr genom att hos regeringen beställa ytterligare en skatt, en båtskatt. Socialdemokratiska riksdagsledamöters uppfinningsrikedom när det gäller att komma på nya skatter förnekar sig aldrig. Det kan väl ändå inte vara på det sättet som man avser att lösa de statsfinansiella problemen.

Varför tror socialdemokraterna att skattehöjningar just nu skulle vara en metod att lita på, när den tidigare visat sig misslyckas och visat sig vara en orsak till de problem som vi har?

Låt mig så kommentera några av de enskilda förslagen. Jag hinner emellertid inte ta upp alla av lätt insedda skäl.

Skattehöjningar är dåliga av flera skäl, men det finns några som diskuteras i det här betänkandet som jag har anledning att särskilt tala om, också av principiella orsaker.

Först gäller det den begränsade avdragsrätten för pensionssparande. I tider när det allmännas möjligheter att svara för pensionsåtaganden ifrågasätts, är den nu föreslagna förändringen helt fel signal. Det privata pensionssparandet bygger på mycket långsiktiga beslut som fattas av den enskilde. På kort tid har socialdemokraterna emellertid ändrat förutsättningarna på denna punkt, dels genom att höja avkastningsskatten i höstas, dels genom den nu föreslagna begränsningen av avdragsrätten.

Tilltron till enskilt pensionssprande sätts ifråga. Man kan ställa sig frågan: Vad skall nästa steg bli? Presentationen av denna del av förslaget fick också en mycket olycklig karaktär genom att regeringen gick ut med ett stoppdatum. Syftet skulle vara – som det heter i propositionen – att undvika omfattande skattebetingade premie- och kontoinbetalningar. Jag vill därför be utskottsmajoritetens företrädare om ett klarläggande på denna punkt. Anser Lisbeth Staaf-Igelström att privat pensionssparande är något som människor ägnar sig åt för att trygga sin pensionering, eller är det helt enkelt en fråga om skatteplanering?

Inte bara ur den enskildes perspektiv, utan även ur nationalekonomisk synvinkel är ett högt sparande viktigt. Företagens kapitalförsörjning är beroende av att bl.a. pensionsspararna ställer delar av sitt kapital till förfogande.

Vidare innehåller denna del av förslaget ingen närmare analys kring hur regeringen ser på risken att människor väljer andra sparformer t.ex. att placera sina tillgångar i utlandet, varvid skattebasen i Sverige blir sämre.

En annan principiell nymodighet gäller att skatten på arbetande kapital i företagen nu återinförs, om än i annan tappning än tidigare.

Skatt på industrienheter innebär att avkastningskraven i företagen ökar, en försvårande omständighet inte minst för mindre och nystartade rörelser.

När det gäller skattehöjningar förvånas jag inte längre när de kommer från socialdemokraterna, men att även Centern ställer sig bakom detta gör mig bekymrad. Jag trodde vi var överens om behovet av goda förutsättningar för inte minst just de mindre och medelstora företagen.

Dessutom tar skatten, liksom skatten på kommersiella lokaler, inte hänsyn till om fastigheten ifråga ger avkastning. Det finns fortfarande många tomma industrifastigheter och kommersiella lokaler i landet. En bransch som av många bedöms ha goda framtidsutsikter är turistsektorn.

Hotell- och restaurangföretag lever emellertid med mycket knappa marginaler. Ibland får man intrycket av att fastighetsskatten endast påverkar fastighetsbolagen, och det är illa nog. Men även turistföretagen kommer att få se sina möjligheter begränsade med dessa fastighetsskatter. Det finns därför anledning att tro att risken för påfrestningar i det finansiella systemet kommer att öka. Det var som bekant inte helt

utan skäl som den borgerliga regeringen lade fram förslag om slopad skatt på lokaler.

I anslutning till detta betänkande behandlas även motioner om bostadsbeskattningen från den allmänna motionstiden. I egenskap av riksdagsledamöter får vi alla säkerligen olika typer av kontakter med en bred allmänhet. För egen del är ett av de vanligaste samtalsämnena på senare tid bland människor som ringer mig eller på annat sätt kontaktat mig just bostadsbeskattningen.

Kombinationen höjda taxeringsvärden, höjd fastighetsskatt – särskilt för den grupp som haft tillfälligt en lägre sådan – och förmögenhetsskattens bibehållande riskerar att under 1996 få effekter som är synnerligen olyckliga. Det gäller speciellt i s.k. attraktiva områden. Inte minst tror jag att förmögenhetsskattens inverkan underskattats i den allmänna debatten.

Just ordet förmögenhet ger associationer till väldigt rika människor. Men i dagens läge, med sambeskattning av förmögenhet är det inte så svårt att hamna i en situation där taxeringsvärdet överstiger gränsen för förmögenhetsskatt så mycket att fastighetsägaren även med viss skuldsättning måste tjäna in pengar på annat sätt för att kunna få ihop till förmögenhetsskatten.

Vi hör nu efter hand också hur man räknar med att taxeringsvärdena skall öka runt om i landet. Människors oro nu kan under nästa år övergå till en skatterevolt, när konsekvenserna blir uppenbara i sin fulla vidd. Ett första steg i att lindra effekten hade varit att bifalla den moderata motionen om att åtminstone bibehålla fastighetsskatten för småhus på nuvarande nivå.

Fru talman! Vidare föreslås en lång rad höjda energiskatter av olika slag. För egen del är jag inte främmande för att i ett längre perspektiv överväga ytterligare energiskatter utöver dagens nivå. Men då vill jag se en liknande utveckling i resten av Europa, så att inte miljöbelastningen i Sverige ökar genom import, samtidigt som antalet arbetstillfällen minskar. I ett första steg ökas nu bl.a. koldioxidskatten och skatten på elkraft. Omställningstiden kan för vissa branscher bli mycket kort. För närvarande arbetar som bekant en utredning med frågan om hur skatterna kan användas i miljöarbetet. Det är min förhoppning att detta utredningsarbete kan leda till förslag som innebär att stabila, långsiktigt hållbara och internationellt konkurrenskraftiga skatter på energiområdet kan införas i Sverige.

När det gäller flera av skatteförslagen har regeringen visat en okänslighet av betydande mått. Skattebetalare av olika slag måste ges rimlig tid att ställa om och att kunna lägga in kostnadsökningarna i sina kalkyler. Låt mig nämna några exempel, som kanske kan synas vara av ringa betydelse i det stora hela när vi diskuterar ett så här stort betänkande, men som för enskilda får betydande konsekvenser både för dem själva och för de verksamheter som de arbetar i.

Först vill jag peka på skyldigheten att använda högbeskattad miljöklassad dieselolja för jordbrukstraktorer och andra arbetsfordon. Många lantbrukare har tankar i en storlek som överstiger årsförbrukningen. Dessa fylldes på långt innan de nya bestämmelserna träder i

kraft den 1 oktober. Extra kostnader kommer att uppstå för den som vill vara laglydig, dels för att sanera och forsla bort oanvänt bränsle, dels för att köpa nytt bränsle. I vårt förslag är detta inget problem, men i rådande läge borde majoriteten kunnat formulera en annorlunda övergångsbestämmelse för att avhjälpa saken. I det här fallet är det många enskilda runt om i landet som ställer frågan: Vad kommer Socialdemokraterna konkret att rekommendera alla dem som hamnat i ett läge där de fyllt sina lager på de premisser som tidigare gällde och nu får svårt att rätta sig efter den nya lagstiftningen?

När det gäller industrins energiskatter får vi nu ett läge med dels höjda skatter, dels avisering om ytterligare förändringar. Det hade varit bättre att försöka sig på möjligheten att lösa flera frågor samtidigt när underlaget fanns framme. Låt mig nämna två branscher som verkar ute i den verklighet som vi skall skapa förutsättningar för. Vargön Alloys AB har långt framskridna planer på att göra ytterligare investeringar. De föreslagna elskattehöjningarna gör att förutsättningarna ändras. Långsiktigheten äventyras, och möjligheten till ytterligare arbetstillfällen minskar.

En annan bransch, som är betydligt mindre än processindustrin och som många säkert inte känner till men som naturligtvis har stor betydelse för den lilla marknaden, gäller grönfodertorkarna. Skillnaderna gentemot de främsta konkurrenterna i Danmark är redan nu mycket stora. Den höjda CO_2-skatten ökar emellertid problemen. Slår sedan den aviserade förändringen om höjda energiskatter igenom till hösten hotas hela branschen av att bli helt utkonkurrerad av utländska intressen. I detta fall finns det emellertid en skrivning i betänkandet – det är glädjande – som innebär att utskottet förutsätter att regeringen gör ingående analyser av utformningen av nedsättningsreglerna såsom de skall presenteras till hösten. Vi kommer självfallet för vår del att följa detta mycket noga. Vi anser att det inte finns några ekonomiska eller miljömässiga vinster att göra, om en viss produktion tvingas flytta ut ur landet och motsvarande produktion uppstår i ett annat land, kanske med miljömässigt sämre betingelser.

Risken är naturligtvis att dylika exempel gör ett sådant här anförande alltför detaljrikt i en debatt av detta slag. Men jag har ändå velat visa att vi inte får underskatta konsekvenserna av det som händer i denna kammare. Vi skall komma ihåg att varje liten skattehöjning får stort genomslag på alla dem som det berör.

Därmed återkommer jag till min inledning och drar slutsatsen att detta förslag i första hand är ett kameralt räknestycke med visst syfte. Regeringen har inte utnyttjat möjligheten att på ett genomtänkt sätt förbättra strukturen i skattesystemet.

Fru talman! Det finns åtskilligt mer att säga om de skatter som diskuteras i detta betänkande, t.ex. reklamskattens snedvridande effekter, fiskeföretagens situation etc. Jag begränsar mig emellertid tills vidare till det sagda, där jag velat lyfta fram avsaknaden av konsekvensbeskrivning för enskilda, näringslivet och ekonomin i sin helhet vad gäller de rekordhöga skatter vi nu skall leva med. Möjligheten till en bättre fungerande ekonomi ligger inte i höjda skatter utan i minskade utgifter,

ändrad arbetsmarknadspolitik, en uppvärdering av enskilda människors och företags roll när det gäller möjligheter till ansvar för sig själv och för andra.

Jag vill avsluta med ett citat från finansplanen i januari. Då skrev regeringen:

"Utrymmet för ytterligare skattehöjningar är därefter begränsat. Ytterligare höjningar av skatterna riskerar att försämra ekonomins funktionssätt bl.a. genom att de ger försämrade förutsättningar för en icke-inflationsdrivande löneutveckling. Vidare skulle lönsamheten för skatteplanering och skattefusk öka."

Jag har i mitt anförande varit kritisk till regeringens politik. Jag tänkte dock avsluta med beröm och instämmande i de citerade åsikterna från finansplanen.

Frågan är dock: Instämmer även Lisbeth Staaf-Igelström i vad som sades i finansplanen, och kommer hon och hennes socialdemokratiska kolleger att leva upp till detta i fortsättningen? Kan majoritetens talesman lova att det inte blir några fler skattehöjningsförslag här i riksdagen?

Fru talman! En hel rad reservationer är fogade till betänkandet. Moderaterna står självfallet bakom samtliga med moderata namn, men för att spara tid yrkar jag endast bifall till reservation nr 1.

Anf. 82 ROLF KENNERYD (c)

Fru talman! Det betänkande som vi nu diskuterar är betitlat Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m.

Först vill jag säga några ord om den del som är hänförlig till finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen och som vilar på regeringens proposition i detta ärende.

Innehållet i denna proposition skall ses mot bakgrund av den situation som växte fram under årets första månader och som innebar en betydande och tilltagande turbulens på ränte- och valutamarknaderna. Den turbulensen hade sin grund i framför allt två företeelser. Den ena företeelsen var den inriktning som den ekonomiska politiken fått under hösten genom det samarbete som regeringen företagit med i första hand Vänsterpartiet. Den andra företeelsen var den politiska osäkerheten och instabiliteten inför framtiden.

I det läge som uppkommit var det naturligt för Centerpartiet att, i enlighet med sina traditioner att ta ansvar i för landet pressade situationer, medverka till samarbete och att därmed uppnå politisk stabilitet. Detta samarbete innefattade arbetsmarknadspolitiken, regionalpolitiken och den ekonomisk-politiska inriktningen i kompletteringspropositionen och i den proposition som ligger till grund för det här nu aktuella betänkandet.

Att ta ansvar för gemensamma beslut för landets bästa innebär med naturnödvändighet att parterna ger och tar för att åstadkomma gemensamma ståndpunkter. Så har skett också i detta fall. Från Centerpartiets sida delar vi inte alla de värderingar som kommer till uttryck i propositionen, men vi står ändå bakom de förslag som har framlagts.

Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m.

Vi har t.ex. tidigare från Centerpartiets sida hävdat att det inte finns anledning att öronmärka inkomstförstärkningar till visst ändamål – i detta fall finansieringen av medlemskapet i Europeiska unionen. Vi tycker detta alltjämt, men eftersom tekniken introducerades redan under höstens riksdagsbeslut har vi accepterat att för budgetsaldot nödvändiga inkomstförstärkningar genomförs med denna teknik. Jag kan i dag konstatera att alla partier, utom möjligtvis Moderaterna, accepterar detta principiella synsätt genom att ha accepterat delar av den finansiering som föreslogs i propositionen.

Genom att på sätt som skett ta ansvar för en helhet har Centerpartiet kunnat påverka utformningen av de förslag som har framlagts. De viktigaste förändringarna gentemot tidigare av regeringen aviserade förslag måste betecknas vara att fastighetsskatten på jord- och skogsfastigheter kunnat avföras från dagordningen och att viktiga inslag i miljö- och energibeskattningen kunnat tillföras.

Det ter sig för övrigt närmast patetiskt att Moderaterna, Folkpartiet och kds funnit anledning att reservera sig mot införandet av nämnda fastighetsskatt på jord- och skogsfastigheter – ett införande som genom vårt agerande saknar aktualitet. Det belyser emellertid tydligt skillnaden mellan att å ena sidan genom ansvarsfullt samarbete åstadkomma resultat i sak och att å andra sidan uttrycka samma åsikt i reservation utan någon som helst påverkan i sak.

Jag vill emellertid i detta sammanhang uttrycka min och Centerpartiets besvikelse över att det inte i detta läge har varit möjligt att också avfärda fastighetsskatten på industribyggnader. Fastighetsskatt på olika typer av näringsfastigheter har alla den svagheten att beskattningen inte är ett uttryck för beskattning efter bärkraft. Fastighetsskatt på näringsfastigheter innebär en belastning även för den verksamhet som bedrivs i eller på fastigheten och som går med förlust. Samma skäl och samma argument som gjorde det möjligt att avfärda skatten på jord- och skogsfastigheter, gäller även för industrifastigheter.

I propositionen och i betänkandet anges emellertid att fortsatta diskussioner skall klargöra förutsättningarna för att också fastighetsskatten på industrifastigheter tas bort och ersätts med koldioxidskatt eller andra miljöskatter för industrin. Jag utgår från att de starka argument som möjliggjort att införandet av fastighetsskatt för jord- och skogsfastigheter förhindrades också skall möjliggöra att fastighetsskatten på industrifastigheter tas bort redan innan den börjat tillämpas.

Jag vill vidare beröra det latenta hot mot skattebelastningen av jord- och skogsfastigheter som införande av en naturvårdsavgift utgör. Även om en sådan skatt ges ett annat namn är ju dess karaktär och dess effekter precis desamma som en fastighetsskatt. Exakt samma invändningar kan därför anföras mot en naturvårdsavgift som mot en fastighetsskatt.

Här har emellertid Folkpartiet och kds icke funnit anledning att ansluta sig till den reservation som Moderater och Centerpartiet har avgivit. Innebär detta att dessa båda partier accepterar en fastighetsskatt på jord- och skogsfastigheter om den ges namnet naturvårdsavgift?

Fru talman! Jag ber att i den del av detta betänkande som vilar på regeringens proposition få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fru talman! Jag vill därefter kort beröra något av det som ryms under rubrikens "m.m.", dvs. berörda motioner från allmänna motionstiden. Jag har därvid redan berört en eventuell naturvårdsavgift och vill i anslutning därtill yrka bifall till reservation nr 5.

En utomordentligt viktig fråga inför framtiden är frågan om takten och utformningen av beskattningen och avgiftsbeläggningen av miljöstörande verksamhet – den s.k. skatteväxlingen. Denna fråga inrymmer – liksom praktiskt taget alla andra viktiga frågor – avvägningar mellan en rad olika faktorer, men det är tvivelsutan så att vi har anledning att driva på utvecklingen såväl i Sverige som inom EU i riktning mot ökad belastning av miljöstörande verksamheter och motsvarande lättnader i beskattningen av arbete. Enligt vår uppfattning bör en skatteväxling i storleksordningen 25 miljarder genomföras före sekelskiftet. Den minskade skatten på arbete bör i första hand inriktas på en sänkning av arbetsgivaravgiften för små och medelstora företag. En sådan inriktning skulle ge förutsättningar såväl för ökad sysselsättning som för bättre miljö – i båda fallen till gagn för framtida generationer.

Det vore frestande att mot denna bakgrund yrka bifall till reservation 26, men jag avstår för att undvika tidsödande kontrapropositionsvoteringar.

Fru talman! Omvandlingen av vårt energisystem inom transportsektorn kräver omedelbara insatser som komplement till skatteväxlingen. Vi utvecklar vår syn på detta i ett antal reservationer, varav det vore mest frestande att yrka bifall till den mera övergripande nr 44. Men av skäl som jag tidigare anfört avstår jag även från detta.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag uttala min tillfredsställelse över att ett enigt utskott begär förslag om en avveckling av hundskatten och den därmed sammanhängande registerskyldigheten. Hundskatten är en otidsenlig kvarleva av kineserikaraktär. Det är bra att den nu försvinner. Det är desto mer beklagligt att regeringspartiet tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet finner anledning att begära förslag om en annan beskattning av kineserikaraktär, nämligen införandet av en båtskatt i samband med registerskyldighet för fritidsbåtar. Det ter sig desto mer ologiskt mot bakgrund av att den frivilliga registreringen av fritidsbåtar synes få mycket god anslutning.

Fru talman! Jag yrkar därför allra sist bifall till reservation nr 64.

Anf. 83 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Fru talman! Jag brukar inte replikera på kollegan Rolf Kenneryd, men i det här fallet har jag två frågor till honom – en av principiell karaktär och en detaljfråga. I sitt anförande spände Rolf Kenneryd över ett brett fält när det gäller skatt på arbetande kapital. Han ville inte vara med om det beträffande jord- och skogsfastigheter, och det är bra. Han uttryckte själv att det kan komma tillbaka bakvägen. Det är då motiverat att vi i vår reservation uttalade våra betänkligheter mot detta för att vara säkra på att det inte skall återkomma. Han tyckte inte heller att det var bra beträffande industrienheter, men han gick med på det.

När det gäller kommersiella lokaler hörde jag inte honom uttala någon uppfattning alls. Jag måste då ställa mig frågan: Vari ligger Cen-

terns principiella hållning? Tycker man om skatt på arbetande kapital eller gör man det inte?

Detaljfrågan gäller alla de lantbrukare som jag var inne på i mitt huvudanförande som råkar i en något prekär situation till följd av den här ändringen av beskattningen för arbetsfordon. Vilken rekommendation ger Rolf Kenneryd dessa människor om hur de skall hantera sin situation efter det lagförslag som han själv har medverkat till att få igenom i denna riksdag?

Anf. 84 ROLF KENNERYD (c) replik

Fru talman! Jag besvarar först den första frågan. Centerpartiets principiella inställning till fastighetsskatt på kommersiella lokaler är densamma som för övriga näringsfastigheter. Av de tre typer vi nu har berört – jord- och skogsfastigheter, industrienheter och kommersiella lokaler – är den senare den till sin volym den för statsbudgeten mest betydelsefulla. Jag finner det mot denna bakgrund vara svårast att avstå från denna fastighetsskatt. Därför uppehöll jag mig enbart vid de två tidigare formerna.

Beträffande den rekommendation jag gett till de jordbrukare som Carl Fredrik Graf nämnde i sitt inledningsanförande, avhåller jag mig från att offentliggöra den. Jag har haft anledning att ge den till åtskilliga enskilda, men jag finner inte anledning att här upprepa den.

Anf. 85 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Fru talman! I den sista delen hänvisar vi alltså de enskilda lantbrukarna till Rolf Kenneryds anknytning här på riksdagen så får de besked.

När det gäller min första fråga undrar jag avslutningsvis i detta replikskifte om Rolf Kenneryd och Centerpartiet i ett senare skede i den politiska utvecklingen är beredda att än en gång överväga att åter avskaffa skatten på kommersiella lokaler, just mot bakgrund av den principiella inställning som han här redogör för.

Anf. 86 ROLF KENNERYD (c) replik

Fru talman! I enlighet med deklarerad principinställning är svaret självfallet ja. Vi är beredda att överväga detta.

Anf. 87 ISA HALVARSSON (fp)

Fru talman! Regeringen fortsätter sin befängda linje att öronmärka speciella statliga intäkter för att betala medlemsavgiften till EU. Från Folkpartiets sida har vi kritiserat det förfaringssättet tidigare och gör det även nu. Principen om specialdestinering av finansiering av medlemsavgiften strider mot vedertagna regler i svenskt budgetarbete.

Medlemskapet i EU ökar Sveriges chanser att få en god ekonomisk utveckling, och jämfört med ett utanförskap innebär det, enligt vår bedömning, att tillväxt och sysselsättningsgrad har förutsättningar att bli högre.

Detta är till fördel för svensk ekonomi och därmed för alla Sveriges medborgare. Det är direkt vilseledande när regeringen framhärdar i

uppfattningen att vissa medborgare drar större fördelar av medlemskapet än andra och därför skall betala en större andel av utgifterna.

Medlemskapet är till för alla och till fördel för hela landet. Det är både egendomligt och stötande att ha en speciell finansiering av denna utgift. Dessutom förstärker det helt onödigt en negativ känsla hos dem som röstade nej i folkomröstningen.

Efter regeringsskiftet i höstas har det fattats flera beslut om skärpt beskattning av företagande. Det nu aktuella förslaget om fastighetsskatt på industrilokaler är ett sätt att bakvägen återinföra skatt på arbetande kapital. För att betala den skatten måste pengar tas ur företaget, dvs. från resurser som annars skulle kunna användas till nya investeringar och nya jobb.

Innan den borgerliga regeringen tillträdde togs förmögenhetsskatt ut på s.k. arbetande kapital i företagen, dvs. på maskiner och byggnader. Särskilt mindre och medelstora företag drabbas mycket negativt av en sådan skatt.

Vad motiverar denna skatt, Lisbeth Staaf-Igelström? Det kan ju inte gärna vara att vi har för många investeringar eller för många människor anställda i de små och medelstora företagen.

Regeringen och utskottsmajoriteten föreslår att avdraget för premier till pensionsförsäkring skall halveras och ändrar på så sätt förutsättningarna för pensionssparande. Förslaget aviserades i en skrivelse och skall gälla från detta datum, trots att något beslut inte fattats i riksdagen.

Pensionssparandet är ett långsiktigt, bundet sparande som kräver stabila regler och förutsebarhet. Förslaget torde främst leda till att sparandet försvinner ur landet, eftersom förtroendet för svensk lagstiftnings förmåga att skapa beständiga regler går förlorat.

Den ekonomiska krisen har gjort att många människor också är osäkra på om de offentliga pensionsåtagandena verkligen kommer att hållas, och intresset för kompletterande privata pensioner har av den anledningen ökat.

Från Folkpartiets sida anser vi att det är viktigt att staten i denna situation har en positiv syn på de privata pensionerna. De är ett alternativ till och en komplettering av de allmänna pensionerna och tjänstepensionerna.

Pensionsreformen innebär bl.a. att den s.k. livsinkomstprincipen införs som den väsentligaste grunden för intjänande av pensionsrätt. Det troliga är att många människor önskar en pension som står i viss relation till inkomsten åren närmast före pensioneringen. Då uppstår behov av ett frivilligt pensionssparande.

Det är mycket märkligt att socialdemokraterna och Centern redan så kort tid efter reformen nu står bakom en begränsning av utrymmet för det frivilliga pensionssparandet. Avdragsrätten utgör inte någon otillbörlig skatteförmån utan är endast en metod för att spara arbetsinkomster. Pensionen beskattas ju sedan vid utbetalningen.

Regeringen menar att det är en fördel om förslaget leder till en minskning av det totala sparandet. Detta är en felsyn.

Ett stort sparande är angeläget för att säkerställa tillgången till kaptital så att detta kan motsvara de investeringar som är nödvändiga för att klara förnyelsekraven inom näringslivet, och dessutom för att i ett längre perspektiv klara sysselsättning och välfärd.

Den hast i vilken förslaget fördes fram illustrerar regeringens oförmåga att inse vikten av stabila spelregler för sparande. Risken är att förslaget ökar osäkerheten om framtida villkor för sparande, och de enda som tjänar på det är spekulanter, som frodas ju större osäkerheten är.

Förslaget är direkt kontraproduktivt i förhållande till önskemålet att öka förtroendet för en långsiktig, klok inriktning av den ekonomiska politiken i Sverige.

Den socialdemokratiska regeringen är, enligt Folkpartiets uppfattning, inne på en helt felaktig väg. Efter regeringsskiftet har flera beslut fattats som har skärpt beskattningen på företagande, sparande och jobb. Detta kommer att få negativa konsekvenser för den svenska ekonomins förmåga att utvecklas och växa och därigenom skapa fler arbetstillfällen.

Arbetsgivaravgifterna höjdes i höstas, och också den höjningen skedde för att, som det sades, finansiera EU-avgiften. Denna höjning är märklig, inte minst mot bakgrund av att EU rekommenderar sänkning av arbetsgivaravgifterna i kampen för fler jobb.

Enligt alla försök att bedöma den framtida arbetsmarknaden kommer nettotillskottet av nya jobb i allt väsentligt att komma inom den privata tjänstesektorn, där småföretagen är starkt dominerande. Den arbetskraftsintensiva tjänstesektorn är känslig för höga skatter och behöver alltså minskade skatter och rakt inga höjda.

Inom Folkpartiet skulle vi föredra att sänka mervärdesskatten på tjänster, men detta är för närvarande tyvärr inte möjligt av hänsyn till EU-bestämmelser.

Sveriges regering borde med kraft driva på en förändring inom EU, så att en sådan differentiering av mervärdesskatten blev möjlig inom ramen för EU-samarbetet. Tyvärr har vi nu en regering som är totalt passiv på detta område – och detta trots att vi har ett så allvarligt läge på arbetsmarknaden.

Folkpartiet föreslår att arbetsavgivaravgifterna sänks för den privata tjänstesektorn. Det första steget bör omfatta drygt 6 miljarder kronor, och därefter bör ett lika stort steg tas 1997 med ytterligare 6 miljarder kronor. Detta skulle innebära att arbetsgivaravgifterna sänktes med sammantaget ca 7 procentenheter.

Folkpartiet har länge arbetat för tanken att förorenaren skall betala, att det skall sättas pris på miljön. Vi vill fortsätta att förskjuta skattebelastningen från arbete till miljöbelastande verksamhet. Vår ambition är att arbetet i den utredning om skatteväxling som nu har påbörjats skall ge underlag för en fortsatt sådan process.

Miljöpolitiken måste bygga på ett personligt ansvarstagande, och svensken i gemen är beredd att ta ansvar för miljön. Genom information, miljöavgifter och rätt utformade skatter kan de utsläpp som uppstår på grund av hushållens konsumtion minskas.

Folkpartiet har redan tidigare förespråkat en skatteväxling genom ökad skattebelastning på miljöfarlig verksamhet och minskad skattebelastning på arbetskraft och tjänsteproduktion.

Vi föreslår här en viss skärpning av vissa miljöskatter – på koldioxid och tobak – som en delfinansiering av en omfattande sänkning av arbetsgivaravgifterna för den privata tjänstesektorn. Skatter på det som förstör miljön kan då samtidigt ge inkomster som gör det möjligt att sänka skatter på det som Sverige behöver mer av, t.ex. jobb i tjänstesektorn.

En ökad användning av miljöskatter och miljöavgifter höjer miljöpolitikens effektivitet. Vi föreslår alltså att skatten på koldioxid höjs med ca 1 miljard kronor utöver regeringens förslag och med ytterligare 1 miljard år 1998. Med hänsyn till företagandets internationella rörlighet bedömer vi att en större skattebelastning för närvarande inte är möjlig.

Vi anser att den svenska regeringen bör se det som en prioriterad uppgift att inom EU verka för en skatteväxling och aktivt arbeta för införande av minimiregler för en koldioxidskatt i EU.

Fru talman! Karin Pilsäter och Conny Sandholm har väckt en motion där de poängterar att arbetet för att skapa drägliga villkor och förutsättningar för människor som vill bo, arbeta och verka i skärgården måste fortsätta.

Riksdagen bör nu prioritera arbetet med att finna en lösning på problemet med fastighetstaxeringens konsekvenser för många bofasta skärgårdsbor.

Många ägare av attraktiva skärgårdsfastigheter har under hela sitt liv bott och verkat i skärgården. De har försörjt sig på fiske, jordbruk eller annat småföretagande. Plötsligt värderas deras fastigheter till mångmiljonbelopp, och ägarna klarar inte av de höga boendekostnaderna utan tvingas sälja sina fastigheter.

En utredning bör göra en förutsättningslös genomgång av fastighetsskattens effekter på skärgårdsbefolkningen och ange möjliga lösningar.

Erling Bager och Kenth Skårvik har väckt en motion om skattebefrielse för de mindre fiskefartygen. Ny lagstiftning har ställt till stora problem för fiskebåtarna. Båtarna måste inköpa den högbeskattade ofärgade dieseln för att därefter kvartalsvis ansöka om att få skatten tillbaka. En stor del av det mindre tonnaget riskeras att slås ut genom en lagstiftning som egentligen var ämnad att befästa skattefrihet för fiskefartyg.

Skälen till denna regel uppgavs i propositionen och nu av skatteutskottets majoritet vara kontrollskäl. Detta är dock en helt felaktig bortförklaring, eftersom det krävs särskilt fartygstillstånd för att bedriva yrkesmässigt fiske. Majoritetens förslag är både småaktigt och oförklarligt. Utan problem skulle Lagen om skatt för fartygsbränsle omedelbart kunna kompletteras med en möjlighet för innehavare av fartygstillstånd att använda den skattefria grönfärgade dieseln. Avsikten med lagstiftningen kan ju inte vara att gynna oljebolagen på bekostnad av yrkesfiskare med dieseldrivna båtar.

Apropå båtar har med anledning av ett antal motioner av socialdemokrater och vänsterpartister framförts krav på införande av båtskatt. Utskottsmajoriteten vill att regeringen skall pröva frågan om båtskatt. Det tycker inte jag, inte Folkpartiet heller. Det finns ingen anledning att pröva införande av båtskatt.

I en av motionerna står det: Vi har i dag skatt på fritidshus, husvagnar eller husbil men fritidsbåtar har alltid varit undantagna fast de representerar ett stort förmögenhetsvärde.

Vad säger man om det? Bilägarna betalar inte skatt på ägandet av bilen. Man betalar skatt för användandet av vägnätet. Om bilen avregistreras betalas inte heller någon skatt.

Fritidshuset är en fast egendom och representerar en real tillgång.

En skatt på fritidsbåten skulle vara en beskattning av ägandet av lös egendom. Ingen annan vara eller lös egendom är beskattad vad gäller innehavet som sådant, bortsett från förmögenhetsskatten, som naturligtvis också omfattar fritidsbåtar.

En båtskatt har inte heller någon statsfinansiell betydelse. Vid samtliga undersökningar har det visat sig att kostnaderna för administration och kontroll överstiger intäkterna. Då kan man undra: Hur mycket får avundsjukan kosta?

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla reservationer som jag har undertecknat, men med hänsyn till kammarens ansträngda tid nöjer jag mig med att yrka bifall till 1, 11 och 64.

Anf. 88 LARS BÄCKSTRÖM (v)

Fru talman! Vi politiker tycker att ordet populism är väldigt hemskt. Det är ungefär som att spela Svarte Petter: Du är populist! Nej, nej, nej, ropar alla. Ingen vill vara populist.

Jag tycker att man kan använda det här betänkandet för att undersöka begreppet populism. Varför tycker vi politiker det är så hemskt? Vi kan ju inte mena att det hemska är att en populist säger sådant som folk tycker om att höra. Om det är det hemska med populism är ju per definition alla stora partier populistiska och alla små partier icke populistiska, för små partier säger rimligtvis sådant som folk inte tycker om.

Det måste vara något annat. Kanske är en populist en som säger sådant som folk skall tycka om, men samtidigt tror politikern inte att det går att göra det som politikern föreslår, och politikern vill helst inte att den politiken skall bli genomförd. Man skall bara ha den för att fånga röster. Man vill inte ta ansvar för sin politik. Egentligen handlar nog populism om ansvarslöshet.

Vem är det som tar ansvar i det här betänkandet?

Vi i Västerpartiet sade nej till EU. Det var två partier här i kammaren som sade nej, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Övriga partier sade ja till EU.

Så kom vi då in i EU och då sade Vänsterpartiet: Nu får vi försöka skrapa ihop pengar när vi nu gått med i den här föreningen. Det var ganska arbetsamt. Det är att ta ett oerhört stort ansvar.

För Vänsterpartiets del var det ungefär så här. Man skickade en inbjudan, men Vänsterpartiet sade: Vi vill inte komma på kalaset. Nu var

vi tvungna att komma på det, men de gäster som kom frivilligt vill inte vara med att betala, medan de som blev ditsläpade, dvs. Vänsterpartiet, halade fram plånböckerna och ställde upp på att betala.

När festen hade hållit på ett tag säger Vänsterpartiet: Det var en tråkig fest också, men vi betalar. Men de andra vill inte vara med att betala. Vi tar ansvar, men det finns andra här i kammaren som springer ifrån notan. Det är dåligt.

Man kallar det befängt att finansiera vår kostnad för EU. Det är väl inte befängt! Alternativet, fru talman, är att ha ett sämre budgetsaldo, eller göra 14 miljarder kronor mer i besparingar än vad regeringen redan har drivit igenom.

Alla här vet och känner debatten kring sänkta barnbidrag. Alla här känner och vet debatten om konsekvensen av sänkta ersättningsnivåer till 75 %. Men de två posterna skulle bara räcka till hälften av dessa 14 miljarder. Det visar att de som sade att detta inte behövs tar på sig ett väldigt stort ansvar och presenterar oerhört hårda, stora och omfattande besparingar.

Fru talman! I höstas stod vi i Vänsterpartiet ensamma om att ta ansvar. När det gäller begreppet populism vet jag att vi i Vänsterpartiet inte behöver analysera vår politik. Det kan andra göra med sin politik. Men nu i vår har vi ytterligare ett parti med oss i fråga om finansieringen av EU. Det är Centerpartiet. Det är bra. Synd bara att det inte kunde ske redan i höstas. Det var väl lika angeläget att finna lösningar i höstas som det är att finna lösningar denna vår. Jag kan inte för mitt liv förstå varför det är nödvändigt nu på våren, men inte var nödvändigt i höstas. Men det kanske någon kan förklara för mig.

Var det då svårt att bredda den här överenskommelsen? Nej, det var inte svårt, tycker jag. Vi fick bort fastighetsskatten på skog. Det tycker jag är bra. Vi hade i vår motion anvisat alternativ. Det fanns en utredning om en smörjoljebeskattning som Centern hade motionerat om. Det hade vi tyckt vara det bästa alternativet till beskattning av skog. I detta betänkande har märkligt nog Centern inte ställt sig bakom den reservationen. Det är jag som vänsterpartist som stött Olof Johanssons motion. Det tycker jag är litet konstigt.

Sedan tog vi bort skatten på jordbruksfastigheter. Det kunde vi tillstyrka, men det var inte helt oproblematiskt. Vissa jordbrukare har tjänat kopiöst mycket på EU-medlemskapet – t.ex. de på Skåneslätten, vad de nu heter, Piper och Tott och Knoll, jag vet inte alla. Många av dem har tjänat oerhört mycket på detta. Men det finns många småbönder i Norrland som inte tjänat någonting alls. Därför sade vi i Vänsterpartiet: Skall vi ha den här fastighetsskatten på jordbruksfastigheter skall en del av medlen gå tillbaka till de mindre jordbruksföretagen.

Det gick socialdemokraterna med på, men jag måste erkänna att jag inte hittat någon bra teknik för denna återföring, och socialdemokraterna hittade inte heller någon bra teknik. Så man kan inte bara i glädjen över att komma åt några jordbruksföretag som tjänat oerhört mycket på medlemskapet hårt slå mot små jordbruksföretag som har tjänat ringa eller inget.

Därför tyckte vi det var rimligt att lyfta bort denna jordbruksbeskattning också. Men då uppstod naturligtvis ett finansieringsbehov. Mycket snabbt kunde vi enas om att halvera avdragsrätten för privata pensionsförsäkringar. Den åtgärden slår på ett fördelningspolitiskt mycket bra sätt.

Jag tycker det är oerhört positivt att Centerpartiet gick med på detta. Det tycker jag var rejält gjort av Centerpartiet, men jag har litet svårt att förstå det, även om jag är glad över resultatet. Men kanske var det så att man tyckte det var så oerhört värdefullt för Centern att man kunde stärka en näring som ligger partiet varmt om hjärtat, jordbruksnäringen, så att man gick med på den halverade avdragsrätt som man tidigare varit så negativ mot. Det är möjligt, men det får vi analysera vidare.

Många talare har tagit upp fastighetsbeskattningen. Jag vill ge några av de talarna rätt. Carl Fredrik Graf och Isa Halvarsson hävdar att detta är en form av förmögenhetsskatt på arbetande kapital. Det skall erkännas att detta inte är helt bra – jag tycker ni har en poäng när ni säger detta från talarstolen.

Men vad gör vi för att få in de här pengarna? Man kan tvingas göra saker som man inte är jätteglad över. Det är aldrig speciellt roligt att höja en skatt. Jag tror att det alltid på något sätt har negativa effekter.

Jag hade gärna personligen sett – och jag tror även att jag lätt hade kunnat få med mig mitt parti på det alternativet – att vi i stället för att lägga det på förmögenhetsskatt, som ni kallar det, hade lagt det på vinststbeskattningen och därmed höjt företagsbeskattningen.

Jag skulle här vilja höra centerpartister, moderater och folkpartister gå upp och säga: Nu, Bäckström, har du visat tillmötesgående mot våra argument, och naturligtvis skall vi visa tillmötesgående mot dina argument. Låt oss diskutera en höjning av bolagsskatten.

Det skulle vara en debatt med spänst i. Det skulle inte bara vara ett kverulerande över hur hemskt det är med skatter. Vi skulle då försöka analysera skatteuttaget och skapa ett skattesystem med så litet av störande effekter som möjligt.

Men detta gör ni inte. Ni säger bara nej till de inkomstförstärkningar som behövs. Det är det som det egentligen handlar om. Sedan hittar ni argument längs den stig som ni följer, som är att bara säga nej till alla skattehöjningar och ja till alla skattesänkningar.

Diskutera litet mer kreativt, så går det att hitta lösningar!

Vad gäller CO_2-beskattningen är det oerhört positivt att Centern har kommit med på EU-uppgörelsen. Centerpartisterna drivs här enligt min mening av ett starkt miljöpatos, en känsla för resurshushållning och ekologisk balans. Jag anser att det blir ett mycket grönare resultat i dessa frågor vid ett samarbete med socialdemokraterna och regeringen, om vi i Vänsterpartiet och i Centern kan delta i det samtidigt. Jag tror att det då blir en oerhörd förstärkning av möjligheterna att verkställa den höjning som vi vill genomföra av industrins CO_2-beskattning till hälften av den allmänna nivån.

Men vi har i detta sammanhang problemet med EU-rätten, som måste analyseras nogsamt under hösten för att vi skall kunna åstad-

komma detta. Vi har fått många och långa föredragningar från departementets tjänstemän som visar hur svårt det är att få fram undantagsregler. Höjningen av CO_2-skatten får ju inte slå ut svensk industri, och det behövs därför takregler och möjligheter till lättnader för viss industri.

Man har sagt att detta är omöjligt, men jag vill peka på att Bengt Hurtig i EU-parlamentet har ställt en fråga om Sveriges nuvarande lagstiftning och om huruvida de lättnadsregler som vi redan har är förenliga med EU-rätten. Den kallades en "oral" fråga, även om frågan var skriftligt ställd och fick ett skriftligt svar. Svaret hade den innebörden att vår nuvarande lagstiftning står i överensstämmelse med EU-rätten.

Denna uppgift var motsatsen till den som jag och andra har fått från departementets tjänstemän. Detta visar hur nogsamt vi måste borra oss in i denna fråga för att lyckas höja CO_2-skatten och samtidigt se till att vi inte slår ut svenska industriföretag. De måste naturligtvis ha rimliga frister för omställning av sin produktion.

Jag vill också göra en positiv kommentar till Folkpartiet, som har lyft fram frågan om fastighetsbeskattningen i bl.a. attraktiva skärgårdslägen. Också Moderaterna, Vänsterpartiet och, om jag inte missminner mig, också Kristdemokraterna har anslutit sig. Här har partier som står oerhört långt från varandra kunnat finna varandra i skatteutskottet. Det är bara synd att inte också Miljöpartiet och Centern har kunnat ingå i en sådan konstruktiv opposition och genom det parlamentariska tryck som vi skulle ha kunnat utöva hjälpa regeringen att komma vidare i denna fråga.

Isa Halvarsson tog upp en väsentlig reservation angående de mindre fiskefartygens särskilda problem, som även vi i Centerpartiet har slutit upp bakom.

Fru talman! Vi har till detta betänkande avgivit en reservation angående reklamskatten. Det är i detta betänkande en liten fråga, men det gäller en i det svenska samhället oerhört stor och central fråga i det svenska samhället. Det räcker att nämna namnet Berlusconi för att detta skall framstå klart.

Frågan om reklamskatt ingår i större mediepolitiska överväganden. För närvarande har denna kammare ingen samlad mediepolitisk syn, och det är en oerhört allvarlig brist. Det måste till en samordning mellan det arbete som bedrivs i kulturutskottet och i konstitutionsutskottet och det arbete som bedrivs i skatteutskottet, så att vi kan garantera den mångfald som behövs i vårt svenska samhälle i pressdebatten och i debatten i etermedier, TV och radio. I det sammanhanget är det en nödvändighet att även ta upp frågan om reklamskatt i radio och TV för att skapa resurser och, som jag ser det – och jag tror att jag vågar tala även för mitt parti – framför allt för att trygga mångfalden i det tryckta ordet i dagspressen.

Därför, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 68 under mom. 52 om reklamskatt. Som jag ser det är det inte bara en fiskal fråga, en fråga om kronor och ören, utan det gäller att skapa resurser och strukturer för en bred och allsidig mediesituation.

Detta är de viktigaste ståndpunkter som jag vill lyfta upp i denna debatt, fru talman. Jag har också gjort anteckningar om vad mina meddebattörer har sagt. Jag vill bara lyfta fram det som Carl Fredrik Graf sade om problemet för vissa mindre företag. Jag delar Carl Fredrik Grafs bedömning av t.ex. grönfodertorkningsföretagen i Hallands län.

Jag tycker för min del att utskottet borde ha haft starkare skrivningar på det området. Jag hade gärna sett ett tillkännagivande. Det gäller ett litet företag med få anställda, men vi kan som politiker inte offra enskildheterna på helhetens altare. Vi måste också försöka se de problem som uppstår för den enskilda människan och det enskilda företaget.

Det kan mycket riktigt, som någon sade, finnas problem för vissa företag. Carl Fredrik Graf tog upp Vargöns Alloys. Framför allt är det stora problemet att vi alltför länge har fått leva med en osäkerhet, att man inte har fasta spelregler. Det är därför oerhört viktigt att det arbete som Centern, Vänsterpartiet och socialdemokratin skall bedriva i regeringsställning kring industrins energibeskattning kommer till ett snabbt slut och att vi kan inleda den väg mot skatteväxling som Kenneryd talade om. Jag delar helt Kenneryds ståndpunkt att det är oerhört väsentligt att vi får till stånd en sådan skatteväxling.

Men jag tror att det är för tidigt att börja tala om kronor och ören och antal miljarder. Det utredningsarbete som skall göras är ännu icke gjort utan har just påbörjats, men jag tror att Kenneryd kan ha rätt och att vi kan göra stora insatser här. Vi skall naturligtvis använda detta utrymme för att minska skatten på arbete. Det har folkpartisten Isa Halvarsson helt rätt i.

Men det underliga är att Isa Halvarsson sade att vi skall minska skatten på arbete i den privata tjänstesektorn, för skomakaren, frisören och den private konsulten. Varför inte också på allt det viktiga tjänstearbete som görs i det glömda Sverige, inom vården och omsorgen? Där haltar Folkpartiets logik.

Fru talman! Min anmälda taletid tar just nu slut. Jag begränsar mig till att yrka bifall till reservationerna 57 och 68. Jag står naturligtvis bakom den proposition som Vänsterpartiet, regeringen och nu även Centerpartiet har förhandlat fram.

Anf. 89 ISA HALVARSSON (fp) replik

Fru talman! Det lät på Lars Bäckström som om han menade att vi hade sagt att det är befängt att betala EU-avgiften. Jag hoppas att jag tolkade det uttalandet fel. Det är klart att EU-avgiften skall betalas. Vad jag har sagt och vad vi tycker är att det är befängt att det skall vara fråga om specialdestinerade pengar. Vi har inte specialdestinerade medel till försvaret, till JAS, till RAS eller till något sådant, utan pengarna till sådant kommer från budgeten i dess helhet.

Vi har från Folkpartiets sida med råge täckt EU-finansieringen, t.o.m. med 15 miljarders råge Så visst finansierar vi EU-medlemskapet.

Anf. 90 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! Vi kan tyvärr inte föra en hel finanspolitisk debatt, men jag vill säga att det var oerhört viktigt att efter folkomröstningen ge ett snabbt besked till marknaden och till de skattskyldiga människorna i Sverige, innebärande att vi politiker inser att det här är fråga om en merkostnad för det svenska samhället. Notan är dyr och skall betalas, och vi måste därför snabbt ge besked om hur vi skall betala denna merkostnad om 20 miljarder.

Det hade varit mycket olyckligt för finansmarknaden om man hade sagt att vi skall ta itu med det problemet någon gång i januari eller någon gång i en dimhöljd framtid. Det är snabba besked som behövs, när man får en utgift på 20 miljarder. Det kan man inte lämna åt beredningar eller allmänna principer.

Anf. 91 ISA HALVARSSON (fp) replik

Fru talman! Det var bra att Vänsterpartiet känner ett behov av att ge snabba besked. Vi menar att vi har gett klara besked sedan ganska länge om att detta skall finansieras.

Anf. 92 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! Isa Halvarsson säger att Folkpartiet har gett besked om att medlemskapet skall finansieras. Men vän av ordning frågar sig: Hur – med besparingar eller med inkomstförstärkning via skattehöjningar?

Det är väl en tröst i bedrövelsen att man i alla fall inser att det *skall* finansieras. Men ni har t.o.m. svävat på målet när det gäller det i vissa stycken, inte lika mycket som ett annat, jättestort socialdemokratiskt parti gjorde under tiden fram till EU-omröstningen, men även ni svävade på målet. Ni talade litet om momssidan, men ni gav inga tydliga besked, om kronor och ören eller miljarder. Det är siffror, och inte principer, som behövs när man skall klara hem en budget.

Anf. 93 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Fru talman! Lars Bäckström förde inledningsvis en diskussion om populism. Jag behöver nog hans hjälp för att reda ut detta. Jag undrar vem som är mest populistisk. Är det den som är generös med offentliga utgifter och förespråkar skattehöjningar eller den som är kärv i sin attityd till offentliga utgifter och förespråkar skattesänkningar? Vi kan kanske få en betraktelse kring det.

För det andra vill jag ta upp Lars Bäckströms insikt om betydelsen av skatteförändringar för de enskilda företagen och de fasta spelreglerna. Jag delar Bäckströms uppfattning i det avseendet. Jag ser fram emot att vi under hösten tillsammans skall kunna medverka till lösningar som ger långsiktigt fasta spelregler. Det tror jag är viktigt.

Lars Bäckström sade faktiskt att Centern, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i regeringsställning skall ta ställning till de nya miljöskatterna. Jag vet inte om det var en felsägning. Vi får väl alla ta ställning till dem, i regeringsställning eller inte.

Till sist vill jag ta upp reklamskatten. Riksskatteverket har uppfattningen att reklamskatten bör avskaffas, av skäl kända både för Bäck-

Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m.

ström och för mig. Hur värderar Bäckström Riksskatteverkets uppfattning i denna fråga?

Anf. 94 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! Jag kan i alla fall svara på frågan vem som är minst populistisk. Det är den som ger det raka beskedet till Sverige att just nu behövs både skattehöjningar och kraftfulla besparingar för att få ordning på Sveriges ekonomi. Det är den som är minst populistisk. Sedan får andra recensera resten.

Vad gäller det som sades om regeringsställning vill jag säga följande: Centern är i opposition. Vänsterpartiet är i opposition. Socialdemokraterna är i regeringsställning. Med det menar jag att det i denna fråga, dvs. koldioxidskatten, inte räcker att bara diskutera med socialdemokraterna här i kammaren. De kan nog ibland vara mer förståndiga än socialdemokraterna i regeringskansliet. Jag vågar mig på den utsagan, efter att ha varit i skatteutskottet.

Carl Fredrik Graf tog också upp reklamskatten. Det finns stora tekniska problem med den nuvarande reklamskatten. Min stora poäng är att reklamskatten skall breddas till att omfatta nya etermedier. Det är väldigt vanligt i våra grannländer på kontinenten att man har reklamskatt på etermedier.

Anf. 95 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Fru talman! Jag tror att Bäckström väljer en felaktig väg när det gäller att bredda reklamskatten. Den är tekniskt svår att hantera. En breddning tror jag gör den ännu mer komplicerad. Det raka beskedet i det avseendet är att reklamskatten bör avskaffas. De intäkter som den genererar i dag kan man få in på andra sätt. Det är jag övertygad om. Alternativt får man ägna sig åt ytterligare besparingar. Som Bäckström vet kostar denna skatt mycket att administrera. Sådana skatter är inte bra.

Anf. 96 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! Skatter som är svåra att administrera är inte bra. Det har Carl Fredrik Graf rätt i. Därför bör man se över den. Därför har vi haft en reklamskatteutredning. Jag är helt med på noterna att vi kan göra om skatten, för mediesituationen förändras hela tiden. Det behövs nytt utredningsarbete. Men min stora poäng är att om vi skall ha kvar Svenska Dagbladet som en levande storstadstidning behöver vi ett finansiellt utrymme för att klara presstödet.

Jag vill ha kvar en fri moderat storstadstidning i Stockholm. Då behöver vi resurser för att finansiera den, för marknaden klarar inte att bära den tidningen. Jag vill ha kvar den, och då behöver vi en reklamskatt för att finansiera det.

Anf. 97 RONNY KORSBERG (mp)

Fru talman! Detta betänkande syftar, som framgått, till att tala om hur vi skall finansiera medlemskapet i den europeiska unionen. Vi hade naturligtvis helst sett att vi slapp delta i finansieringen. Men nu är si-

tuationen som den är. Jag delar Lars Bäckströms uppfattning att man får vara med och ta ansvar och göra det bästa som är möjligt av situationen.

Det finns en lång rad olika förslag i betänkandet. Där tas också upp många motioner från den allmänna motionstiden. Framför allt finns en hel del reservationer från Miljöpartiet. Jag tänkte försöka uppehålla mig kort vid varför det ser ut som det gör och varför våra förslag på en del punkter ganska drastiskt skiljer sig från dem som läggs fram i betänkandet.

Först och främst kan man konstatera att vi kan ställa oss bakom de flesta av förslagen till hur man skall finansiera medlemskapet, en kostnad på 20 miljarder. En del tycker vi är sämre. En del kan vara okej som de är.

Egentligen kan man tänka sig att dessa pengar kunde ha tagits in i alla fall, för att finansiera annat. Vi har länge drivit tanken att man skulle förändra skattesystemet på ett ganska genomgripande sätt, genom att minska skatten på arbete och höja skatten på miljöstörande verksamheter, energi och råvaruuttag. Fler och fler partier kämpar hårt för den tanken. Det blir en allt bredare uppslutning kring grundtanken. Det manifesterades senast vid gårdagens tillkännagivande av konvergensprogrammet, som ett antal partier står bakom. Under avsnittet Miljöhänsyn i den ekonomiska politiken kan man läsa följande: "Sverige eftersträvar att bland annat tillgodose miljöhänsynen genom en ändring av skattestrukturen, så att skattebelastningen på arbetskraften lättas och beskattningen på miljöstörande utsläpp ökas – så kallad skatteväxling." Som exempel nämns att man skall försöka harmonisera koldioxidskatten, för att minska problemen med klimatförändringar.

Man hänvisar också till den skatteväxlingsutredning som arbetar. Det är många som hänvisar till den och säger att vi måste vänta på utredningen och se vad den kommer fram till. Men i konvergensprogrammet står också att man för närvarande prövar frågan om *hur* en växling skall gå till och inte *om* en växling skall komma till stånd. Vi tycker naturligtvis att det är oerhört positivt att man har kommit så långt att man i ett dokument från regeringen av detta slag markerar det på ett så kraftigt sätt.

Jag skall uppehålla mig vid några av de förslag som läggs fram. Det gäller t.ex. koldioxidskatten. Vi för fram förslag som innebär mycket kraftigare höjningar av koldioxidskatten än de förslag som framförs i betänkandet. Varför gör vi det? Jo, det beror på att våra ambitioner när det gäller skatteväxling går betydligt längre än andras. Vi vill gå litet raskare fram. Då blir alla våra förslag som gäller höjning av energiskatter mer drastiska. Det skall ses i perspektivet av en växling mot lägre skatt på arbete. Det är en förklaring till skillnaden. Principen står vi naturligtvis bakom.

Jag vill nämna en annan fråga. Det är industrins energianvändning och skatten på den. Några bekymrar sig för att det kommer att slå undan benen för en del av vår energiintensiva industri om man höjer denna skatt. Det är en oro som vi i och för sig kan dela. Vi har ett eget förslag till hur man skall komma till rätta med detta problem.

Vi har i en motion föreslagit ett tak på energiskattehöjningen som innebär att man, om man får en total energikostnad som överstiger 2 % av produktionskostnaden i företaget, inte skall behöva ge mer skatt än så. Men – och det är ett viktigt men – det skall vara kopplat till att man visar att man har ambitionen att sänka sin energiförbrukning. De nuvarande reglerna säger bara att man slipper betala skatten om energikostnaderna brakar i väg. Det ger inte de incitament som industrin behöver för att ta till sig ny teknik och sänka energiförbrukningen. Vi hade i och för sig gärna sett att ett sådant förslag hade antagits.

Jag skall också kommentera ett avsnitt som handlar om ett förslag om att höja försäljningsskatten på fordon. Vi är egentligen inte riktigt säkra på att det är en bra lösning. Det kan finnas en risk för att viljan att byta ut gamla fordon minskar om man höjer försäljningsskatten på fordon. Därmed får man inte ut bättre bilar med renare återvinningsbara motorer.

Vi hade hellre sett att man lade denna höjning på fordonsskatten, som gör att det totalt sett blir dyrare att äga en bil. Det är inte helt ologiskt. Ju större andel som är fast kostnad och ju mindre andel som är rörlig kostnad, desto svårare blir det att motivera att man äger en bil. Det är alltså lättare att gå över till andra transportmedel. Det hade varit en fördel om man hade lagt beskattningen på det sättet.

En tredje fråga som jag vill kommentera, som har rönt ett visst medialt intresse de senaste dagarna, är frågan om båtskatt. Vad som inte framgår av betänkandet är att vi även från Miljöpartiet har lagt fram ett förslag om att man borde införa en båtskatt. Att det inte har kommit med beror förmodligen på en definitionsfråga. Vi har föreslagit att avgiften skall relateras till ett register. Det är helt klart i motionen att det vi avser är att det båtregister som fanns skall återinföras. Man skall använda det som underlag för att beskatta även fritidsbåtar, kopplat till det förslag som fanns en gång i tiden.

Vi tycker inte alls att det är en orimlighet eller att det skulle vara något slags avundsjukeskatt. Det är tvärtom snarare en rättviseskatt. Ingen kan i dag med gott samvete påstå att båtarna inte på något sätt ger upphov till störningar eller kostnader för övriga samhället. Det finns i stort sett inte någon verksamhet som är beskaffad på det sättet.

Vi tycker att det är ganska rimligt att båtägarna är med och tar sitt ansvar och betalar för att vi skall kunna komma till rätta med de problem som finns.

Jag skall för tids vinnande inte yrka bifall till alla de reservationer vi har vad t.ex. gäller en hel rad punktskatter, utan nöja mig med att yrka bifall till våra reservationer nr 19 och nr 29. Vi står självfallet bakom alla de reservationer som finns, men vi inser också att det i nuläget, med tanke på inställningen till skatteväxling, är föga troligt att de skulle vinna bifall här i kammaren.

Anf. 98 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds)

Fru talman! Riksdagen har i dag att behandla ytterligare en proposition om delfinansiering av medlemskapet i EU. Självfallet kan vi vara överens om att avgiften skall finansieras fullt ut, liksom alla övriga

åtaganden som vi beslutar om i denna kammare. Men sättet att finansiera medlemsavgiften ger närmast belackarna av fördelarna med ett EU-medlemskap vatten på sin kvarn. EU-medlemskapet framställs som en budgetbelastning.

Det är till att börja med viktigt att slå fast att denna avgift är väl använda pengar för Sverige. Det är en investering som kommer att ge en mycket bra utdelning för svenska folket. Det ger oss möjlighet att påverka i stora frågor som sträcker sig över nationsgränserna, inte minst på miljöområdet och när det gäller relationerna mellan i- och u-länderna. Dessutom bidrar vi genom vår medlemsavgift till att förbättra villkoren för en positiv utveckling för folken i central- och östeuropeiska länder som startat processen mot medlemskap i den allt större europeiska unionen.

I proposition 1994/95:40 redovisar regeringen sin principiella inställning att EU-medlemskapet borde finansieras genom en belastning inom olika områden som gynnas av medlemskapet. Från principiella utgångspunkter är detta ett felaktigt synsätt.

Kristdemokraternas hållning, som bygger på en principiell syn på budgetens utformning, innebär att EU-avgiftens finansiering inte skall öronmärkas genom specifika skattehöjningar eller besparingar. Den skall i stället finansieras inom ramen för det ordinarie budgetarbetet.

Öronmärkningsprincipen är ett nytt och ovälkommet inslag i statsbudgeten. Lika litet som exempelvis Sveriges andel av FN:s budget fordrar specialdestinerade skatter fordrar EU-avgiften öronmärkt finansiering. Hur skulle det se ut om vi börjar med öronmärkning av olika utgiftsposter – bostadsbidrag, Försvaret, Polisen osv.?

Vi anser emellertid att Sveriges finanser behöver förstärkas främst genom besparingar men även genom inkomstförstärkningar och anser av detta skäl att vissa av de skattehöjningar som föreslås bör accepteras. Här avses förslaget om breddad fastighetsskatt, höjd koldioxidskatt, vissa ändringar i industrins energiskatter, höjningen av försäljningsskatten på motorfordon och de ändrade reglerna för bränsle i arbetsfordon. I dessa delar har vi därför inga yrkanden.

Fru talman! Kristdemokraterna avvisar förslaget om en halvering av utrymmet för privata pensioner. Den ekonomiska krisen har gjort att många människor är osäkra på om de offentliga pensionsåtagandena verkligen kommer att hålla. Intresset för kompletterande privata pensioner har därför ökat.

Vi anser att det är viktigt att man i denna situation har en positiv syn på de privata pensionerna som ett alternativ och en komplettering av den allmänna pensionen och tjänstepensionerna.

Flera debattörer efterfrågar i dag fasta spelregler. I dagens debatt var det Lars Bäckström som stod för detta inlägg. Fasta spelregler är synnerligen viktigt inom pensionsområdet.

Pensionsreformen innebär bl.a. att den s.k. livsinkomstprincipen införs som den väsentligaste grunden för intjänande av pensionsrätt. Givet att många människor önskar en pension i viss relation till lönen åren närmast före pensioneringen kommer behovet av frivilligt pensionssparande att öka. Detta var de fem partier som deltog i överens-

Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m.

kommelsen medvetna om. Därför är det mycket märkligt att två av dessa partier nu står bakom ett förslag om en begränsning av utrymmet för det frivilliga pensionssparandet.

Från principiella utgångspunkter finns det inte några invändningar mot det privata pensionssparandet. Skattereglerna har alltid givit ett visst utrymme för att spara arbetsinkomster till pensioneringen. Detta uppnås genom att sparandet är avdragsgillt och den utfallna pensionen skattepliktig. Avdragsrätten utgör således inte någon skatteförmån, utan är endast en metod för att spara arbetsinkomster. Samma princip gäller för övrigt inom den allmänna pensioneringen.

Regeringens negativa syn på privat pensionssparande och den hast med vilken förslaget genomförs påverkar även den som inte direkt berörs av förslaget. Man kan utgå ifrån att många inte bara överväger att minska sitt sparande i traditionella svenska former och övergå till annat svenskt sparande utan i stället väljer utländska försäkringar, främst kapitalförsäkringar.

Regeringen menar att det är en fördel om förslaget leder till en minskning av det totala sparandet. Det är en felsyn. Ett stort sparande är angeläget för att säkerställa tillgången till kapital för att motsvara de investeringar som är nödvändiga för att klara förnyelsekraven inom näringslivet och för att i ett längre perspektiv klara sysselsättning och välfärd. Att angripa det höga sparandet är fel, även om den mycket kraftiga omsvängningen från extremt lågt sparande till ett sparande som i ett internationellt perspektiv inte är på en påfallande hög nivå bidrar till omställningsproblem. Dessa problem får dock inte tas som skäl för att försämra villkoren för sparande. Kristdemokraterna avstyrker regeringens förslag om begränsning av avdragsrätten för privata pensioner.

Låt mig sedan gå över till frågan om de attraktiva områdena.

I skärgården och andra områden som berörs av kraftiga höjningar av fastighetsvärdena utgör den höjda fastighetsskatt som följer av detta förhållande ett problem. Problemet har under senare år berörts inom ramen för olika utredningar, men någon lösning har inte presenterats.

Regeringen bör nu prioritera arbetet med att finna en lösning på de problem som fastighetsskatten för med sig i vissa attraktiva lägen, vilket flera har instämt i här i dag. Kristdemokraterna föreslår att riksdagen hos regeringen begär en utredning med uppgift att göra en förutsättningslös genomgång av fastighetsbeskattningens effekter på bl.a. skärgårdsbefolkningen och ange möjliga lösningar.

Jag vill också ta upp frågan om fastighetsskatt på tomträtter.

I dag har vi en orimlig ordning som innebär att en tomträttsinnehavare skall betala fastighetsskatt för mark som han inte äger utan endast innehar med nyttjanderätt. Den grundläggande principen vad gäller fastighetsskatt är att skatten tas ut av ägaren. I enlighet med detta bör naturligtvis tomträttsinnehavaren betala skatt för den byggnad som han äger, men inte för marken.

Regeringen bör lämna riksdagen förslag om de regelförändringar som behövs för att tomträttsinnehavaren inte skall behöva betala fastighetsskatt för tomträttsmarken.

Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m.

Fru talman! Miljön förorenas utan att den som orsakar det får stå för de verkliga kostnaderna. Miljöproblemen har alltmer övergått från punktutsläpp till diffus miljöpåverkan förorsakad av konsumtions- och livsmönster samt utsläpp till luft, mark och vatten genom ett stort antal små källor. En förändring kan inte ske utan medverkan från många enskilda människor. Det förutsätter att incitament skapas som påverkar enskildas beteende.

Ekonomiska styrmedel är ett sådant verksamt medel. Även om Sverige internationellt sett har en relativt sträng miljölagstiftning finns det fortfarande mycket kvar att göra på miljöområdet. En effektiv miljöpolitik kan förvisso innebära problem på kort sikt för vissa branscher, men den kan samtidigt medföra att nya marknader öppnas och sysselsättning skapas inom andra branscher.

Beskattningen bör omfördelas inom ramen för nuvarande skattetryck från arbetskraft till miljöbelastande utsläpp, begränsade naturresurser och energi. Det är dags för en ny skattereform med en omfattande skatteväxling med sänkta skatter på arbete, exempelvis arbetsgivaravgifter, och samtidigt höjda skatter på t.ex. koldioxid, kväveoxider, svaveldioxid, avfall, m.m. Det skulle skapa motiv och incitament för en miljövänligare produktion och konsumtion.

Utrymmet för en skatteväxling kan mot bakgrund av internationella studier uppskattas till minst 20–30 miljarder kronor. Det motsvarar en sänkning av arbetsgivaravgifterna med 4–5 procentenheter eller slopande av tjänstemomsen. De nya jobben måste skapas i den privata tjänstesektorn och i andra framtidssektorer. En sådan sektor är miljön. Här finns möjligheter till en mångfald av olika arbeten. Arbetstillfällen kopplade till kretsloppssamhället kan växa fram som t.ex. återvinningsindustri och ny och småskalig energiteknik med inhemska och förnybara energikällor. Den internationella marknaden för olika former av miljöteknik växer också snabbt. En skatteväxling innebär dock att näringslivet i stort miljöanpassas, och stora delar gynnas genom lägre arbetsgivaravgifter.

Erfarenheter från så gott som samtliga övriga marknader visar att det är mycket sällan företag blir framgångsrika internationellt med produkter som inte först producerats för hemmamarknaden. En skatteväxling, och i övrigt en effektiv miljöpolitik, skulle bidra till en utveckling av miljö- och energiteknik i Sverige som skulle skapa förutsättningar för att svenska företag att nå internationella framgångar inom miljöområdet och därmed skapa nya arbetstillfällen i Sverige.

En reform i denna storleksordning kräver en bred parlamentarisk uppslutning. Det är nödvändigt för att skapa den långsiktighet och förutsägbarhet som såväl företag som privatpersoner har rätt att kräva för att få tid för anpassning. Särskilda regler och övergångsperioder kan vara nödvändiga, bl.a. för svensk basindustri.

Under budgetåret 1995/96 inleds enligt kristdemokraternas förslag en skatteväxling. Arbetsgivaravgifterna minskar med 1,5 % fr.o.m. den 1 januari 1996, och en nettodeponiskatt, avfallsskatt, införs fr.o.m. den 1 juli 1995 med den skattesats som Avfallsskatteutredningen föreslagit. Sverige bör i olika internationella organ – EU, OECD, FN, etc. – verka

för att skattesystemen får en miljöprofil genom exempelvis skatteväxling från arbete till miljöbelastning. Det är ytterst angeläget att regeringen kraftfullt ämnar stödja arbetet inom EU-kommissionen för skatteväxling på EU-nivå. EU-länderna har också att brottas med hög arbetslöshet samt miljöförstöring. I en i denna kammare nyligen ställd fråga av kristdemokraten Dan Ericsson svarade miljöminister Anna Lindh att regeringen intar en positiv hållning till skatteväxling. Det tycker jag är bra.

Fru talman! Den parlamentariska utredning som har i uppgift att lämna förslag till hur en skatteväxling för miljön kan utformas bör få i uppgift att utreda skatteväxlingsmöjligheterna även på trafikens område, exempelvis att momsen på kollektivtrafik sänks och på sikt avskaffas. Biobränslen bör skattebefrias även vid låginblandning. En skatteväxling på trafikens område bör vidare innebära en successiv höjning av koldioxidskatten på drivmedel.

Totalt sett måste styrmedlen på trafikens område leda till kraftigt förbättrad bränsleeffektivitet i hela fordonsparken, att alternativa bränsleslag gynnas och kollektivtrafikens andelar av trafikarbetet ökar på bekostnad av privatbilism. Höjningarna av skatten på transporterna, främst bränslet, skall motsvaras av en sänkning av skatten på arbete.

Tydliga mål bör fastställas för att utvecklingen skall drivas i rätt riktning och öka aktörernas möjlighet att arbeta med god framförhållning. Ett tydligt mål bör vara att minst hälften av alla bilar år 2010 drivs med annat än fossila bränslen. En tydlig strategi för hur detta mål skall nås bör utarbetas.

Jag har tidigare talat om avfallsskatten. Kristdemokraterna anser att en sådan avfallsskatt bör införas i enlighet med Avfallsskatteutredningens förslag. Den modell som bör väljas är en s.k. nettodeponiskatt. Den fungerar så att skatten baseras på de invägda avfallsmängder som vägs in för deponering eller förbränning under en viss period, reducerat med de mängder som vägts ut under samma tidsperiod, dvs. gått ut på en kretsloppsmarknad. På detta sätt beskattas endast deponins tillväxt.

Skatten bör omfatta alla deponier med en tillåten mottagningsplikt överstigande 50 ton per år. För att inte detta skall leda till en överflyttning av avfall till mindre deponier bör ett fribelopp om 50 ton införas för samtliga skattskyldiga deponier. Skatten bör omfatta både s.k. konsumtionsavfall, vilket definieras som hushållsavfall, park- och trädgårdsavfall, bygg- och rivningsavfall, icke branschspecifikt avfall och slam samt produktionsavfall. Produktionsavfall är sådant avfall som är knutet till produktionsprocessen, dvs. branschspecifikt avfall.

Avfallsskatten är ett första steg i en kristdemokratisk skatteväxling där skatten oavkortat skall gå till miljöförbättrande åtgärder och till en sänkning av arbetsgivaravgiften. Om man sätter skattesatsen till 0,6 % av basbeloppet per ton avfall och skattesatsen för avfall som går till förbränning på 2,4 % av basbeloppet, inbringas ca 2 miljarder per år.

Till slut vill jag säga några ord om båtskatten. Med anledning av att det finns fem olika motioner om en båtskatt har utskottet utan någon som helst motivering förordat att regeringen bör pröva frågan i samband med överväganden om ett fritidsbåtsregister. Enligt kristdemokra-

ternas mening saknas det skäl för att ta upp denna tanke till särskild prövning. Fritidsaktiviteter av olika slag subventioneras i dag i stor utsträckning av allmänna medel, men detta gäller inte i fråga om båtsporten. De avgifter som kan tas ut i form av hamnavgifter, priser på sjökort m.m. torde mer än väl täcka kostnaderna för denna verksamhet. Därtill kommer den skatt som båtägarna erlägger för drivmedel och som blir mycket hög i förhållande till färdsträckan och till de jämförelsevis små samhällsinsatser som båtsporten drar med sig.

Jag står bakom samtliga reservationer som har kristdemokratisk beteckning men yrkar endast bifall till reservationerna nr 1, 30 och 62.

Låt mig också säga några avslutande ord till Rolf Kenneryd, som talade om att påverka i sak. Det är viktigt att påverka i sak, men det finns olika sätt att göra det. Det finns saker som händer utanför detta hus som inte handlar om regeringsförhandlingar, men där man ändå driver opinion för vissa frågor. Där menar jag att fler partier har varit verksamma att driva opinion mot förslaget om fastighetsskatt på jord- och skogsbruk. Om Centern tror att endast det har påverkat fastighetsskatten i Sverige får man väl tro det. Men jag tycker inte att det är rimligt att framställa det på det sättet.

Anf. 99 RONNY KORSBERG (mp) replik

Fru talman! Jag kan inte avhålla mig från att ställa en fråga till Michael Stjernström som en i raden av talare som påpekar att finansieringen av EU-medlemskapet strider mot svensk beskattningsprincip och är ett ovälkommet sätt att behandla skatter på, dvs. att man öronmärker pengarna på det här sättet.

Jag måste fråga Michael Stjernström: Är inte detta egentligen bara en fråga om hur man väljer att definiera detta? Om man i ett visst statsfinansiellt läge bestämmer sig för att ytterligare spä på kostnadssidan med 20 miljarder, är det då inte rimligt att man också anger hur man har tänkt sig att förstärka inkomstsidan? Det behöver inte nödvändigtvis tolkas som att pengarna är öronmärkta, utan man anger hur det skall finansieras.

Sedan måste jag också fråga: Hörde jag rätt när Michael Stjernström sade att avfallsskatten oavkortat skulle gå till miljöförbättrande åtgärder? Är inte det i så fall att öronmärka skattemedel?

Anf. 100 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Jag vet inte hur noga Ronny Korsberg lyssnade på mitt anförande. Om man har en öronmärkningsprincip lyfter man fram det som en belastning på statsbudgeten. Detta är ett ovälkommet inslag. Det är mycket mer rimligt att ta det i helheten över statsbudgeten.

Avfallsskatten ingår som en del i den skatteväxling som kristdemokraterna föreslår. Där finns det många delkomponenter.

Anf. 101 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! Jag sade att jag stödde den här propositionen. Då bör man ju rimligtvis även stödja den i kammaren och stödja vännen Lisbeth Staaf-Igelström med argument.

Jag börjar med pensionsavdragen. Michael Stjernström säger att detta inte är en skatteförmån. Om det inte är det, Michael Stjernström, föreslår alltså ni kristdemokrater att man tar bort de nuvarande regler som finns. Man skall få dra av hur mycket som helst. Nu är det ett basbelopp, och det är 10 % för inkomster mellan 10 och 20 basbelopp. Men om det inte är någon skatteförmån kan man ta bort alla dessa regler, eller hur?

Det är bara kristdemokraterna som intar den här positionen. Alla andra partier har accepterat att vi skall ha vissa begränsningsregler. Men det kan ju inte ni göra, eftersom ni inte ser det som en förmån.

Det är naturligtvis en förmån. Det är en skattekredit – självklart är det så. Det är bra om människor sparar till sin pension. Det är bra om människor investerar riskkapital. Det är bra om människor investerar och bygger hus som de kan bo i. Men jag tycker inte att vi politiker skall styra människors sparande.

Michael Stjernström säger att det är bra med ett stort sparande. Det lärde jag mig när jag såg tidningen Spara och Slösa i skolan. Om man spar mycket får man pengar till investeringar. Men nu har vi en internationell ekonomi. Vad Michael Stjernström egentligen menar är att det är bra med investeringar. Ett stort finansiellt sparande är inte alls detsamma som investeringar. Det kan t.o.m. hämma investeringarna, och det gör det just nu i Sverige.

Jag tycker att det kan behövas en båtskatt för att vi skall få in pengar. Jag tycker att de pengarna bl.a. skall användas för sjösäkerhet, Michael Stjernström. Hur mycket pengar har Kustbevakningen att röra sig med för sjösäkerheten? Skar inte regeringen ner här sist? Hur mycket pengar har Sjöfartsverket för sina satsningar för fritidsbåtsturismen? Hur mycket pengar har de att röra sig med? Hur mycket skar regeringen i de anslagen sist?

Jag vet svaren på dessa frågor. Därför vet jag att det behövs pengar. Jag vet att en stor del av sjösäkerhetsarbetet får utföras av ideella organisationer, som Svenska Livräddningssällskapet, på fritiden. De arbetar dag som natt och har oerhört dålig ersättning. Jag vet att det behövs mer pengar till sjösäkerheten. Därför tycker jag att det är rimligt med en båtskatt.

Anf. 102 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Det handlar alltså om en fördelning och att man väntar med att ta ut sina arbetsinkomster till senare i livet, Lars Bäckström. Man får ändå skatta för dem när de faller ut. Jag tycker att det är mycket viktigt att vi i Sverige uppmuntrar till sparande och inte har den här ryckigheten i beskattningen som innebär att det kommer nya regler varje år. Det ökar osäkerheten och gör att människor håller ändå hårdare i sina pengar. Jag är tveksam till om det här förslaget verkligen kommer att leda till en minskning av sparandet. Det finns så många andra osäkerhetsmoment. Jag tror faktiskt att man har fel även i detta.

Jag är bekymrad över regeringens och stödtruppernas mycket negativa syn på sparandet. I olika sammanhang för man även fram att sparande i aktier skulle vara en passiv placeringsform. Jag tycker att detta

har inspirerats mycket av LO:s resonemang, där man talar om passivt och aktivt sparande. Jag är bekymrad över den utvecklingen.

Anf. 103 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! Nu är vi alltså överens om att detta är en förmån, Michael Stjernström. Vi har begränsat förmånens storlek. Att man har rätt att göra avdrag är en förmån. Vi är överens om att det skall finnas ett tak för hur stora avdrag man skall få göra. Då är vi överens om principen. Nu diskuterar vi nivån inom samma princip. Vi har tydligen samma principsyn. Vi diskuterar en rimlig nivå.

Då säger vi att det kan vara rimligt att sänka den här nivån något just nu när Sverige har så oerhört dåligt med pengar att vi inte har råd att hålla en anständig nivå på sjukvården. Det har kristdemokraterna påtalat.

När vi inte har råd att hålla en anständig nivå för dagens pensionärer och på äldreomsorgen kan det kanske vara rimligt att vi drar ner på den här förmånen för morgondagens pensionärer. Det är detta vi säger.

Det är samma resonemang när det gäller båtskatten. Jag säger att det behövs pengar till ökad sjösäkerhet och ökade insatser för strandstädning längs kusterna. Det behövs pengar till dessa saker. Då sägs det att det inte skall vara någon öronmärkning.

Ni kan avvisa alla inkomstförstärkningar med argumentet att det inte skall vara någon öronmärkning, och ni använder det ständigt och jämt. Ni tycker inte om att finansiera saker och ting. Det är bättre att lova förbättringar – bättre service, skattesänkningar och förmåner för den som skall investera i aktier och för den som skall pensionsspara. Dessutom har vi ett litet skatteavdrag för den som tänker bygga hus. Men det fungerar inte med den typen av önskningar.

Anf. 104 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Fru talman! När det gäller den sista slängen om finansiering vill jag säga att vi har finansierat de förslag som vi för fram i en total budget. Den är starkare än regeringens förslag.

Om det finns något område i den proposition som vi nu diskuterar som kräver långsiktighet är det faktiskt pensionsfrågorna. Det begrep de partier som gjorde upp om detta i pensionsuppgörelsen. Det låter litet märkligt att man talar om fasta spelregler när man inte är beredd att göra detta på pensionsområdet.

Jag tror inte att förslaget om båtskatt kommer att ge speciellt mycket pengar om det realiseras. Jag tror att det statsfinansiellt kommer att vara ett mycket lågt belopp.

Anf. 105 ROLF KENNERYD (c) replik

Fru talman! Michael Stjernström berörde i likhet med Isa Halvarsson och Lars Bäckström, och möjligen också Carl Fredrik Graf, de problem som är förknippade med fastighetstaxeringen i attraktiva områden, dvs. skärgårdsfastigheter och liknande. Han begär i en reservation en utredning med uppgift att göra en förutsättningslös genomgång

av fastighetsbeskattningens effekter på bl.a. skärgårdsbefolkningen och ange möjliga lösningar.

Det finns alltså inga egna förslag till lösningar. Till detta vill jag gärna replikera att det finns angivet i betänkandet att den här frågeställningen, som i och för sig är mycket besvärlig, har berörts av Fastighetsskatteutredningen 1992. Den har berörts i betänkandet Principiella utgångspunkter för beskattning av fastigheter 1994 och i betänkandet från Skärgårdsutredningen 1994. Den är också för närvarande föremål för beredning inom den bostadspolitiska utredningen.

Jag anser att detta är en reservation som definitivt inte tillför något som helst sakligt mervärde. Den kan definitivt inte anses vara ägnad att påverka i sak. Den ger ingen som helst inriktning när det gäller möjligheterna att lösa de problem som i och för sig är stora och som jag personligen betvivlar att man över huvud taget kan lösa inom fastighetsbeskattningens ram.

Anf. 106 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Det finns många förslag på hur det här skulle kunna se ut. Men man har ännu inte hittat den rätta modellen. Jag tycker att det är beklämmande att det är flera partier här i riksdagen – kanske t.o.m. en majoritet av partierna – som egentligen tycker att detta är ett problem, men man har ännu inte kommit till skott och hittat en lösning. Det hade varit en styrka om vi hade fått en majoritet för ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen att verkligen ta itu med detta. Jag beklagar att det inte blev så.

Anf. 107 ROLF KENNERYD (c) replik

Fru talman! Michael Stjernström hade kunnat bidra med åtminstone embryot till ett förslag till lösning. Det hade jag betraktat som en väsentlig större styrka än den reservation som nu föreligger. Den är totalt uddlös.

Anf. 108 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s)

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till skatteutskottets hemställan i betänkande 28 och avslag på de 73 reservationer som fogats till betänkandet. Samtidigt vill jag rikta ett tack till vännen Lars Bäckström för hans stöd när det gäller pensionssparandet och båtskatten. Jag skulle inte ha kunnat uttrycka det bättre själv.

Avgiften för Sveriges medlemskap i EU beräknas långsiktigt öka de offentliga utgifterna med 20 miljarder kronor. Riksdagen har under hösten 1994 fattat beslut som sammantaget år 1998 ger en inkomstförstärkning för den offentliga sektorn på ca 7,5 miljarder kronor.

I detta betänkande tillstyrker utskottet ytterligare förslag om finansieringen. De förslag som tillstyrks avser en begränsning av avdragsrätten för privata pensioner, en fastighetsskatt på lokaler och industrifastigheter och höjningar av koldioxidskatten, skatten på el, produktionsskatterna på vattenkraftverk och kärnkraftverk, bilaccisen och bränsleskatten för arbetsfordon. En mindre avvikelse från regeringens för-

slag görs när det gäller vissa fordon inom gruvindustrin. De föreslagna inkomstförstärkningarna uppgår till 6,5 miljarder kronor.

I betänkandet behandlas även ett antal motioner från den allmänna motionstiden beträffande bostadsbeskattningen och de indirekta skatterna. Utskottet föreslår tillkännagivanden till regeringen i fråga om en eventuell båtskatt och i fråga om en slopad hundskatt.

Fru talman! Vi socialdemokrater har varit mycket tydliga när det gäller vilka principer som skall råda vid finansieringen av EU-avgiften. Vi har även varit mycket tydliga och på ett tidigt stadium talat om hur vi vill finansiera avgiften, och vi lägger nu fram förslag som uppfyller kraven på den återstående finansieringen.

Ett förslag är att det allmänna avdragsutrymmet för privata pensionsförsäkringspremier och insättningar på pensionssparkonton begränsas. Från utskottsmajoritetens sida anser vi att det med hänsyn till de numera väl utbyggda systemen för allmän pension och tjänstepension är möjligt och rimligt att trappa ned avdragsutrymmet till en mer avvägd nivå. Eftersom pensionssparandet ger höginkomsttagarna en större skattefördel än andra har nedtrappningen också fördelningspolitiska fördelar. Och det är en viktig princip för oss socialdemokrater att de som har mest får vara med och betala, även medlemskapet i EU. Förslaget har granskats av Lagrådet som har ansett att förfaringssättet, dvs. retroaktiviteten, kan godtas eftersom mycket annars skulle tala för att ett annat förfarande skulle medföra omfattande åtgärder som betingas av skatteskäl och som till stor del skulle motverka syftet med lagändringen.

Ett annat förslag är att fastighetsskatten breddas till att omfatta kommersiella lokaler och industrifastigheter. Det finns flera skäl som talat för att välja ett ökat fastighetsskatteuttag framför andra skattehöjningar. Basen för fastighetsskatten är orörlig och ger därför upphov till begränsade ekonomiska snedvridningar. Den är enkel att administrera, och utrymmet för skattefusk är mycket begränsat. Nackdelen är att skattebelastningen är oberoende av den faktiska avkastningen. Detta gör att nivån generellt bör vara låg. Det gäller särskilt fastigheter som är utsatta för internationell konkurrens. En ytterligare synpunkt är att fastighetsskatten innebär en något mindre belastning i näringsverksamhet, eftersom kostnaden för skatten är avdragsgill. Regeringen har därför bedömt att en skälig nivå för fastighetsskatten är 0,5 % av taxeringsvärdet för industrilokaler och 1 % av taxeringsvärdet för kommersiella lokaler.

Utskottsmajoriteten instämmer i regeringens synpunkter på detta område och anser att förslaget om en breddning av fastighetsskatten uppfyller de krav som lagts fast när det gäller finansieringen av Sveriges medlemskap i EU.

Under den allmänna motionstiden har väckts ett antal motioner på fastighetsbeskattningsområdet. Jag skall kommentera några.

I motioner från moderaterna och kds yrkas att den beslutade höjningen av fastighetsskatten skall återställas från 1,7 % till 1,5 %. Utskottsmajoriteten anser att beslutet om höjd fastighetsskatt skall ligga kvar. Vi anser bl.a. att det är oansvarigt att i det besvärliga ekonomiska

läge som vårt land befinner sig i försvaga statsbudgeten med ca 2 miljarder kronor. Vidare har höjningen av fastighetsskatten också gjort det möjligt att undvika den extra höjning av den garanterade räntan för vissa bostäder som annars skulle ha skett.

I ett flertal motioner begärs utredningar eller åtgärder som tar sikte på de problem som fastighetsskatten innebär för den bofasta befolkningen i skärgården och andra liknande områden. Bostadsutskottet har i sitt yttrande till skatteutskottet anfört att detta är en viktig fråga, inte minst i bostadspolitiskt perspektiv. Man anser vidare att innan någon ställning tas i frågan bör resultatet av den nyligen tillsatta bostadspolitiska utredningen avvaktas. Denna fråga har under senare år behandlats av flera utredningar, som konstaterat att möjligheterna att finna lösningar inom fastighetsbeskattningen är små.

Utskottsmajoriteten anser att de effekter som uppkommer när fastighetspriserna inom vissa områden stiger, utan att detta beror på en ökad ekonomisk bärkraft hos ägarna, är ett allmänt problem som är svårt att lösa via skattereglerna. Vi är medvetna om att situationen för de fastboende i skärgården är bekymmersam, och vi förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen, då särskilt fastighetsbeskattningens effekter för de fastboende i dessa områden, samt vid behov vidtar åtgärder.

Fru talman! En annan del av finansieringen av EU-avgiften är förslaget om höjning av koldioxidskatten på bränsle och skatten på elkraft. Koldioxidskatten är en viktig del i miljöhänsynen inom skattesystemet, och en höjning av den allmänna nivån både ger ett ekonomiskt tillskott och bidrar till en skärpning av miljöprofilen. Energiskatten på elkraft höjs för att man skall kunna behålla balansen mellan kostnaderna för uppvärmning med el och olja. På detta förslag har dels yrkats avslag, dels har ytterligare höjningar av skatterna föreslagits. Energikommissionen, som har till uppdrag att bl.a. lägga fram förslag om program med tidsangivelser för omställningen av energisystemet, arbetar för närvarande med de frågor som tas upp i motionerna. Kommissionen skall avlämna en rapport senast den 1 december i år. Från utskottsmajoritetens sida anser vi att det inte är påkallat att ta ställning till yrkanden som är inriktade på en allmän omställning av energisystemet, utan i denna del bör Energikommissionens slutsatser avvaktas.

Ett annat finansieringsförslag är att höja koldioxidskatten för industrin från en fjärdedel till hälften av den allmänna nivån. En sådan höjning kräver dock ett samtidigt införande av utökade nedsättningsmöjligheter för energiintensiva företag, om inte motsvarande beskattning införs samtidigt i våra konkurrentländer. Sådana regler kan emellertid komma i konflikt med gemenskapsreglerna och kräver därför djupare analyser. Dessa överväganden pågår nu inom regeringskansliet. Det är av största vikt att de överväganden som nu sker beträffande industrins skatteregler även omfattar växthusnäringen m.fl. branscher som befinner sig i ett utsatt läge. Det är viktigt att regeringen beaktar de problem som de konkurrensutsatta företagen har och utformar de kommande nedsättningsreglerna på ett sådant sätt att de svenska företagen inte får svårt att hävda sig i den internationella konkurrensen.

I propositionen föreslås vidare att trafikbeskattningen av arbetsfordon även skall gälla för fordon som används i industriell tillverkning. Här gör utskottsmajoriteten en mindre avvikelse från regeringens förslag, och det gäller de specialbyggda motorfordon som uppfordrar malmen ur gruvorna. De skall även i fortsättningen omfattas av industrinedsättningen.

En höjning av produktionsskatterna för vattenkraftverk och kärnkraftverk ingår också i finansieringen. Det sägs vidare i propositionen att det under beredning av detta förslag förts fram önskemål om att vattenkraftsskatten i sin helhet skall ersättas med en fastighetsskatt. Denna fråga prövas nu inom regeringskansliet. Utskottsmajoriteten anser att även en höjning av skatten på äldre vattenkraft och på kärnkraftverk bör genomföras som ett led i budgetförstärkningen som en följd av EU-medlemskapet. När det gäller andra motionsyrkanden på detta område vill jag hänvisa till de överväganden som sker inom regeringskansliet.

I ett flertal motioner tas upp frågan om skatterna och miljön. Regeringen har i en skrivelse "Miljön – vårt gemensamma ansvar" presenterat inriktningen av det miljöpolitiska arbetet. Det är angeläget att öka användningen av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken för att bl.a. skapa en riktig prissättning på miljöförstöringen och på uttaget av naturresurser. En ökad användning av miljöskatter och avgifter kan öka lönsamheten för investeringar i miljöskyddande och resursbesparande teknik, vilket ofta i sin tur leder till teknisk utveckling.

Miljöanpassningen av det svenska energisystemet fortsätter, bl.a. för att minska riskerna för globala klimatförändringar. Beskattningar inom energisektorn är ett viktigt instrument i miljöpolitiken som bör utvecklas ytterligare. Dessa frågor kommer att bli föremål för en mycket ingående behandling i Skatteväxlingskommittén som nyligen påbörjat sitt arbete. Kommittén har en parlamentarisk sammansättning, och den har en stor frihet när det gäller inriktningen av dess viktiga arbete.

På trafikområdet föreslås att försäljningsskatten höjs på personbilar samt lätta bussar och lastbilar. Skatteuttaget för lätta fordon och motorcyklar har i princip varit oförändrat sedan 1987. Vidare föreslås att försäljningsskatten indexeras.

Ett annat förslag är att skyldigheten att använda högbeskattad, miljöklassad dieselolja utvidgas till jordbrukstraktorer, terminaltraktorer, motorredskap och terrängfordon. När det gäller det sistnämnda förslaget uppfylls med detta den av riksdagen beslutade målsättningen om en miljöstyrning också beträffande arbetsfordonen.

Det har väckts ett antal motioner om olika former av miljöstyrning inom trafiksektorn som avstyrks med hänvisning till det utredningsarbete som pågår inom området.

I ett flertal motioner tas upp frågan om de mindre fiskefartygens skattebefrielse. Fartyg som används yrkesmässigt är befriade från energiskatt, koldioxidskatt och svavelskatt. När drivmedelsbeskattningen den 1 januari i år utvidgades till att omfatta fritidsbåtar bedömdes det som nödvändigt att låta de mindre yrkesfartygen övergå till ett

restitutionsförfarande. I flera motioner framförs att restitutionsförfarandet innebär en belastning för de mindre yrkesfartygen.

Utskottsmajoriteten har förståelse för den kritik som riktas mot restitutionssystemet men vill understryka att den ökade skillnaden i skattenivå för dessa bränslen medför ett ökat kontrollbehov. Vi utgår dock ifrån att regeringen noga följer utvecklingen på området och prövar möjligheterna till alternativa lösningar, som minskar olägenheterna med nuvarande bestämmelser.

Fru talman! På två områden föreslår utskottet ett tillkännagivande till regeringen. Det ena är frågan om slopad hundskatt, och det andra är frågan om eventuell båtskatt. När det gäller hundskatten anser utskottet att tiden nu är mogen att överväga att avskaffa hundskattelagen och registreringsskyldigheten från 1923. Skatten har en begränsad finansiell betydelse, och det kontrollbehov som motiverade att lagen infördes föreligger inte längre.

Det har framställts ett flertal motionsyrkanden om båtskatt. Utskottsmajoriteten anser att det är lämpligt att i samband med de överväganden som skall göras beträffande ett fritidsbåtsregister även pröva frågan om en båtskatt.

Fru talman! Moderaterna har yrkat avslag på samtliga förslag till skattehöjningar som behandlas i detta betänkande. De hänvisar till att de fullt ut har finansierat EU-medlemskapet och hänvisar till sin ekonomiska partimotion från januari i år. Deras förslag innebär att skatterna sänks med 46 miljarder kronor fram till 1998.

De besparingar som föreslås är liksom tidigare riktade mot de svagare i samhället, medan skattesänkningarna gynnar höginkomsttagarna. Skall man göra uppoffringar, besparingar eller finansiera något, såsom t.ex. EU-medlemsavgiften, så måste dessa förslag på ett eller annat sätt kunna upplevas som någorlunda rättvisa av medborgarna i vårt land.

Det är här skattepolitiken kommer in i bilden. Skattepolitiken är förmodligen det bästa fördelningspolitiska instrument vi har att tillgå. Det är troligtvis därför som Carl Fredrik Graf och moderaterna är så negativa till skattehöjningarna.

Spåren av era skattesänkningar, som genomfördes under de borgerliga regeringsåren, förskräcker. Dessa skattesänkningar innebar att vi nu har en mycket stor och tung ryggsäck att bära på, och denna ryggsäck innehåller en mycket stor statsskuld, ett budgetunderskott och en mycket hög arbetslöshet.

Anf. 109 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Fru talman! Lisbeth Staaf-Igelström har på ett utifrån hennes utgångspunkter förtjänstfullt sätt redogjort för vad som står i denna handbok för skattehöjare, vilket man skulle kunna beteckna det här betänkandet som.

Jag har en ganska kort repliktid, och det är därför svårt att kommentera samtliga punkter. Jag vill emellertid upprepa några av de frågor som jag ställde i mitt huvudanförande och som utskottets representant här inte med ett ord antydde något svar på.

Den första principiellt viktiga frågan är naturligtvis det skattetryck som kommer att gälla i det här landet efter det att riksmötet avslutas på torsdag. Är det för lågt, är det lagom, eller är det för högt? Det är en fråga som jag vill ha svar på.

En andra fråga som jag ställde var huruvida Lisbeth Staaf-Igelström ansåg att pensionssparandet är ett uttryck för skatteundandragande eller ett sätt för enskilda människor att trygga sin pensionering.

Den tredje frågan gäller huruvida Lisbeth Staaf-Igelström instämmer i det som jag citerade ur finansplanen från i januari. Där ansåg man ju att skattetrycket nu började nå gränsen.

Den fjärde frågan är en fråga som jag vet är en av Lisbeth Staaf-Igelströms hjärtefrågor, nämligen båtskatten. Hon har funderat över den under många år och har förmodligen därför en uppfattning om vilket nettotillskott den kan ge till statsverket. Om detta skulle jag vilja ha, om inte en exakt beräkning, så åtminstone en idé.

Slutligen konstaterar jag att man saknar en känsla för hur dessa förslag berör enskilda människor, företag och näringsidkare ute i landet. I stället resonerar utskottsmajoritetens representant med utgångspunkt från det rent fiskala behovet och ser inte de långsiktiga konsekvenserna av det som nu kommer att hända. Detta tycker jag att det finns anledning för Lisbeth Staaf-Igelström att fundera och reflektera litet grand över. Jag gjorde ett försök i mitt anförande att just koppla förslaget till enskilda människors situation.

Anf. 110 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik

Fru talman! Jag börjar med frågan om båtskatten och hur mycket den kommer att ge i nettotillskott. Vi kan tyvärr inte svara på den frågan ännu. Det är därför vi uppdrar till regeringen att utreda och pröva frågan för att sedan återkomma till riksdagen med ett förslag. Utifrån det får vi sedan se vad som gäller.

När det gäller skattetrycket tror jag att det är ungefär lagom högt för att klara det budgetunderskott och den tunga ryggsäck som ni drog på oss under era borgerliga år.

När det gäller pensionssparandet måste vi väl vara överens om att detta faktiskt är en skatteförmån och att det främst är höginkomsttagarna som tjänar på denna skatteförmån. Sedan kan man diskutera hur stor skatteförmånen skall vara.

Anf. 111 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Fru talman! Båtskatten håller på att bli något av ett huvudnummer i detta betänkande, som omfattar finansieringen av EU-medlemskapet. Men jag tolkar ändå Lisbeth Staaf-Igelströms replik så, att om ett införande av båtskatt inte ger så särskilt mycket så kan hon tänka sig att man skall avstå från att införa den. Då kan hon ju utan att ha sett någon beräkning tala om för mig var gränsen går någonstans. En sådan öppning kan ju göras redan i dagsläget utan någon beräkning, så att vi har någonting att gå efter i framtiden.

Jag har inte fått svar på frågan om huruvida Lisbeth Staaf-Igelström och socialdemokraterna instämmer i dag med vad som stod i finanspla-

nen i januari om att skattetrycket håller på att gå igenom taket. Jag tycker faktiskt att frågan vore värd en kommentar från utskottsmajoritetens representant.

Däremot fick jag ett svar: Nu är skattetrycket rätt. Det var väl det som Lisbeth Staaf-Igelström sade? Vi skall alltså i Sverige leva med ett skattetryck på mellan 55 % och 60 %, vilket är väsentligt högre än i de flesta andra europeiska länder. Det är det besked som socialdemokraternas representant ger till kammarens ledamöter i dag. Av den orsaken har jag anledning att vara litet orolig för utvecklingen i den svenska ekonomin i framtiden.

Anf. 112 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik

Fru talman! Detta med att göra båtskatten till ett huvudnummer i dagens debatt har inte jag bidragit till. Jag tror att jag ägnade ungefär fem rader i mitt anförande åt frågan om båtskatten. Det är Carl Fredrik Graf och andra här som har bidragit till att det har blivit ett huvudnummmer. Som jag sade skall man pröva och utreda frågan. Sedan skall man återkomma till riksdagen med ett eventuellt förslag när det gäller båtskatten.

När det gäller det här med skattetrycket, att vi hade nått taket osv. höjde ni under de borgerliga regeringsåren utgifterna och sänkte inkomsterna. Det är den ryggsäcken som vi fortfarande har att jobba med.

Anf. 113 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Lisbeth Staaf-Igelström sade i sitt anförande att kristdemokraternas förslag om att återställa fastighetsskatten till 1,5 % skulle vara ofinansierat. Men så är det inte. Kristdemokraterna står däremot fast vid den överenskommelse som träffades 1992 om en nedtrappning av bostadssubventionerna med 3 miljarder. Fördelningen gjordes på ett sådant sätt att höga kapitalkostnader fick en lägre nedtrappning eller befriades helt. Det är vår mening att fastighetsskatten bör återställas till 1,5 % och att besparingen i räntebidragen genomförs som vi kom överens om.

Jag vill rikta en annan fråga till Lisbeth Staaf-Igelström. Tror socialdemokraterna här i riksdagen verkligen att en minskning av pensionsavdraget minskar sparandet? Är det inte så, att förslaget i stället ökar osäkerheten och att behovet av att spara kvarstår?

Anf. 114 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik

Fru talman! Ni vill sänka fastighetsskatten från 1,7 % till 1,5 %. Det tycker vi är oansvarigt i dagens läge när vi har den ekonomiska situation i vårt land som vi har. Dessa pengar behövs. De har också använts för att hålla nere hyran för människor som bor i vissa bostäder.

Den neddragning av pensionsavdraget som vi föreslår berör 10 % av dem som sparar i pensionssparande. 90 % berörs inte över huvud taget.

Anf. 115 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Om det vore så enkelt som att det bara berör 10 % vore jag glad. Men det sänder en psykologisk signal till människor som sparar i pensionssparande. De undrar om detta ytterligare kommer att förändras i framtiden. Blir det ytterligare neddragningar nästa år? Kan man lita på att politikerna ser till att det finns stabilitet i de olika ekonomiska systemen? Jag är rädd för att detta ökar osäkerheten ytterligare samtidigt som det kanske blir helt kontraproduktivt. Det gör människor så osäkra att de sparar ännu mera.

Anf. 116 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik

Fru talman! Vi skall också komma ihåg att pensionssparandet fortfarande är ett gynnat sparande. Jag tror att de flesta kommer att fortsätta att spara i pensionssparande.

Anf. 117 ISA HALVARSSON (fp) replik

Fru talman! Lisbeth Staaf-Igelström sade att hon hade förståelse för problemet med de små fiskebåtarna. Varför då inte hjälpa dessa fiskare? Fiskare som jag har talat med är bestörta över det som de upplever som en ren trångsynthet. Kontrollskälen är ju inte längre aktuella. Det krävs ett speciellt fartygstillstånd för att man skall få bedriva yrkesmässigt fiske. Då behöver man inte befara att fritidsbåtar tankar på felaktiga grunder. Fiskarna säger också att de inte blir räddade av någon allmän välvilja.

Jag vill också ta upp detta med pensionssparande, som är speciellt viktigt för kvinnor som har en ojämn arbetsinkomst – livsinkomsten skall ju vara det avgörande. Jag har mött kvinnor som har blivit väldigt oroade just över de signaler som har sänts ut.

Sedan lever vi i en internationell ekonomisk miljö. Alternativet till pensionssparande i svenska institut är ju att man sparar utomlands. Förra året placerades 10 miljarder kronor utomlands, men det gjordes säkert inte av dessa kvinnor, och bara 6 miljarder inom landet. Oroar inte detta Lisbeth Staaf-Igelström? Är inte ni socialdemokrater medvetna om behovet av fasta spelregler för sparande, speciellt när det gäller pensionssparande?

Anf. 118 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik

Fru talman! När det gäller de mindre fiskefartygens skattebefrielse sade jag i mitt inledningsanförande att vi är medvetna om att det finns problem. Vi utgår också ifrån att regeringen noga följer frågan och om det behövs prövar möjligheterna till alternativa lösningar som minskar olägenheterna med nuvarande bestämmelser. Vi har alltså uppmärksammat frågan.

När det sedan gäller pensionssparandet för kvinnorna vill jag återigen upprepa att det är 10 % av pensionsspararna som berörs av detta. 90 % berörs inte. Jag är helt övertygad om att det är ett ytterst fåtal kvinnor som befinner sig bland dessa 10 %, tyvärr måste jag säga.

Det investerades 10 miljarder utomlands i olika försäkringar och 6 miljarder inom landet. Hur kan det komma sig att detta hände under 1994? Vi hade ju en borgerlig regering ända fram till oktober månad.

Anf. 119 ISA HALVARSSON (fp) replik

Fru talman! Jag är oroad över att man på det viset får ett ökat utländskt sparande, men det tycks inte Lisbeth Staaf-Igelström vara.

Jag vill ta upp det här med båtskatten, som har varit en stor fråga. I morse framställdes det som att detta med båtarna är en nagel i ögat på socialdemokraterna. Det var därför som jag talade om avundsjuka och undrade hur mycket den var värd. Alldeles nyss fick vi veta att det skulle kosta att meta. Nu skall det kosta att ha båt. Vad är det nästa som man får betala för? Skall det kosta att ha cykel?

Båtägarna betalar ju ändå ganska mycket i och med drivmedelsskatten. Båtklubbarna bedriver en ideell verksamhet, och det ser jag som någonting positivt i motsats till vad som har sagts här förut. På Båtklubben hemma i Kristinehamn jobbar man med strandstädning och engagerar sig för sjöräddning. Det är ideella verksamheter. Man tar ansvar för bryggor och båtuppställning, och man arbetar verkligen med sin fritidssysselsättning. Man tycker inte att det behövs något statligt båtregister, eftersom det frivilliga fungerar väldigt väl. Staten behöver inte lägga sig i så mycket.

Anf. 120 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik

Fru talman! Först och främst, Isa Halvarsson, fick jag inte något svar på min fråga vad det berodde på att 10 miljarder kronor gick till olika försäkringar i utlandet förra året då det var en borgerlig regering fram till oktober månad. Den frågan fick jag inte något svar på.

När det gäller vårt pensionsförslag leder inte detta till att pensionssparandet i utlandet ökar. Det gäller då avdragsmöjligheten.

Beträffande båtskatten vill jag hänvisa till min vän Lars Bäckström. Han har tyvärr lämnat kammaren nu, men han talade så vällovligt om båtskatt tidigare att jag kan instämma i det.

Fru talman! När det sedan gäller skatt på cykel är jag en mycket stor cykelentusiast. Det tror jag inte att jag kommer att medverka till.

Anf. 121 LENNART FREMLING (fp)

Fru talman! Vi behandlar nu ett ärende som kallas Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m. Jag skall tala om "m.m.", dvs. min motion om hundskatten. Det är en motion som jag har upprepat ett par gånger. Den gäller att man skall avskaffa både hundskatten och kommunernas skyldighet att hålla ett hundregister.

En del frågar mig hur många hundar jag har – de tror alltså att jag agerar i egen sak. Då måste jag göra dem besvikna. Jag har ingen hund. Jag är envis med mitt motionerande därför att jag är liberal och vill avskaffa förlegade regler av olika slag.

Från många års yrkesverksamhet med tekniska fordonsbestämmelser vet jag att det är lätt att införa nya regler, men det är ofta mindre uppskattat att arbeta för att förenkla regelsystem, som man ibland t.o.m.

struntar i för att de inte längre är så angelägna. Vi liberaler anser också att det är viktigt att det inte införs krångliga nya skatter, t.ex. på fritidsbåtar, eller en ny fiskevårdsavgift.

Hundskatten har redan funnits alltför länge och bör nu avskaffas. Det ursprungliga syftet att hålla reda på hundägandet och att kunna ta hand om herrelösa hundar kräver inte nu längre ett system med hundregister och hundskatt.

Med stor glädje har jag noterat att ett enigt utskott föreslår bifall till min och övriga motioner där man yrkar på ett borttagande av hundskatten.

Detta är ett litet steg mot ett bättre samhälle. I det stora perspektivet är det en liten fråga, men det är viktigt att vi ger signaler om att ta bort krångelregler.

Fru talman! Människans bästa vän är ju hunden. Hundens bästa vän kanske är riksdagen, som nu gör ett tydligt tillkännagivande till regeringen.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan på denna punkt.

Anf. 122 SIGRID BOLKÉUS (s)

Fru talman! I detta betänkande tillstyrks min motion angående hundskatten, och jag vill tacka för det. Patrik Norinder från Moderaterna, Anders Svärd från Centern och Lennart Fremling från Folkpartiet har också motionerat i frågan.

Utskottet säger till vår glädje att tiden nu är mogen att överväga ett avskaffande av hundskatten och registerskyldigheten. Regeringens överväganden bör enligt skatteutskottet inriktas på att lagen om hundskatt upphävs, och detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Tiden är verkligen mogen, och hundskatten håller på att tas bort ute i kommunerna. Detta har nu stöd i domstolsbeslut.

Flera utredningar har behandlat hundskatten, senast Åklagarutredningen, som föreslog att skyldigheten att betala hundskatt skulle avkriminaliseras och att lagen om hundskatt upphävs.

Jag var med i utredningen, och i de enkäter vi skickade ut till t.ex. polis och åklagare om förslag på brott som kan avkriminaliseras återkom hundskatten i många svar. Vi samlade också in synpunkter från de kommuner som redan avskaffat hundskatten och från dem som hade den kvar.

I betänkandet SOU 1992:61, Ett reformerat åklagarväsende, skrev vi:

"Hundskatten uppgår i regel till endast ett par hundra kronor per år. Det är tveksamt om skatten ens räcker till att täcka de kostnader i form av registrering och uppbörd och liknande som är förbundna med hundskattesystemet."

I regeringens proposition 1994/95:23 Ett effektivare brottsmålsförfarande fanns inte förslag om avkriminalisering av skyldigheten att betala hundskatt med. Justitieutskottet ansåg dock enhälligt att rättsväsendet inte skall belastas med mål om brott mot hundskattelagen och tillstyrkte motionerna.

Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m.

Flera kommuner har behållit hundskatten just för att inte bryta mot gällande lag. Efter att regeringsrätten i en dom den 13 januari 1994 gett Örkelljunga, och därmed alla kommuner, rätt att avskaffa hundskatten har ännu flera gjort det, bl.a. min hemkommun Bollnäs.

Fru talman! I detta betänkande har skatteutskottet tagit klar ställning, och nu återstår bara regeringens överväganden. Även om hundskatten är en liten fråga har den debatterats livligt och länge i beslutande församlingar. Talesättet "mycket väsen och litet ull" passar bra in på 72-åringen som nu föreslås bli historia.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

8 § Vissa inkomstskattefrågor

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU31
Vissa inkomstskattefrågor (prop. 1994/95:187)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 12 §.)

Undantag från förmånsbeskattning beträffande statsministerns tjänstebostad

9 § Undantag från förmånsbeskattning beträffande statsministerns tjänstebostad

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU43
Undantag från förmånsbeskattning beträffande statsministerns tjänstebostad

Anf. 123 LARS BÄCKSTRÖM (v)

Fru talman! Ett enhälligt skatteutskott står bakom det här betänkandet och det utskottsinitiativ som är taget. Det är bra. Vi i Vänsterpartiet tycker att det är ett bra beslut. Jag vill ändå kommentera det litet grand, och därför har jag satt upp mig på talarlistan.

Den här frågan har väckt en oerhört stor debatt i framför allt medierna. Det kommer fram människor till mig som vet att jag är skattepolitiker och säger: Där ser ni, politiker, vilka lagar ni har skapat! Inte ens landets statsminister kan leva efter de regler ni har infört, utan ni måste skapa undantagsbestämmelser.

Det här skapar en tveksamhet och utgör en möjlig grogrund för kritik, som är obefogad.

Jag läste i en tidning att det skulle vara fråga om skatteeffekter på 40 000 kr, att landets statsminister inte ens skulle klara att betala hyran. Det verkar ju konstigt. Om inte ens statsministern kan klara hyran, hur skall då en vanlig skattskyldig klara att leva efter de regler som finns i det svenska samhället?

Jag vill i samband med detta ärende säga – kanske inte så mycket till kammarens ledamöter, som jag tror är hyfsat insatta i de här frågorna – att de medieuppgifter som har cirkulerat är inte korrekta. Det är just uppgifter – det finns inga beslut i den här frågan. Det finns uppgifter om ett förhandsbesked. Mig veterligen är ett förhandsbesked en affär mellan den som har begärt beskedet och den som har lämnat det, dvs. mellan den som skall ha beskedet och skattemyndigheten. Jag kan inte gå in och titta i några handlingar och utläsa vilka kostnadseffekterna blir. Detta är bara rykten, antaganden och gissningar.

Då kan jag tillåta mig att anta, att om vi inte hade gjort den här ändringen hade det blivit effekter, men inte alls i den omfattning som har diskuterats. Det kanske kunde ha blivit fråga om ett förmånsvärde på 10 000 kr – det är min gissning – som sedan kanske också borde jämkas med tanke på de säkerhetsaspekter som finns.

Det är ju så, att vad gäller Sagerska palatset hade man gjort en jämkning i förhållande till representationsuppdrag och i förhållande till säkerhetsaspekten i fråga om personskyddet, och det hade sänkt förmånsvärdet väsentligt.

Vi kan alla erinra oss debatten om Svanholm, chefen för ABB. Den debatten gick i motsatt riktning. Då skrev en del medier att det var uppseendeväckande låga förmånsvärden. Nu extrapolerar man det åt det andra hållet.

Om jag då säger att man kanske inte hade behövt göra den här lagändringen. Jo, jag tror att man behöver göra den i alla fall. Landets statsminister är nämligen inte bara en person vilken som helst, utan det är vår nations politiske representant. Här är det inte bara fråga om personskydd i största allmänhet, utan här är det fråga om ett nationellt skyddsintresse, som är oerhört viktigt att beakta. Då menar jag att det är rimligt att man utformar en särregel med tanke på det nationella skyddsintresset och det här uppdragets oerhört speciella och viktiga karaktär för nationen.

Här har skatteutskottet kommit fram till en mycket bra teknisk lösning, som tillgodoser alla krav som kan ställas. Det finns ett uttryck från en gammal pjäs som jag en gång såg, och det är att "Caesars hustru får inte ens misstänkas". Det är riktigt. Landets främste företrädare får inte ens misstänkas för att få otillbörliga förmåner. Med den konstruktiva anda som har rått i skatteutskottet har vi skapat en lagparagraf som tillgodoser det kravet, dvs. att inte ens en misstanke faller om otillbörlig förmån.

Därmed vill jag också säga att detta inte på något sätt är en indikation på att lagstiftningen i övrigt skulle vara grovt felaktig. Men visst kan vi se över den, som utskottet har sagt. Jag vill dock med det här säga att vi politiker får akta oss för att ta intryck av en uppskruvad mediedebatt, som ibland kan förekomma.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

10 § Ny pantbankslag

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1994/95:NU27
Ny pantbankslag (prop. 1994/95:178)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 12 §.)

Kompletteringspropositionen

11 § Kompletteringspropositionen

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1994/95:NU28
Kompletteringspropositionen (prop. 1994/95:150 delvis)

Anf. 124 OLA KARLSSON (m)

Fru talman! Vi har nu att hantera näringsutskottets delar av vårens kompletteringsproposition. Vi kan med denna kompletteringsproposition konstatera den socialdemokratiska regeringens kortsiktighet på näringspolitikens område. Det som var högsta visdom i januaribudgeten tvingas man nu revidera och justera.

Man justerar och går i riktning mot en del av de invändningar vi moderater hade då.

I januari föreslog man utgiftsökningar på t.ex. anslag för främjande av kvinnors företagande, tekniköverföring och investeringsfrämjande. Nu ändrar man inriktning och föreslår indragningar.

Bristen på en klar strategi och inriktning av näringspolitiken är skadlig. Tillsammans med de tidigare återställarna med återreglering av arbetsmarknaden och de stora skattehöjningarna, har det bidragit till försämringar av näringsklimatet i landet. Den optimism som fanns i många företagarkretsar för ett år sedan har nu förbytts i misstro.

I dagens betänkande behandlas ökade anslag till Kommerskollegium och till NUTEK. Vidare tillstyrks lagändringar vad gäller avvecklingsstyrelsens verksamhet samt kreditgarantier till flygmotorindustrin. I dessa delar instämmer vi moderater i utskottsmajoritetens ståndpunkt, varför jag yrkar bifall till utskottets hemställan i dessa delar.

Vidare föreslås också att avkastningskraven vad gäller ALMI respektive Industri- och nyföretagarfonden sänks. Vi anser att detta är fel. Det innebär dels att kapitalet kommer att förbrukas, dels att vissa lån blir ännu mer subventionerade än normala lån på marknaden. Vi bör ha en fungerande riskkapitalmarknad där det med riskkapitalavdrag och skattevillkor även i övrigt blir lättare att förmedla kapital. Med den här föreslagna förändringen fördröjs den nödvändiga utvecklingen. Jag yrkar därför bifall till den moderata reservationen, reservation nr 1.

Fru talman! Eftersom detta väl är näringsutskottets sista debatt för riksdagsåret vill jag också passa på att till protokollet få framföra mitt tack till Birgitta Johansson för trevligt genomförda sammanträden.

Anf. 125 BO BERNHARDSSON (s)

Fru talman! Näringsutskottet har, som framgår av betänkandet, kunnat enas på de flesta punkter i NU28. Det gäller t.ex. anslaget till Kommerskollegium, förvaltningen av det som återstår av löntagarfondsmedlen och kreditgarantier för civil flygmotorproduktion.

Däremot har vi inte lyckats bli eniga om att sänka avkastningskraven för ALMI och för Industri- och nyföretagarfonden. Det är ett förslag som har till syfte att öka utlåningen till projekt som kan bidra till ökad tillväxt, teknologisk förnyelse och nya jobb – inte minst i de mindre och medelstora företagen.

I den reservation som moderaterna står bakom framförs i princip två invändningar.

Med den första invändningen uttrycker man en oro för att ett sänkt avkastningskrav skall leda till att kapitalet urholkas på sikt. Det är förstås svårt att hävda motsatsen. Det sker med viss automatik om man förändrar avkastningskravet till att kapitalet bara skall bevaras nominellt intakt.

Den andra invändningen handlar om att den här förändringen skulle innebära en subventionering av den här typen av lån i förhållande till de lån som marknaden erbjuder. Detta skulle i sin tur försvåra en övergång till en kommersiellt fungerande riskkapital- och kreditmarknad, som man uttrycker det i reservationen.

Det går som sagt inte att invända mot att ett sänkt avkastningskrav innebär att kapitalet mer eller mindre, beroende på inflationen, urholkas. Det uppstår med andra ord förr eller senare en kostnad för staten.

Den här åtgärden måste dock, som vi ser det, ses mot bakgrund av de svårigheter som mindre och medelstora företag sedan en tid och för tillfället upplever när det gäller tillgången till riskvilliga krediter. Det är svårigheter som i sin tur beror på problemen allmänt i ekonomin och på krisen som banksektorn har genomlevt och delvis fortfarande genomlever.

I det här läget menar vi att det krävs särskilda åtgärder bl.a. på det här området för att underlätta kreditförsörjningen och för att främja nya företag som kan bidra till att öka tillväxten och skapa nya jobb.

Vi måste därmed ta i beaktande att när förutsättningarna förändras, t.ex. så att den kommersiella kreditgivningen fungerar bättre än i dag på de här områdena, kommer regering och riksdag att vidta åtgärder som anpassar avkastningskraven till de ändrade förutsättningarna. Det är förstås fullt tänkbart i ett bättre statsfinansiellt läge att tillföra nytt kapital.

Det viktiga i dagsläget, i det korta perspektivet, är att ge ALMI och Industrifonden ett ökat handlingsutrymme i en situation där behovet av insatser är stort.

Argumentet att ALMI:s och Industri- och nyföretagarfondens verksamhet skulle fördröja utvecklingen mot en normalt fungerande kommersiell riskkapital- och kreditmarknad tycker jag är litet svårt att förstå. Det handlar ju om att skapa utrymme för ett något större risktagande och att därmed också ge utrymme för nya projekt.

ALMI:s och Industri- och nyföretagarfondens verksamhet har framför allt kommit till för att komplettera marknaden på avsnitt där den här marknaden inte fungerar. Det finns bevisligen segment på riskkapital- och kreditområdet där den kommersiella utlåningen inte fungerar tillfredsställande. Det är generellt sett där riskerna är något större, vid nya projekt och utvecklingsområden, vid nyetablering av företag osv.

Ofta fungerar krediterna från ALMI som en nyckel som öppnar dörren också för mer kommersiella krediter. Industri- och nyföretagarfondens verksamhet är på motsvarande sätt ofta en förutsättning för att ett teknologiförnyelseprojekt skall komma till stånd över huvud taget.

Vi menar att det är riktigare att se det så att de olika kreditformerna, samhällets insatser och de mer kommersiella insatserna kompletterar varandra snarare än att de konkurrerar med varandra.

Fru talman! Jag låter mig nöja med detta.

Ola Karlsson sade att det sker vissa justeringar av summorna bl.a. till kvinnligt företagande i kompletteringspropositionen. Jag vill bara konstatera att det sker förvisso en sådan justering av anslagssummorna, men det sker ingen förändring av den principiella inriktningen på det området och inte heller på andra områden. Det är fortfarande en prioriterad verksamhet, liksom teknologiförnyelse, tekniskpridning och andra insatser som tidigare är aviserade.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

12 § Ändring i övergångsbestämmelserna till lagen om kreditmarknadsbolag

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1994/95:NU29
Ändring i övergångsbestämmelserna till lagen om kreditmarknadsbolag

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

SkU28 Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m.
Mom. 1 (privat pensionssparande)
1. utskottet
2. res. 1 i motsvarande del (m, fp, kds)
Votering:
204 för utskottet
107 för res. 1
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 22 c, 16 v, 15 mp, 1 kds
För res. 1: 75 m, 23 fp, 9 kds
Frånvarande: 11 s, 5 m, 5 c, 3 fp, 6 v, 3 mp, 5 kds
Ingrid Näslund (kds) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 7 (naturvårdsavgift)
1. utskottet
2. res. 5 (m, c)
Votering:
216 för utskottet
97 för res. 5
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 23 fp, 16 v, 16 mp, 11 kds
För res. 5: 75 m, 22 c
Frånvarande: 11 s, 5 m, 5 c, 3 fp, 6 v, 2 mp, 4 kds

Mom. 15 (attraktiva områden)
1. utskottet
2. res. 11 (m, fp, v, kds)
Votering:
184 för utskottet
126 för res. 11
1 avstod
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 19 c, 15 mp
För res. 11: 75 m, 2 c, 22 fp, 16 v, 11 kds
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 11 s, 5 m, 6 c, 4 fp, 6 v, 2 mp, 4 kds

Mom. 18 (industrins energiskatter)
1. utskottet
2. res. 19 (mp)
Votering:
212 för utskottet
17 för res. 19
85 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 2 m, 23 c, 23 fp, 3 v, 11 kds
För res. 19: 1 m, 16 mp
Avstod: 72 m, 13 v
Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 c, 3 fp, 6 v, 2 mp, 4 kds

Mom. 25 (skatterna och miljön)
1. utskottet
2. res. 29 (mp)
3. res. 30 (kds)
Förberedande votering:
22 för res. 29
11 för res. 30
280 avstod
36 frånvarande
Kammaren biträdde res. 29.
Huvudvotering:
152 för utskottet
22 för res. 29
139 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	149 s, 1 c, 1 fp, 1 v
För res. 29:	6 v, 16 mp
Avstod:	75 m, 22 c, 22 fp, 9 v, 11 kds
Frånvarande:	12 s, 5 m, 4 c, 3 fp, 6 v, 2 mp, 4 kds

Mom. 42 (smörjoljor)
1. utskottet
2. res. 57 (v)
Votering:
280 för utskottet
31 för res. 57
1 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	148 s, 75 m, 23 c, 23 fp, 11 kds
För res. 57:	16 v, 15 mp
Avstod:	1 mp
Frånvarande:	13 s, 5 m, 4 c, 3 fp, 6 v, 2 mp, 4 kds

Mom. 46 (en avfallsskatt)
1. utskottet
2. res. 62 (kds)
Votering:
248 för utskottet
27 för res. 62
38 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 75 m, 22 c, 1 fp
För res. 62: 16 mp, 11 kds
Avstod: 22 fp, 16 v
Frånvarande: 11 s, 5 m, 5 c, 3 fp, 6 v, 2 mp, 4 kds

Mom. 49 (båtskatt)
1. utskottet
2. res. 64 (m, c, fp, kds)
Votering:
182 för utskottet
129 för res. 64
3 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 149 s, 2 c, 16 v, 15 mp
För res. 64: 75 m, 20 c, 23 fp, 1 mp, 10 kds
Avstod: 1 s, 1 c, 1 kds
Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 c, 3 fp, 6 v, 2 mp, 4 kds
Per Lager (mp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 52 (reklamskatt)
1. utskottet
2. res. 68 (v)
Votering:
217 för utskottet
18 för res. 68
78 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 1 m, 23 c, 23 fp, 10 mp, 10 kds
För res. 68: 16 v, 2 mp
Avstod: 74 m, 4 mp
Frånvarande: 11 s, 5 m, 4 c, 3 fp, 6 v, 2 mp, 5 kds
Gudrun Lindvall (mp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU31 Vissa inkomstskattefrågor
Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU43 Undantag från förmånsbeskattning beträffande statsministerns tjänstebostad
Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU27 Ny pantbankslag
Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU28 Kompletteringspropositionen
Mom. 3 (avkastningen på vissa lånemedel, m.m.)
1. utskottet
2. res. 1 (m)
Votering:
237 för utskottet
75 för res. 1
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	149 s, 23 c, 22 fp, 16 v, 16 mp, 11 kds
För res. 1:	75 m
Frånvarande:	12 s, 5 m, 4 c, 4 fp, 6 v, 2 mp, 4 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU29 Ändring i övergångsbestämmelserna till lagen om kreditmarknadsbolag
Kammaren biföll utskottets hemställan.

13 § Kammaren åtskildes kl. 17.31.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 3 § anf. 36 (delvis),
av tredje vice talmannen härefter t.o.m. 6 § anf. 60 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 70 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. 7 § anf. 101 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 108 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll 1

2 § Förnyad bordläggning 1

Meddelande om samlad votering 1

3 § Den kommunala ekonomin 1

Finansutskottets betänkande 1994/95:FiU19 1
Anf. 1 LENNART HEDQUIST (m) 1
Anf. 2 KARIN PILSÄTER (fp) 4
Anf. 3 LENNART HEDQUIST (m) replik 8
Anf. 4 KARIN PILSÄTER (fp) replik 9
Anf. 5 LENNART HEDQUIST (m) replik 9
Anf. 6 KARIN PILSÄTER (fp) replik 10
Anf. 7 SIV HOLMA (v) 10
Anf. 8 ROY OTTOSSON (mp) 14
Anf. 9 LENNART HEDQUIST (m) replik 16
Anf. 10 ROY OTTOSSON (mp) replik 17
Anf. 11 LENNART HEDQUIST (m) replik 17
Anf. 12 ROY OTTOSSON (mp) replik 17
Anf. 13 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds) 17
Anf. 14 PER OLOF HÅKANSSON (s) 22
Anf. 15 LENNART HEDQUIST (m) replik 23
Anf. 16 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik 24
Anf. 17 LENNART HEDQUIST (m) replik 24
Anf. 18 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik 24
Anf. 19 KARIN PILSÄTER (fp) replik 25
Anf. 20 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik 25
Anf. 21 KARIN PILSÄTER (fp) replik 25
Anf. 22 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik 26
Anf. 23 ROY OTTOSSON (mp) replik 26
Anf. 24 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik 26
Anf. 25 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds) replik 26
Anf. 26 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik 27
Anf. 27 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kds) replik 27
Anf. 28 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik 27
Anf. 29 ROLAND LARSSON (c) 27
Anf. 30 LENNART HEDQUIST (m) replik 29
Anf. 31 ROLAND LARSSON (c) replik 30
Anf. 32 LENNART HEDQUIST (m) replik 30
Anf. 33 ROLAND LARSSON (c) replik 31
Anf. 34 ROY OTTOSSON (mp) replik 31
Anf. 35 ROLAND LARSSON (c) replik 31
Anf. 36 FREDRIK REINFELDT (m) 32
Anf. 37 SIV HOLMA (v) replik 33
Anf. 38 FREDRIK REINFELDT (m) replik 34

Anf. 39 SIV HOLMA (v) replik ... 34
Anf. 40 FREDRIK REINFELDT (m) replik ... 35
Anf. 41 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik ... 35
Anf. 42 FREDRIK REINFELDT (m) replik ... 36
Anf. 43 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik ... 36
Anf. 44 FREDRIK REINFELDT (m) replik ... 36
Anf. 45 TORSTEN GAVELIN (fp) ... 37
Anf. 46 SIV HOLMA (v) replik ... 39
Anf. 47 TORSTEN GAVELIN (fp) replik ... 39
Anf. 48 SIV HOLMA (v) replik ... 39
Anf. 49 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik ... 39
Anf. 50 TORSTEN GAVELIN (fp) replik ... 40
Anf. 51 PER OLOF HÅKANSSON (s) replik ... 40
Anf. 52 JAN BERGQVIST (s) ... 40
Anf. 53 LENNART HEDQUIST (m) ... 43
Anf. 54 JAN BERGQVIST (s) ... 44
Anf. 55 LENNART HEDQUIST (m) ... 44
Anf. 56 JAN BERGQVIST (s) ... 44
Anf. 57 LENNART HEDQUIST (m) ... 45
Anf. 58 JAN BERGQVIST (s) ... 45

Beslut ... 45

4 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 8 juni ... 48

UU26 Vissa anslag inom Utrikesdepartementets område ... 48
FöU7 Vissa forskningsresurser till Militärhögskolan ... 48
JoU21 Vissa ändringar i miljölagstiftningen till följd av EU-medlemskapet ... 48
JoU24 Kompletteringspropositionen ... 48
JoU22 Vissa åtgärder mot utsläpp av försurande ämnen och andra luftföroreningar ... 48
JoU23 Det svenska miljöarbetet i EU – inriktning och genomförande ... 49

5 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 12 juni ... 52

AU13 Regionalpolitik ... 52
BoU20 Enhetlig räntesättning och finansiering av statliga bostadslån m.m. ... 54
BoU22 Viss ändring av reglerna för statliga kreditgarantier m.m. ... 55
KU49 Ytterligare medel till regeringskansliet ... 56
KU50 Kampanjkostnader vid valet till Europaparlamentet ... 56
UbU20 Konvention om Europaskolorna ... 56
UbU21 Riksbankens jubileumsfonds verksamhet under år 1994 ... 56
UbU22 Ytterligare medel inom Utbildningsdepartementets område ... 56

SfU19 Konvention om social trygghet mellan Sverige och Chile 56
SfU20 Kontroll av socialförsäkringen 57

6 § Konsumentpolitikens mål och inriktning, m.m. 58

Lagutskottets betänkande 1994/95:LU32 58
Anf. 59 BIRGIT HENRIKSSON (m) 58
Anf. 60 RIGMOR AHLSTEDT (c) 63
Anf. 61 BIRGIT HENRIKSSON (m) replik 65
Anf. 62 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik 65
Anf. 63 BIRGIT HENRIKSSON (m) replik 65
Anf. 64 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik 66
Anf. 65 KERSTIN HEINEMANN (fp) 66
Anf. 66 TANJA LINDERBORG (v) 69
Anf. 67 YVONNE RUWAIDA (mp) 70
Anf. 68 KARIN OLSSON (s) 74
Anf. 69 BIRGIT HENRIKSSON (m) replik 79
Anf. 70 KARIN OLSSON (s) replik 79
Anf. 71 BIRGIT HENRIKSSON (m) replik 79
Anf. 72 KARIN OLSSON (s) replik 80
Anf. 73 YVONNE RUWAIDA (mp) replik 80
Anf. 74 KARIN OLSSON (s) replik 80
Anf. 75 YVONNE RUWAIDA (mp) replik 80
Anf. 76 KARIN OLSSON (s) replik 81
Anf. 77 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik 81
Anf. 78 KARIN OLSSON (s) replik 81
Anf. 79 ROLF ÅBJÖRNSSON (kds) 81
Anf. 80 KARIN OLSSON (s) 83

Beslut 83

Beslut om samlad votering 86

7 § Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m. 86

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU28 86
Anf. 81 CARL FREDRIK GRAF (m) 86
Anf. 82 ROLF KENNERYD (c) 91
Anf. 83 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 93
Anf. 84 ROLF KENNERYD (c) replik 94
Anf. 85 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 94
Anf. 86 ROLF KENNERYD (c) replik 94
Anf. 87 ISA HALVARSSON (fp) 94
Anf. 88 LARS BÄCKSTRÖM (v) 98
Anf. 89 ISA HALVARSSON (fp) replik 102
Anf. 90 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik 103
Anf. 91 ISA HALVARSSON (fp) replik 103
Anf. 92 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik 103
Anf. 93 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 103
Anf. 94 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik 104

Anf. 95 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 104
Anf. 96 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik 104
Anf. 97 RONNY KORSBERG (mp) 104
Anf. 98 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) 106
Anf. 99 RONNY KORSBERG (mp) replik 111
Anf. 100 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik 111
Anf. 101 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik 111
Anf. 102 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik 112
Anf. 103 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik 113
Anf. 104 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik 113
Anf. 105 ROLF KENNERYD (c) replik 113
Anf. 106 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik 114
Anf. 107 ROLF KENNERYD (c) replik 114
Anf. 108 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) 114
Anf. 109 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 118
Anf. 110 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik 119
Anf. 111 CARL FREDRIK GRAF (m) replik 119
Anf. 112 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik 120
Anf. 113 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik 120
Anf. 114 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik 120
Anf. 115 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik 121
Anf. 116 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik 121
Anf. 117 ISA HALVARSSON (fp) replik 121
Anf. 118 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik 121
Anf. 119 ISA HALVARSSON (fp) replik 122
Anf. 120 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s) replik 122
Anf. 121 LENNART FREMLING (fp) 122
Anf. 122 SIGRID BOLKÉUS (s) 123
(Beslut fattades efter 12 §.) 124

8 § Vissa inkomstskattefrågor 124

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU31 124
(Beslut fattades efter 12 §.) 124

9 § Undantag från förmånsbeskattning beträffande statsministerns tjänstebostad 124

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU43 124
Anf. 123 LARS BÄCKSTRÖM (v) 124
(Beslut fattades efter 12 §.) 125

10 § Ny pantbankslag 126

Näringsutskottets betänkande 1994/95:NU27 126
(Beslut fattades efter 12 §.) 126

11 § Kompletteringspropositionen 126

Näringsutskottets betänkande 1994/95:NU28 126
Anf. 124 OLA KARLSSON (m) 126
Anf. 125 BO BERNHARDSSON (s) 127
(Beslut fattades efter 12 §.) 128

12 § Ändring i övergångsbestämmelserna till lagen om kreditmarknadsbolag **128**

Näringsutskottets betänkande 1994/95:NU29 128

Beslut **128**

SkU28 Finansiering av medlemskapet i Europeiska unionen, m.m. 128
SkU31 Vissa inkomstskattefrågor 131
SkU43 Undantag från förmånsbeskattning beträffande statsministerns tjänstebostad 131
NU27 Ny pantbankslag 132
NU28 Kompletteringspropositionen 132
NU29 Ändring i övergångsbestämmelserna till lagen om kreditmarknadsbolag 132

13 § Kammaren åtskildes kl. 17.31 ..... **132**

gotab 48718, Stockholm 1995